

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KÖY İLKOKUL VE ORTAOKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
SOSYOLOJİK PROFİLLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK
TUTUMLARI: MERSİN ÖRNEĞİ

Zehra SÖZER

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ali ARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN - 2015

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Köy İlkokul ve Ortaokullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sosyolojik Profilleri Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Mersin Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel etik kurallara ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini onurumla doğrularım.

12/02/2015

Zehra SÖZER

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,
Zehra SÖZER tarafından hazırlanan “Köy İlkokul ve Ortaokullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sosyolojik Profilleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Mersin Örneği” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyoloji Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Üye

Doç. Dr. D. Ali ASLAN
(Danışman)

Üye

Doç. Dr. Kadir ULUSOY

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇAĞLAYANDERELİ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzde toplumların değişim ve gelişmeye uyum sağlayabilmeleri için eğitim kurumlarının güçlü olması ve amaçları eksiksiz yerine getirebilmesi gerekmektedir. Bunun gerçeğe dönüşebilmesi için eğitim sisteminin temel bileşenleri arasında yer alan öğretmenlere ihtiyaç vardır. Bu nedenle eğitim sisteminin önemli bileşenleri arasında yer alan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Ülkemizde eğitim sisteminin amaçlarının, kent yerleşim yerlerinde bulunan ilkokul ve ortaokullara göre köy ilkokul ve ortaokullarında yerine getirilmesinin daha zor olduğu göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu nedenle bu araştırmada Mersin merkeze bağlı köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlerin sosyolojik profilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırıldı ve incelendi.

Bu tezi hazırlama sürecinde beni destekleyen ve büyük bir sabırla bana emek veren, akademik sahadaki başarılarını model aldığı değerli hocam Doç. dr. Ali ARSLAN' a, eğitimin en büyük servet olduğuna inanıp eğitim hayatım boyunca beni her konuda destekleyen babam Hüseyin SÖZER' e, yüksek lisans yapma konusunda beni destekleyen ve yüreklendiren teyzem Fatma YANPAR' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

KÖY İLKOKUL VE ORTAOKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SOSYOLOJİK PROFİLLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI: MERSİN ÖRNEĞİ

Eğitim, bir toplumun gelişmesi ve kalkınması açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle geçmişten günümüze kadar toplumlar eğitim sistemlerini geliştirmek için çeşitli mücadeleler vermişlerdir. Eğitim sistemi içerisinde yaşanan değişim ve gelişimler, sisteme dışarıdan etki eden çeşitli faktörlerin yanı sıra sistemin kendi bünyesinde barındırdığı sisteme ait olan faktörler sayesinde de gerçekleşmiştir. Sisteme içeriden etki eden bu faktörlerden birisi ve belki de en önemlisi sistemin bileşenleri arasında yer alan öğretmenlerdir.

Ülkemizde köy ve kent yerleşim birimlerinde görev alan öğretmenler, eğitim sisteminin önemli bileşenlerinden biri olarak Türk eğitim sisteminin gelişmesi ve amaçlarını yerine getirmesi adına görevlerini yerine getirmektedirler. Ancak köy ve kent yerleşim yerleri sosyo-ekonomik, demografik ve kültürel koşullar bağlamında farklı özelliklere sahip olduğu için bu farklılık, köy ve kentte görev alan öğretmenlerin yaşadığı sorunlardan, öğretmenlik mesleğine yönelik algısına kadar pek çok unsur üzerinde de farklılık yaratmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda köylerin kalkındırılması ve köylerdeki yaşamın iyileştirilmesi amacıyla çeşitli kanunların çıkarılması gibi çeşitli uygulamalar hayata geçirilmiş olsa da günümüzde, kendine has özelliklerinden dolayı köy ve kent arasındaki farklılıklar varlıklarını korumaktadır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında Mersin iline bağlı köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenler incelenmiştir. Bu araştırmanın

amacı Mersin merkeze bağlı köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlerin sosyolojik profillerinin yanı sıra, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemektir.

ANAHTAR KELİMELER: Eğitim, Sistem, Eğitim Sistemi, Öğretmen, İlkokul, Ortaokul, Öğretmenlerin Mesleki Tutumları.

ABSTRACT

THE SENSE OF EFFICACY AND SOCIOLOGICAL MOODS OF THE TEACHERS WORKING IN BOTH PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS: AS AN EXAMPLE MERSIN

Education has a considerable importance regarding development and growth of a society. For this reason, societies have spent various efforts for improving their education systems. Changes and developments experienced in the education system are realized by various factors having eternal affects on the system, as well as factors belonging to the system available within the system. One of these internal affects on the system and maybe the most important one is teachers among components of the system.

Teachers working in villages and cities of our country are performing their missions for improving Turkish education system and reaching their aim as one of the most important components of education system. However, as villages and cities have different characteristics in respect of socio-economic, demographic and cultural terms, these differences creates many discrepancies on many elements from problems experienced by teachers working in villages or cities to perception of teaching occupation.

Despite various applications are enforced recently in our country such as developing villages and enacting various laws for improving lives in villages, differences between villages and cities are continuing due to their nature. For this reason, teachers working in Mersin province villages primary and secondary schools are examined. Aim of this study is to determine sociological profiles of teachers working in village primary and secondary schools connected to Mersin province and their attitude towards teacher occupation.

KEY WORDS: Education, System, Education System, Teacher, Primary School, Secondary School, Occupational Attitudes of Teachers.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	3
I.1. Araştırma Probleminin Tanımı	3
I.2. Araştırmanın Amacı.....	3
I.3. Araştırmanın Önemi	4
I.4. Araştırmanın Problemleri ve Alt Problemleri.....	5
I.5. Araştırmanın Yöntemi	6
I.6. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri	7
I.7. Araştırmanın Probleminin Sınırlılığı	8
II. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
II.1. Eğitim Kavramı	9
II.2. Eğitim Kültür İlişkisi.....	10
II.4. Köy ve Kent Okulları	12
III. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	16
III.1. Eğitim Sistemi ve Sistem Yaklaşımı.....	16
III.1. 1. Eğitim Sisteminin Temel Bileşenleri.....	18
III.1.1.1. Okul	18
III.1.1.2. Aile.....	22
III.1.1.2.1. Okul-Aile İlişkileri.....	24
III.1.1.2.2. Aile Katılımı	26

III.1.1.3. Öğrenci.....	27
III.1.1.4. Öğretmen ve Bir Meslek Olarak Öğretmenlik.....	28
III.1.1.5. Okul Yönetimi ve Okul Yöneticisi	33
III.1.1.6. Okul ve Çevre İlişkileri.....	36
IV. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN TOPLUMSAL PROFİLLERİ	38
IV.1. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	38
IV.2. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	39
IV.3. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumu, Evlilik Yaşı, Eşlerinin Evlilik Yaşları ve Meslekleri	40
IV.4. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kadının Geleneksel Rollerine ve Aile Planlamasına Dair Görüşleri	44
IV.5. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Temelinde Aile Büyüklüğü.....	46
IV.6. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eğitim Durumu	47
IV.7. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumları.....	52
IV.8. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının ve Annelerinin Mesleği	54
IV.9. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin ve Babalarının Doğum Yerleri.....	56
IV.10. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Toplumsal Konumları.....	60

V. BÖLÜM: KÖY OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARI 63

V.1. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Aldığı Okullar ve Görev Süreleri.....	63
V. 2. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branşları Ve Branş Seçme Nedenleri.....	65
V. 3. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Meslek Seçme Nedenleri.....	70
V. 4. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Gençlik Meslek İdealleri.....	75
V. 5. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Mesleksel Tatmin Durumu.....	76
V. 6. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Çalışmak İstedığı Meslek Dalları ve Üniversiteden Mezun Olduğu Bölümler.....	78
V. 7. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yöneticilik Deneyimleri ve Yöneticilik Deneyimlerinin Süreleri.....	82
V. 8. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yeni Meslek Tercihleri.....	83
V. 9. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yeni Meslek Tercihlerine Etki Eden İlk Üç Neden.....	87
V. 10. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Konumuna Dair Görüşleri.....	91
V. 11. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Sorunlarına Dair Görüşleri.....	93

V. 12. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri.....	97
V. 13. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, 4+4+4 Eğitim Sistemine Dair Görüşleri	103
V. 14. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri	104
V. 15. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Türkiye'de Öğretmenlerin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri.....	110
V. 16. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yaptığı İlçelerin Temel Sorunlarına Dair Temel Sorunlarına Dair Görüşleri.....	115
VI. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN ÖĞRETMENLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN, MESLEKİ TUTUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ	119
VI.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	119
VI.2. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	121
VI.3. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumlarının, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	123
VI.4. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	124
VII. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN ÖĞRETMENLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN YENİ MESLEK TERCİHLERİ ÜZERİNE ETKİSİ	127

VII.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercih Üzerine Etkisi	127
VII.2. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	129
VII. 3. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Öğretmenlerin Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	131
VIII. KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN ÖĞRETMENLERİN GÖREV SÜRELERİNİN, ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ TUTUMLARI VE YENİ MESLEK TERCİHLERİ ÜZERİNE ETKİSİ	134
VIII.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	134
VIII.2. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	136
SONUÇ	139
KAYNAKÇA.....	148
EKLER	

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı	38
Tablo 2: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	39
Tablo 3: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumu	40
Tablo 4: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Evlilik Yaşı	41
Tablo 5: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eşlerinin Evlilik Yaşı	42
Tablo 6: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eşlerinin Meslekleri ..	43
Tablo 7: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kadının Geleneksel Rollerine Dair Görüşleri	44
Tablo 8: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Aile Planlamasına Dair Görüşleri	45
Tablo 9: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kardeş Sayısı	47
Tablo 10: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Son Mezun Olduğu Okul	48
Tablo 11: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Üniversite	50
Tablo 12: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Üniversitelerin Türü	51
Tablo 13: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Liselerin Türü	52
Tablo 14: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mezun Olduğu Okul	52

Tablo 15: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mezun Olduğu Okulların Eğitim Türü	53
Tablo 16: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mesleği...	54
Tablo 17: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Annelerinin Mesleği	55
Tablo 18: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Doğum Yeri	56
Tablo 19: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Doğum Yeri	57
Tablo 20: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kır- Kent Bakımından Doğum Yeri	58
Tablo 21: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Kır- Kent Bakımından Doğum Yeri	59
Tablo 22: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-Ekonomik Statüleri	60
Tablo 23: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-Kültürel Statüleri	61
Tablo 24: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Almakta Olduğu Okullar	63
Tablo 25: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Süreleri	65
Tablo 26: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Branşları	65
Tablo 27: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden En Önemli Nedenler	66
Tablo 28: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden İkinci Nedenler	67

Tablo 29: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden Üçüncü Nedenler	69
Tablo 30: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İlk Sırada Yer Alan Meslek Seçme Nedenleri	70
Tablo 31: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İkinci Önemli Meslek Seçme Nedenleri	72
Tablo 32: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Üçüncü Önemli Meslek Seçme Nedenleri	73
Tablo 33: Öğretmenlerin Gençlik Yıllarındaki Meslek İdealleri	75
Tablo 34: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mesleksel Tatmin Durumu	77
Tablo 35: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mesleksel Tercih Durumu	77
Tablo 36: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölümler	79
Tablo 37: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Çalışmak İstedığı Meslek Alanları	81
Tablo 38: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yöneticilik Deneyimleri	82
Tablo 39: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yöneticilik Deneyimlerinin Süresi	83
Tablo 40: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri Birinci Önemli Meslek Dalları	84

Tablo 41: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri İkinci Önemli Meslek Dalları	85
Tablo 42: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri Üçüncü Önemli Meslek Dalları	86
Tablo 43: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin Öncelikli Nedenleri	87
Tablo 44: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin İkinci Öncelikli Nedenleri	88
Tablo 45: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin Üçüncü Öncelikli Nedenleri	90
Tablo 46: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleğinin Toplumdaki Yeri ve Önemi İle İlgili Görüşleri	91
Tablo 47: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Öncelikli Sorunları	93
Tablo 48: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların İkinci Öncelikli Sorunları	95
Tablo 49: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Üçüncü Öncelikli Sorunları	96
Tablo 50: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin Öncelikli Sorunları	98
Tablo 51: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin İkinci Öncelikli Sorunları	100
Tablo 52: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin Üçüncü Öncelikli Sorunları	102

Tablo 53: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Eğitim Sisteminde 4+4+4 Uygulamasına Dair Görüşleri	103
Tablo 54: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öncelikli Sorunları	104
Tablo 55: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İkinci Öncelikli Sorunları	106
Tablo 56: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Öncelikli Sorunları	108
Tablo 57: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin Öncelikli Sorunları	110
Tablo 58: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin İkinci Öncelikli Sorunları	112
Tablo 59: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin Üçüncü Öncelikli Sorunları	114
Tablo 60: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin Öncelikli Sorunları	115
Tablo 61: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin İkinci Öncelikli Sorunları	117
Tablo 62: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin Üçüncü Öncelikli Sorunları	118
Tablo 63: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	120
Tablo 64: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	121

Tablo 65: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumlarının, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	123
Tablo 66: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi	125
Tablo 67: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	128
Tablo 68: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	129
Tablo 69: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Öğretmenlerin Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	131
Tablo 70: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi	135
Tablo 71: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi.....	136

GİRİŞ

Eğitim sistemi karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu sistemin içinde ve dışında yer alan sisteme ait pek çok elemanın varlığı söz konusudur. Eğitim sistemine ait olan bütün elemanlar, eğitim sisteminin amaçları doğrultusunda bir araya gelerek eğitim sisteminin işlemesini sağlar. Bütün bu elemanlar arasında sistemin etkili bir şekilde işlemesini ve amaçlarını yerine getirmesini sağlayan, sistemin en önemli elemanlarından biri de öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve tutumları ile birlikte mesleki yaşamları içerisinde karşılaştıkları sorunları ortaya koymak, eğitim sisteminin işleyişi ve amaçlarını eksiksiz bir şekilde yerine getirmesi açısından oldukça önemlidir.

Eğitim sisteminin en önemli unsurları arasında yer alan, ülkemizin aydınlık yarınlarının inşasını üstlenen öğretmenlerin sosyolojik profillerini ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını araştırmak, ortaya koymak elbette çok önemlidir. Ancak ğretmenler arasında, köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlerin sosyolojik profillerini ve mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek daha da büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü kent merkezlerinde yer alan okullarda görev alan öğretmenler ile köy okullarında görev alan öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarını belirleyen etkenler arasında, büyük farklılıkların varlığı söz konusudur. Ülkemizde son yıllarda köyleri kalkındırmak ve köydeki yaşam şartlarını iyileştirmek adına, çeşitli kanunların çıkarıldığı ve önemli düzenlemeler yapıldığı bir gerçektir. Ancak bu kanunlar ve düzenlemeler yapılsa da köyün, köy olmasını sağlayan özelliklerini kolay kolay yitiremeyip hala köyün köy, kentin kent olacağı ve yaşam şartları bağlamında çeşitli farklılıkları barındıracağı göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektir. Bu gerçekten yola çıkılarak bu araştırmada,

köy ilkokul ve ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin sosyolojik profilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırıldı ve incelendi.

Bu araştırmanın birinci bölümü araştırma problemine dair yapılan açıklamalardan, ikinci ve üçüncü bölümleri literatür taraması sonucu oluşturulan teorik bilgiden oluşmaktadır. Diğer bölümler ise uygulamalı saha araştırması sonucunda elde edilen bulgulardan oluşmaktadır.

I. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

I.1. Araştırma Probleminin Tanımı

Bilgi toplumuna yol almak adına mücadele veren dünya uluslarının mevcut bulunduğu küreselleşen dünyada, eğitim tüm toplumlar için büyük önem taşımaktadır. Pek çok unsuru içerisinde barındıran eğitim olgusunun en önemli unsurlarından biri de hiç şüphesiz ki öğretmenlerdir (Arslan, 2007-a; 2007-b; 2007-c; 2007-d). Bu araştırmada eğitim sisteminin temel bileşenlerinden öğretmenlerin sosyolojik profilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları konu edilmiştir. Konu kapsam bakımından kır ilkokul ve ortaokulları ile sınırlandırılmıştır. Çalışma evreni olarak Mersin kırsalında görev yapan öğretmenler seçilmiş, örneklem olarak da merkeze bağlı 16 köydeki ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler seçilmiştir.

I.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet ilkokul ve ortaokullarında görev yapmakta olan, öğretmenlerin sosyolojik profillerinin ortaya koyulması ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi hedeflendi. Bu araştırmanın temel amacı: Türkiye'nin yarınlarını şekillendirmekle etkili rol oynayan öğretmenleri, özellikle de köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenleri sosyolojik açıdan incelemek; mesleğe yönelik tutumlarını, beklentilerini, tatmin düzeylerini ve mesleki anlamda geleceğe yönelik beklentilerini ortaya koymaktır. Bunlarla bağlantılı olarak, bu araştırmada öğretmenlerin mesleki yaşam içerisinde karşılaştıkları temel sorunlarda araştırıldı.

I.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim, toplumların gelişimini sağlayacak en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle kalkınmayı, gelişmeyi hedeflemiş ve büyük bir yarış içerisinde bulunan bütün toplumların odak noktası haline gelmiştir. Toplumlar, eğitimi gelişme ve ilerleme hedefini gerçekleştirmeye yarayacak bir araç olarak görmektedirler. Bu sebeple de gelişimi, ilerlemeyi ve rekabeti eğitim alanında da gerçekleştirmek istemektedir. En fazla üreten ve satan konumuna gelme arzusu, eğitim alanında da en çok bilgi üreten şekilde kendini göstermektedir. Bunun gerçekleştirmesini sağlayacak eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri de toplumun inşa edilmesinde büyük yükümlülükleri sırtında taşıyan öğretmenlerdir.

Eğitimin toplumsal işlevlerinin yanı sıra bireysel işlevleri de mevcuttur. Her insanın eğitilmeye ihtiyacı vardır. Eğitim, birey için bir ihtiyaçtır. Özellikle de değişen çağın koşullarına ayak uydurup değişme gösteren eğitim sistemi içinde de yaşanan bazı değişimler neticesinde eğitim, belli yaş sınırı içinde sadece okulla sınırlı kalmamıştır. Yaş ve okul kalıbını kırıp, birey için yaşam boyu sürecek bir ihtiyaç haline gelmiştir. Aynı zamanda bireyin doğasında bulunan bilme ve anlama ihtiyacını gidermek adına da eğitime ihtiyacı vardır. Eğitimin ihtiyaç duyulduğu her alan ve dönemde, eğitimin önemli değişkenlerinden biri olan öğretmene ihtiyaç olacak ve eğitim sistemi açısından büyük bir önem arz edecektir.

Bu nedenle öğretmenlerin toplumsal öz geçmişlerini ve sosyolojik özelliklerini bilmek, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını, beklentilerini ve mesleki yaşamları içerisinde karşılaştıkları belli başlı problemleri ortaya koymak hem öğretmenler

açısından hem de toplumun eğitim alanına yönelik hedefleri açısından büyük önem taşımaktadır.

I.4. Araştırmanın Problemleri ve Alt Problemleri

Bu araştırmada araştırmanın genel amacı çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin sosyolojik profilleri nedir?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik algısı nasıldır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki yaşam içerisinde karşılaştıkları en temel sorunlar nelerdir?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin, mesleklerinin geleceğine dair bakış açıları ve algıları nelerdir?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik, mesleğini seçmiş olmaktan duydukları tatminlik düzeyleri nasıldır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve beklentilerinde mevcut bulunan farklılıklarda, bireysel özelliklerinin etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve beklentilerinde mevcut bulunan farklılıklarda, toplumsal özelliklerin etkisi var mıdır?

Bu araştırmanın alt problemleri kapsamında ayrıca şu sorulara da yanıt aranmıştır:

- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları üzerinde, cinsiyetin belirleyici bir etkisi var mıdır?

- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları üzerinde, yaşın belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları üzerinde, medeni durumun belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları üzerinde, görev sürelerinin belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin babalarının sosyo-ekonomik düzeylerinin, öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları üzerinde belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin yeniden öğretmenlik mesleğini seçip seçmeme durumları üzerinde, cinsiyetin belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin yeniden öğretmenlik mesleğini seçip seçmeme durumları üzerinde, yaşın belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin babalarının sosyo-ekonomik düzeylerinin, yeniden öğretmenlik mesleğini seçip seçmeme durumları üzerinde belirleyici bir etkisi var mıdır?
- Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin yeniden öğretmenlik mesleğini seçip seçmeme durumları üzerinde, görev sürelerinin belirleyici bir etkisi var mıdır?

I.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler araştırıldı.

Araştırmada metodolojik açıdan, sistem yaklaşımı çerçevesinde ağırlıklı olarak betimleyici

ve kısmen de analitik bir sosyolojik çalışma (Arslan, 2012) gerçekleştirildi. Bu araştırma, saha çalışması yapılmış olan uygulamalı sosyolojik bir araştırmadır.

I.6. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada, anket tekniği kullanıldı. Belirlenen amaçlar doğrultusunda köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlere yönelik, ölçme aracı olarak sahadan veri toplamak amacıyla 44 sorudan oluşan bir anket formu kullanıldı. Söz konusu anket formu, Doç. Dr. D. Ali ARSLAN tarafından, Tokat ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere yönelik gerçekleştirilen araştırmada (Arslan, 2007-a) kullanılan anket formu temel alınmıştır. Bu anket formu kullanılarak geliştirilen yeni ölçme aracı, Arslan tarafından hazırlanmıştır. Bu anket formu Arslan tarafından, Mersin Üniversitesi Etik Kurulundan alınan onay ve Mersin Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinler temelinde, köy ilk ve ortaokullarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Anket formu 44 soru ve bu soruların alt açılımlarını içermektedir. Anketler bizzat araştırmacı tarafından, örneklem kümesine dâhil olan öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek gerçekleştirildi. Toplanan veriler SPSS ortamında bilgisayara girildi ve araştırma veri setine dönüştürüldü. Bu veri seti yine SPSS ortamında betimleyici istatistik teknikleri kullanılarak analiz edildi.

Bu araştırma, Mersin iline bağlı toplam on altı köyde bulunan köy ilkokul ve ortaokullarında gerçekleştirildi. Araştırmanın yapıldığı ilkokul ve ortaokulların bulunduğu köyler şunlardır: Arpaçsakarlar, Bahçeli (eski adıyla Burhan), Camili, Civanyaylağı, Demirhisar, Dikilitaş, Doruklu, Gökkuşuğu, Hebilli, Iğdır, Karacailyas, Puğkaracadağ, Parmakkurdu, Resul, Buluklu ve Kürkçü Köyü'dür.

Araştırmanın yapıldığı ilkokul ve ortaokullar ise şunlardır: Parmakkurdu İlkokulu ve Ortaokulu, Demirhisar İlkokulu, Camili İlkokulu, Resul İlkokulu, Hebilli İlkokulu, Civanyaylağı İlkokulu ve Ortaokulu, Buluklu İlkokulu ve Ortaokulu, Toroslar İlkokulu ve Ortaokulu, Iğdır İlkokulu ve Ortaokulu, Dikilitaş İlkokulu ve Ortaokulu, Puğkaracadağ İlkokulu, Gökkuşuğu İlkokulu ve Ortaokulu, Kürkçü Abdulkadir Perşembe Vakfı İlkokulu ve Ortaokulu, Prof.dr. Hikmet Akkız İlkokulu ve Arpaçsakarlar İlkokulu'dur.

I.7. Araştırmanın Probleminin Sınırlılığı

Bu araştırmanın evrenini, Mersin kırsalındaki köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Mersin ilinin Merkez ilçesine bağlı on altı köyde bulunan ilkokul ve ortaokullarda görev alan toplam yüz yirmi üç öğretmen oluşturmaktadır. Evrenden örneklem kümesi seçilirken, olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden olan “kolayda örnekleme tekniği” (Arslan, 2012: 87) kullanılmıştır.

II. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

II.1. Eğitim Kavramı

Günümüzde bütün dünya uluslarının dikkate aldığı en önemli unsurların başında eğitim gelmektedir. Eğitim, içinde bulunduğu toplumun bir ürünü olmakla birlikte, toplumun da ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimin niteliği ve amaçları içinde bulunduğu toplumdaki hem etkilenmekte hem de içinde bulunduğu topluma ait pek çok unsuru etkilemektedir. Eğitim adeta bir toplumun kalbi gibidir. Eğitime yönelik çok çeşitli tanımlar yapılmıştır.

Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır (Tezcan, 2012:4). Ayrıca en genel anlamda eğitim, istendik yönde davranış geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. İnsan yaşamında davranış değişikliğine yol açan pek çok etmenden söz edilebilir. Eğitimin ayırt edici özelliği, davranış değişiminin bilinçli yönde ya da bir amaca uygun biçimde gerçekleştirilmesidir (Topses, 2011: 1).

Sosyologlar eğitimi, sosyal bir kurum olarak kabul ederler. Çünkü eğitim, sosyal bir kurumda bulunması gereken bütün özellikleri taşımaktadır. Bütün sosyal olay ve olgu gibi, eğitim de topluma ait bir faaliyettir. Nesiller ve fertler gelip geçtiği halde eğitim işi süreklidir; fertlere biçim vermeye çalışan düzenli ya da düzensiz bir etkileme faaliyetidir. Toplumlar, çocuklarına içinde yaşadıkları kültürel değerleriyle şekil verme amacı içerisindedirler. E.Durkheim eğitimi, geçmiş nesillerin ortak tecrübelerini geliştirerek yeni nesillere aktarılması olduğunu ifade etmektedir. Toplumların, gençleri kendi değer sistemleri içerisinde yetiştirip geleceğe taşıma mücadelesi içinde olması bu

tanımı doğrular niteliktedir. Bu nedenle toplumlar bir yandan eğitime değeri vermekte, diğer yandan da genç nesilleri kendi tarihine, kùltürüne ve toplumsal ideallerine bağlı bir şekilde eğitim kurumları içinde yetiştirmeye çalışmaktadır (Arvasi, 2008: 36-37).

Eğitimden, birey üzerine yapılan ve onun fiziksel, zihinsel ve ahlaksal varlığında bir değişikliği ve gelişmeyi gerektiren her türlü eylem anlaşılmaktadır. Yani bireyin hem kişisel hem de toplumsal gelişimi söz konusudur. Bu anlayışla birey, bir bütün olarak ele alınmakta, kendisi ve toplum için en uygun biçimde tüm gelişmesi göz önünde bulundurulmaktadır (Tezcan, 2012: 31).

Eğitim sayesinde birey topluma kazandırılmaktadır. Eğitim bu bağlamda toplumsal bir işlevi yürütmektedir. Ancak eğitim buna benzer pek çok işlevini yerine getirirken sadece topluma hizmet etmekle kalmamaktadır. Bir yandan toplumun isteklerine ve ihtiyaçlarına yanıt vermekte, diğer yandan da bireye hizmet etmekte, bireyin ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

II.2. Eğitim Kùltür İlişkisi

Eğitim ve kùltür birbirinden kopuk olamaz. Hem eğitim kùltürü etkilemekte hem de kùltür eğitimden etkilenmektedir. Eğitim ve kùltür arasında güçlü bir ilişki ve karşılıklı bir etkileşim olduğu söylenebilir.

Kùltür, toplumun bir bileşeni olan insan tarafından oluşturulan bir bütündür. İnsanın kùltüre biçim vermesinin yanı sıra kùltür de insana biçim vermektedir. Kùltür kavramı, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Taylor kùltürü; bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden ve insanın toplumun birer üyesi olarak elde ettiği bütün yeteneklerden oluşmuş karmaşık bir bütün olarak tanımlamıştır. Linton ise kùltürü; öğrenilmiş

davranışlar ve bu davranışların sonuçlarından meydana gelen bir bileşim olarak tanımlamıştır. Kültürü meydana getiren unsurlar toplumun üyelerince paylaşılır ve aktarılır (Cafoglu, 2010:145).

Kültür kavramının ne olduğuna dair ortaya koyulmuş pek çok açıklamanın varlığı söz konusudur. Bu açıklamalar da dikkat çeken en önemli unsur; kültürün kavramının insan ve toplum üzerinden açıklanılmaya çalışılmasıdır. Bu kültür kavramının tanımının temelini toplum olduğunu göstermektedir. Kültür, bir toplumu oluşturan kişileri ve onlarını birbirine bağlayan dillerini, dinlerini, sanatlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim süreçlerini, gelenek ve göreneklerini içine alır yani toplumu var eden tüm değerleri kapsar (Limon, 2012: 108).

Toplumsal bir süreç olan eğitimin temel işlevi, toplumsal yaşamın ürünü olan kültürü yeni kuşaklara aktarmaktır. Görüldüğü gibi eğitim kökeni ve işlevi bakımından toplumsal bir olgudur. Bu nedenle eğitimin içeriği toplumdan topluma farklılık ve çeşitlilik göstermektedir. Bunun en büyük nedeni, her toplumun kendi coğrafyasında ürettiği sosyal, siyasal ve ekonomik değerlerinin yani kültürünün farklılığından gelmektedir (Aslan, 2001: 16).

Eğitim ve kültür, birbirleriyle yakından ilişkili olan iki kurumdur ve her ikisi de birbirinin otoritesi durumundadır. Örneğin; “milli eğitim” tabiri, bir kültürün kendine has eğitim anlayışı olduğunu göstermektedir (Yalanız, 2011: 10).

II.3. Köy ve Kent Kavramları

Köy ve kent kavramlarının her ikisi de kısaca yerleşim yeri olarak tanımlanabilir. Ancak bu tanım, bu iki kavramı açıklamada oldukça yetersizdir. Çünkü her

iki kavram da yerleşim yeri olmanın yanında çok geniş anlamlar ve özellikler taşımaktadır. Kısaca köy, kent dışı yerleşim birimleridir. Köy, kent dışı bir mekânda varlığını sürdürür ve kente oranla daha sınırlı sayıda nüfusa sahiptir. Bunun yanı sıra sosyal-ekonomik ve kültürel yönleriyle de kentlerden farklılık gösteren fiziki yerleşmelerdir (Arslan, 2011: 19).

Köy, kır yerleşmelerinin yaygın adı olarak kullanılmaktadır. Belli bir toprak bütününe işleyen insanların var olduğu kır yerleşmesi düzenindeki konutlar topluluğu köy olarak tanımlanmaktadır. Köy adı verilen topluluklar, kendine özgü bir işgücüne, toplumsal örgüte, kültüre, özel bir isime ve tarihe sahip olan kentlerden daha az nüfusu olan insan birlikleridir. Köy yerleşmelerinin ekonomisi tarıma dayanır ve işbölümü gelişmemiştir. Köy yerleşmelerinde geniş aile türü ve yüz yüze komşuluk ilişkileri yaygındır. Bu tür özelliklerle köy toplulukları kentsel topluluklardan ayrılmaktadır (Kiriş, 2005: 37).

Kent, ise genellikle nüfus birikiminin, uzmanlaşmanın, işbölümünün, sanayileşmenin, ikincil ilişkilerin yoğun biçimde yaşandığı bir yer olarak tanımlanabilir. Kentin, tanımlarda yer almayan kimi özellikleri de kuşkusuz vardır (Duru & Alkan: 2002:8).

Kent; kalıcı, nispeten daha yoğun yerleşilmiş, tarımsal olmayan birçok aktivitede uzmanlaşarak kendi yaşamını sürdüren bireylerin oturduğu toprak bütünü ve yönetsel bir alan olarak da tanımlanabilir (Kiriş, 2005: 36).

II.4. Köy ve Kent Okulları

Daha önce de belirtildiği gibi toplum, köy ve kent olmak üzere birbirinden farklı özellikleri bulunan yerleşim yerlerine sahiptir. Eğitim, her insanın en doğal hakkı

olduğu için ister köyde yaşasın ister kentte yaşasın toplumun her kesimi içerisinde yer alan bütün bireylere devlet eğitim olanaklarını sunmak zorundadır. Bu nedenle devlet, kalabalık nüfusa sahip olma özelliği taşıyan kentlere okul kurmakla yetinmeyip ülkemizin en ücra köşesine bile okullar kurup halkın eğitim hakkını elde etmesini sağlamaktadır.

Ülkemizin yarınları olan gençliğin nitelikli bir şekilde yetişmesi adına, köy ya da kent ayrımı yapılmaksızın okullarımızın ihtiyacı doğrultusunda bütün okullara öğretmen ataması yapılmaktadır. Öğretmenlerimiz, ülkemizin aydınlık yarınları için yurdun en uç ve ücra köşesinde de şehir merkezlerinde de özveriyle bir şekilde emeğini ortaya koymaktadır. Ancak köy okullarında görev alan öğretmenlerle kent okullarında görev alan öğretmenlerin statü, unvan, maaş... vb. gibi sahip olduğu pek çok unsur aynı olsa da, bazı alanlarda yaşamış oldukları ve meslek içerisinde karşılaştıkları sorunların farklılığı söz konusudur. Örneğin; kent içerisinde görev alan bir öğretmenin meslek yaşamı içerisinde karşılaştığı sorunları ortaya koyarken ulaşım güçlüğü, yolların bozukluğu, kente uzaklık, araç sıkıntısı, fiziki koşullar, lokantaların yetersizliği-eksikliği, kantinin olmayışı, öğrencilerin tarlaya çalışmaya gönderilmesiyle sınıf mevcudunun azalışı ve göç gibi sorunları sıralama olasılığı oldukça düşük hatta yok denecek kadar azdır. Oysa köyde görev alan öğretmenler, bunlara benzer daha nice sorunun olduğunu ifade edecektir.

Her şeyden önce, kırsal alanlar ve kentler arasında yaşanan ciddi eşitsizlikler vardır. Kırsal alanlarda eğitim eşitsizliğini arttıran çok çeşitli unsurların varlığı söz konusudur. Bunlara; kız çocuklarının okula devam sorunu, öğretim süresinin kısalığı, öğretmen yetersizliği ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, ailelerin gelir yetersizliği, çocuğun tarımsal eylemlerde işgücünden yararlanılması, ilkokul ötesi eğitimden yararlanmanın azlığı, araç-gereç yetersizliği gibi daha nice örnek verilebilir

(Tezcan, 2012: 85). Öte yandan Türkiye, gelişmek ve kalkınmak adına ortaya koyduğu çabalar içerisinde, şüphesiz ki köyleri de unutmamış, köyleri daha yaşanabilir hale getirmek, köydeki yaşamı kolaylaştırmak için çeşitli düzenleme ve çalışmalar yapmıştır.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, daha verimli hale getirilmesi ve demokratik bir yapıya kavuşturulması doğrultusunda 2000'li yıllardan itibaren yerel yönetimlerde reform yapılması talepleri artmıştır. 2005 yılında çıkarılan kanunlarla da yerel yönetimlerde reform sayılabilecek önemli değişiklikler olmuştur (Turgut, 2011: 66).

5393 sayılı Belediye Kanunu belediye kurulması (md.4), belediye sınırlarının değişmesi halleri (md.6), belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka belde ile birleşmesi ve katılma durumları (md.8), mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi (md.9), belediye veya köy tüzel kişiliğinin kaldırılması veya bir beldenin köye dönüştürülmesi (md.11) gibi konuları düzenler. 2008 yılında gerçekleştirilen bu yeni yasal düzenleme ile bazı yerel birimlerin (belediyelerin) sınırları değiştirilmiş, bazı yerel birimler birleştirilmiş, bazı beldeler köy ya da mahalle statüsü almıştır. Yine aynı düzenleme ile bazı yeni ilçeler oluşturulmuştur (Arslan, 2011: 42-43).

Köylerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak köylerin kalkındırılması amacıyla Köy Kanunu'nun yenilenmesi çalışmaları başlatılmıştır. Yeni hazırlanan bu kanunlar belli başlı amaçlar doğrultusunda ortaya koyulmuştur. Köylerin günümüz koşullarına göre yeniden düzenlenmesi, dönüştürülmesi, kalkındırılması ve şehirlerin yanında yeni yaşam alanı olması amaçlanmıştır. Ancak bu amaçların gerçeğe dönüşebilmesi için köylerde kapsamlı köy yenileme programlarının uygulanması gerekmektedir. Avrupa'da bu amaca yönelik politikalar 1970'li yıllarda başlatılmış ve halen devam etmektedir. Ancak ülkemizde köylerin kalkındırılması ve dönüştürülmesine yönelik birçok girişim olsa da, tam anlamıyla başarıya erişememiş ve ülke geneline yaygınlaştıramamıştır (Turgut, 2011: 66).

Görüldüğü gibi köylere yönelik pek çok uygulama ve çalışma yapılmış olsa da köyler köy olmaktan, eski köy imajından ve yaşamı zor kılan sorunlarından kurtulamamıştır. Bu sorunları köyü yerleşke edinmiş köy halkıyla birlikte, hiç şüphesiz ki köyde görev alan öğretmenler de yaşamaktadır. Daha yaşanabilir bir atmosfer olan kentler içerisine kurulu olan okullarda görev alan öğretmenler de elbette pek çok sorun yaşamaktadır. Ancak imkânların daha kısıtlı olduğu merkezden uzak köylerde görev alan öğretmenlerin baş etmesi gereken daha fazla ve üstesinden gelmesi güç problemlerinin varlığı da yadsınamaz bir gerçektir.

III. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

III.1. Eğitim Sistemi ve Sistem Yaklaşımı

Eğitim, toplumsal kurumlardan biridir. Bütün toplumlar eğitim sistemini geliştirmek ve eğitim sisteminin sorunlarını ortadan kaldırmak adına büyük bir mücadele içerisinde. Eğitim sistemini tanımlamadan önce sistem yaklaşımını ve sistem kavramını açıklamak konuyu daha anlaşılır kılacaktır. Çünkü bu araştırmada eğitim, sistem yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır.

Sistem, kendi aralarında ilişkili ve etkileşim halinde bulunan bir veya daha çok amaca yönelik öğelerin oluşturduğu yapıdır. Bununla birlikte sistem, küçük parçalardan oluşan kendisi de büyük bir sistemin parçası olarak çalışan bir bütün olarak tanımlanabilir. Buradan anlaşılan sistemde birbiri ile ilişkili olan belirli unsurlar yer almaktadır ve sistem belirli amaçlara yönelik işlemektedir (Erdoğan, 2010: 159).

Sistem yaklaşımı, bir probleme ilişkin tüm öğelerin göz önüne alınıp incelenmesinin yanı sıra problemin anlaşılması ve belirlenmesine ilişkin bir bakış açısidir. Sistem yaklaşımı ile problemin belirlenebilmesi için, ilgili sistem ve çevrenin tümüyle dikkate alınması gerekir. Buradan yola çıkılarak sistem yaklaşımının uygulamalı bir bilim dalı özelliği taşıdığı söylenebilir (Kurbanoglu, 1993: 37). Bu bağlamda sistem yaklaşımı, evrende var olan çeşitli sistemleri belirlemek ve bu sistemlerin çevreleri ile olan ilişkilerini bir bütün olarak incelemede, bilim insanları ve araştırmacılar için büyük kolaylıklar sağlar (Kurbanoglu, 1993: 39).

Eğitim çok yönlü bir girişim olmakla birlikte eğitim örgütleri çok gruplu bir yapıya sahiptir. Bu nedenle bu örgütler sistem yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Sistemci

görüşler, eğitim yönetimine yeni bir anlayış getirerek eğitim kurumlarının açık bir toplumsal sistem olarak incelenmesine neden olmuşlardır (Yalçınkaya, 2002: 109-110).

Sistemler; canlı ve cansız sistemler, soyut ve somut sistemler, dinamik ve statik sistemler, doğal ve insan yapısı sistemler, uyum gösteren sistemler, açık ve kapalı sistemler olarak sınıflandırılabilirler. Çevresindeki sistemlerden etkilenmeyen sistemler kapalı sistemlerdir. Açık sistemler ise çevreleri ile ilişkileri olan haberleşen ve karşılıklı etkileşen sistemlerdir (Kurbanoglu, 1993: 36). Bu tanımlamadan yola çıkarak eğitimin, açık bir sistem olduğu söylenebilir.

Toplumsal kurumlar kendilerini, belli toplumsal birimler yoluyla gerçekleştirirler. Eğitim de toplumsal bir kurumdur. Toplumsal bir kurum olan eğitimin yarattığı toplumsal birime eğitim sistemi denir (Gürsel, 2013: 21).

Toplumsal sistem, etkileşimde bulunan ve bir toplumsal varlık oluşturan birbiri ile bağımlı öğeler ve etkinlikler bütünüdür. Bütün sistemlerin en alt sistemleri vardır. Ancak en küçük sistemlerin alt sistemleri yoktur. En büyük ya da en geniş sistem dışındaki bütün sistemlerin üst sistemleri vardır. Örneğin; okul bağlı olduğu eğitim sisteminin bir alt sistemidir. Okulu oluşturan sınıflar okulun alt sistemleridir. Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, halk eğitimi, hizmet içi eğitim, açık öğretim de eğitim sisteminin alt sistemlerine örnek verilebilir (Cafoglu, 2010:294).

Eğitim sistemi, yaşamını sürdürmek için eğitime ilişkin hizmet, düşünce (bilgi) ve mal üretir (Topçu, 2007: 20). Eğitim sisteminin amacını, eğitim işlevini etkili, verimli, yararlı, sağlıklı bir şekilde gerçekleştirecek, böylece de eğitim iş görenleri de işten doyum sağlamış olarak yaşamlarını sürdürecektir.

Öte yandan Durkheim, her milletin kendine özgü bir eğitim sistemi olduğunu ifade eder. Her millet kendi çocuklarına ortak emellere, duygulara ve fikirlere sahip bir eğitim verme amacı içerisindedir. Burada ifade edilen eğitimin özelliği milli olmasıdır. Milli eğitim, bir milleti millet yapan en önemli unsurlardandır (Ata, 2013: 10).

Bir ülkenin eğitim sisteminin amacı o ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmekle birlikte, yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir. Her eğitim sistemi bunu gerçekleştirebilmek adına mücadele verir. Bu amaç doğrultusunda sahip olduğu eğitim felsefesi ve insan gücü politikası doğrultusunda yetiştireceği insan modelini belirler. Eğitim etkinliklerini de bu amaç doğrultusunda düzenler (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005: 208).

III.1. 1. Eğitim Sisteminin Temel Bileşenleri

Her bütün, kendisini oluşturan temel bileşenlerden meydana gelmekte ve bu bileşenlerin bir araya gelmesiyle anlam kazanmaktadır. Eğitim sistemi de bütünsel olarak ele alındığında kendi içerisinde pek çok bileşeni barındırdığı ve bu bileşenlerle anlamlı hale geldiği sonucuna varılacaktır.

Eğitim içerisinde yer alan olmazsa olmaz pek çok bileşen mevcuttur. Her biri ayrı bir önem, işlev ve değere sahip olan bu bileşenlerin başında hiç şüphesiz ki okul, aile, okul yönetimi, öğretmen, öğrenci ve çevre gelmektedir.

III.1.1.1. Okul

Okul, eğitim ve öğretimin gerçekleştiği mekândır. Ancak okul sadece duvarları olan bina manasına gelmemektedir. Okulu okul yapan, okula ait pek çok özelliğin varlığı söz konusudur. Her şeyden önce okul öğretmen, öğrenci, idareci, personel ve hizmetli gibi

pek çok insanın mevcut bulunduğu küçük bir topluluktur. Ancak genel anlamda bütün okulların özellikleri ve işlevleri aynı olsa da tam anlamıyla bütün okullar birbirine benzer değildir. Her okulun kendine özgü bir atmosferi vardır. Aynı bölge ve il içerisinde bulunan okulların bile kendilerine, has birbirinden farklı bir doğaya sahip olduğu görülmektedir. Çünkü okul insan diye ifade edilen karmaşık yapılanmaya sahip varlığın yüzlercesini, binlercesini bünyesinde bulunduran kocaman bir çeşitliliştir.

Okul, eğitim sisteminin en önemli bileşenlerinden biridir. Okul da, diğer kurumlar gibi sosyal bir kurumdur. Okul topluma hizmet için kurulmuştur. Hizmet alanı, öğrenme ve öğretme olayıdır. Basit bir ifade ile okullara, halkı her türlü cehaletten kurtarmaya yarayan sosyal kurumlar denilebilir (Çelikkaya, 1998: 79).

Okulda öğrenciye kazandırılacak bilgi ve beceri önceden belirlenmiştir. Bunlar bu konuların uzmanı olan öğretmenler tarafından planlı bir biçimde, düzenlenen öğretim faaliyetleriyle kazandırılır. Buradan anlaşıldığı gibi okul kontrollü bir ortamdır (Erden, 2012: 22).

Okullar ayıca, “çocuklar ve erginler topluluğu” olarak da ifade edilebilir. Okuma-yazma olmayan toplumlarda çocuğun dünyası ile erişkinin dünyası iç içe olduğundan dolayı, ilkel toplumlarda böyle bir ayrım yoktur. Çocukların oluşturduğu toplulukla büyüklerin oluşturduğu toplulukların ayrılması okulla başlar (Akdeniz, 1994:118).

Çağdaş eğitimde okul, bir takım bilgi kalıplarıyla, beceri ve tutumların öğretilmesi görevini üstlenen tek toplumsal kurumdur. Diğer kurumlarla birlikte okul, bireye hem çalışma hem de diğerleriyle birlikte yaşama konusunda sorumluluğu ortaklaşa

paylaşır. Okul, öğrenciye kendi gereksinim ve amaçlarıyla toplumsal dünyasını birleştirerek doyum sağlayabilme olanağını hazırlar (Topses, 2011: 47).

Geçmişte okul, bir kuşaktan diğerine geçişi sağlayan toplumsal bir kurum olarak işlev görmekteydi. Ancak günümüzde okul, bu kültür içinde çocukları yetişkin rollerine hazırlama görevini de üstlenmiştir. Çünkü günümüz toplumunda eğitimin temel amacı, bireylere, kendilerini yönetebilme yeteneğini geliştirme yolunda yardımcı olmak ve bununla birlikte, hem toplumun hem de bireylerin ödüllendirilmesini sağlamaktır (Topses, 2011: 47).

Genel olarak okulu, öğretmenle öğrenci veya öğretmenle anne-baba arasında bir ilişki olarak kabul etme eğilimi vardır. Okulla en çok ilgilenilen husus, bir çocuğun göstermiş olduğu gelişimdir. Okulun işlevleriyle ilgili olarak pek çok örnek verilebilir. Bunlar arasında çocuğun bedensel gelişiminin yolunda gitmesi; okumada, yazmada, matematikte ilerlemesi; coğrafya ve tarih bilgisinin artması; tutum, tavır ve davranışlarında meydana gelen değişimler sayılabilir. Ancak bu bakış açısının genişletilmesine ihtiyaç vardır. En iyi ve en akıllı anne-baba çocuğu için neyi isterse, toplumda bütün çocuklar için onu istemelidir. Bununla birlikte o temele dayanmayan toplumun yaptığı işler, demokrasiyi zedeleyebilecek bir görünüm arz eder (Dewey, 1929/ 2012).

Demokratik eğitimde okulların sahip olası gereken bir takım özelliklerin varlığı söz konusudur. Fırsat ve imkân eşitliği eğitimin vazgeçilmez ilkesidir. Okullar, farklı etnik kökene, dine ekonomik düzeye sahip bireyler arasında herhangi bir ayırım gözetmeksizin fırsat ve imkân eşitliği ilkesine dayalı bir yapıya sahip olmalıdır. Böyle bir ortamda ortak ilgileri geliştirmenin yanı sıra kişisel yeteneklerin önünü açmalı ve bunların bağımsızlaşmasını sağlamalıdır. Bu, bireylere yeteneklerini herhangi bağımsız bir şekilde

ortaya koyabilecek girişimci bir ruh ve özgüven kazandırır. Birey bu kazanımlarla, okulda ve yaşamın tüm alanlarında her tür yaşantıya aktif bir şekilde katılır. Bununla birlikte değişmeye ve toplumsal bütünlüğe uyum sağlar. Eğitim böyle bir ortamdan yoksun kalırsa, bireyler eylemler arasındaki ilişkileri kavramakta güçlük çeker. Bunun yanı sıra değişime katılımda pasif kalır ve toplumsal çatışmalarla birlikte bir bunalım ortamı meydana gelir (Bakır, 2012: 39-40).

Okul sadece öğretmen ve öğrencilerin girip çıktığı, hayatın ve toplumun gerçeklerine uzak kapalı bir mekân olarak düşünülmemelidir. Toplumdan uzaklaşan bir okul anlayışı çoktan tarihe karışmıştır. Okul hayatın içinde, hayat için ve hayatla beraber teşkilatlanmak ve faaliyette bulunmak zorundadır. Her okul, çevresinden etkilenmek ve çevresini etkilemek gibi iki görevi yerine getirmek durumundadır (Arvasi,2008: 171).

Okul, eğitimin yapıtaşdır. Eğitimi sosyal bir olgu olarak ele alan Dewey, onun yapıtaşı olan okulu da sosyal bir kurum olarak ele alır. Okul, toplumun geleceğinin teminatı olan küçük bir toplumdur. Bu nedenle toplumun vazgeçilmezleri arasında yer alır. Demokratik, toplumsal bir kurum olarak okul; çağdaş gereksinimleri göz önünde bulundurarak bireylere kültürel kazanımlar sağlayan bir çevre sunar. Dewey'e göre, okulun temel işlevi, kültürel mirası genç kuşaklara aktarmak için, bireye görelilik ilkesinden hareketle kültürel öğelerin öğrenilmesini sağlamaktır (Bakır, 2012: 42).

Okulun toplumsal bir sistem oluşu onun kendine özgü bir kültürü olmasından dolayıdır. Eğitim sosyologlarından Waller ilk kez okul kültürünü incelemiştir. Ona göre okul şu özelliklere sahiptir (Tezcan, 2012: 219-220):

- a. Okulun belirli bir nüfusu vardır.
- b. Açıkça ifade edilmiş bir siyasal yapısı vardır.
- c. Üyeler arasında sıkı, birbirine bağlı bir toplumsal ilişkiler şebekesini temsil ederler.
- d. Üyeler arasında "biz" duygusu egemendir.

e. Kesinlikle kendilerine ait bir kültüre sahiptirler.

Okulun toplumsallaşmada hayati bir öğretim işlevi vardır. Okullarda çocuklara gerekli bilgi ve becerilerin yanı sıra toplumsal değerlerde öğretilmektedir. Okul, yeni nesilin sistemli bir şekilde toplumsallaştırılmasını sağlar. Bunun gerçekleşmesi için okul toplumu yansıtmalıdır. Toplumsallaşma süreci, arkadaş grupları, meslek hayatı, kitle iletişimi gibi sosyal çevre aracılığıyla devam eder (Ata, 2013:8).

Toplumunu meydana getiren bütün unsurlar, bireylere okul aracılığı ile kazandırılır. Toplum, en güzel fikirlerinin, kendi geleceği için bu sayede gerçekleşeceğine inanır. Bireyselliği savunan anlayış ile toplumsallığı savunun anlayış burada birleşir. Ancak kendisini oluşturan bütün fertlerin tam olarak olgunlaşması emeline sadık kalarak toplum, kendisine sadık kalabilir. Toplumun bu şekilde kendi kendisine verdiği yönde okuldan daha değerli hiçbir şey yoktur. Eğitimde gelişimi ifade ederken toplumsal bakış açısına ve toplumun ihtiyaçlarına önem verilmesi gerekir. Aksi takdirde okulun kurum, gelenek ve göreneklerinde meydana gelen değişim, öğretmenlerin kafalarına göre yapmış oldukları yenilik gibi görülür ve gelip geçici bir heves kabul edilir. Okuldaki değişim hakkında ise işte bu esasa göre hüküm verilir. Sanayi ve ticaret alanında meydana gelen yenilikler nasıl ki yeni toplumun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılıyorsa, eğitim yönetiminde, ders ve programlarda yapılan yenilikler de öyledir (Dewey, 1929/ 2012).

III.1.1.2. Aile

Aile, eğitim denilince akla gelen en önemli unsurlardan biridir. Toplumun en küçük yapı taşı olan aile bireyin eğitim aldığı ve evreni tanımaya başladığı ilk toplumsal kurumdur. Bireyin dünyaya gözlerini açtığı ilk andan son ana kadar bireyin eğitimi

açısından aile büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenle aile eğitim sisteminin olmazsa olmazları arasında yer almaktadır.

Aile temel toplumsal kurumlardan biridir ve eğitim kurumudur. Çünkü bireyin ilk duygu, düşünce ve eğitimini kazandığı yer ailesidir. Toplumsal sistemde, kendi üyelerine, her türlü eğitimin temelini veren toplumsal ünite ailedir (Dizbay,2010: 20).

Aile, çocuğun ilk dünyaya geldiği yer olarak da tanımlanabilir. Aile, çocuğun eğitiminde özel bir yere sahiptir. Birey, birçok davranışı ailesinin yanında kazanır. Aile, bireyle içten ve samimi ilişkileri olan en güçlü birincil gruptur. Bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda ailenin önemli bir yeri vardır (Cafoğlu,2010: 153).

Aile, farklı iki cinsiyetteki insanın yetersizlik duygusunu aşmak için oluşturduğu tarihin en eski kurumu olarak kabul edilir. Aile, ortak ikametgâh, ekonomik işbölümü ve üremenin gerçekleştiği toplumsal kurumdur. Aile, çocuk açısından ve yetişkinler açısından farklı anlamlar ifade etmektedir. Yetişkinler açısından aile; mutluluğun hâkim olduğu, şiddetli gerilim ve sıkıntılar karşısında dayanışmanın en iyi şekilde elde edildiği bir sığınma yeri anlamlarını ifade etmektedir. Çocuk açısından ise sosyal yaşama katılmak için hazırlıkların yapıldığı ve deneyimlerin kazanıldığı bir ortam anlamını ifade etmektedir. (Şentürk, 2008: 9).

Okul sistemi içerisinde öğretmen ve öğrencinin önemli bir yeri vardır. En az onlar kadar bu sistem içerisinde yer alan ve önem taşıyan bir diğer unsur da hiç şüphesiz ki öğrenci velileridir. Okulların işlevlerini yerine getirebilmesi için ailelerin ortaya koyacağı her türlü destek, büyük oranda önem taşımaktadır (Dizbay, 2010: 23).

III.1.1.2.1. Okul-Aile İlişkileri

Aile, okul öncesi eğitim kurumu olarak kabul edilebilir. Çünkü çocuğa ilk eğitimin verildiği yer ailedir. Çocuk okula başladıktan sonra ailenin bu işlevinin bir kısmını okul üstlenmektedir. Ancak hal böyle olsa da aile, hiçbir zaman çocuğun eğitiminden kendini bütünüyle soyutlayamaz. Çocuğun okul hayatına adım attığı andan itibaren, aile okulla sürekli iletişim halinde bulunmak zorundadır. Bunun için okullarda, okul- aile birlikleri gibi çeşitli örgütlenmeler kurulmaktadır (Kızıлтаş, 2009: 38).

Okullar, bir çocuğun gelişimindeki bütün gereksinimlerini karşılamada tek başına yeterli olamaz. Ailelerin katılımı ve desteklenmesi esastır. Bunun için gerekli olan en önemli unsur karşılıklı anlayıştır (Kuzu, 2006: 4).

Aile ile eğitim kurumları sürekli işbirliği içerisinde bulunmalıdır. Çocuğun eğitiminde eğitim kurumlarının yanı sıra aile de önemli rol oynamaktadır. Çocuğun aile içinde geçirdiği yaşantılar sonucu kazandığı bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını da etkiler. Çocuğun aile de öğrendikleri okulda öğrendiklerini destekler nitelikteyse, çocuk okulda daha başarılı olur. Ancak bu ikisi arasında çelişki olursa, bu durum çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Bununla birlikte ailenin sosyo-kültürel özelliklerinden ekonomik durumuna kadar taşıdığı pek çok özellik, çocuğun başarısını ve okuldaki davranışlarını etkilemektedir (Erden,2012: 42).

Anne ve baba, evdeki öğretmenler olarak tanımlanabilir. Çünkü anne ve babalar, doğrudan ya da dolaylı yollardan çocukları evde eğiten kişilerdir. Bununla birlikte okulda öğretmen tarafından kazandırılacak olumlu bir davranışın, evde anne- baba tarafından kolaylıkla bozulabileceğini belirtmektedirler. Bu nedenle de günümüzün

eğitimci ve öğretmenleri, öğrencilerin evdeki öğretmenleri olan velilerin önemini anlamış bulunmaktadır (Çelenk,2003: 29-30).

Aile ve okul işbirliğinin temel amacı; ailelerin katılımı ve desteği ile öğrenci ve okul başarısını yükseltmektir. Okul, toplumun eğitim ihtiyacının giderilmesi amacıyla oluşturulan temel kurumlardan birisidir. Okul, çocukta topluma ve kendisine yarar sağlayacak davranışları oluşturmaya çalışır. Bunu da, kontrollü bir ortam yaratarak gerçekleştirir. Ancak öğrenciye istendik davranışları kazandırmada okul tek başına yeterli değildir. Bunu gerçekleştirebilmek adına ailenin de desteğine ihtiyaç vardır. Okulda öğrenciye kazandırılan bilgi, beceri ve davranışlar evde aile tarafından pekiştirilmekle birlikte, evde öğretilenler okulda öğretilenleri destekler nitelikte olmalıdır (Gümüşeli, 2004: 1).

Günümüzde devletin tek taraflı hizmet sunma alışkanlığı yerini, devlet toplum ilişkisine bırakmıştır. Bu hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yerini almıştır. Ayrıca okulun genelde çevresiyle, özelde ise ailelerle işbirliği yapması eğitim kurumlarında etkin bir şekilde varlığını sürdürebilmesinin bir önkoşulu haline gelmiştir. Bununla birlikte yeni yapılandırmacı eğitim programında da, genelde okul- aile ilişkileri, özelde ise öğretmen- veli ilişkileri önemli bir yer tutmaktadır. Hem öğrenci merkezli eğitim anlayışının, hem de demokratik toplum bilincinin toplumumuzda gelişmesi açısından, ailenin çocuklarının eğitim sürecine katılmaları önemli rol oynamaktadır (İpek, 2011: 70).

Okul- aile işbirliğinin yapılması, öğretmenleri ailede yapılanlar hakkında, ana-babaları okulda yapılanlar hakkında bilgilendirerek birbirlerini tanıma fırsatını sağlayacaktır. Hem öğretmenler hem de anne- babalar, belirledikleri amaçlara ve

beklentilere ulaşmak için birlikte hareket etmenin gerekliliğine inanmalıdır. Ailelerin okulda verilen eğitime katılmaları, ev ve okul arasında devamlılığı sağlayacağından programın, başarılı olmasında etkili olacaktır (Kuzu, 2006: 2).

III.1.1.2.2. Aile Katılımı

Eğitim ve öğretimin gerçekleştirildiği alanların en başında hiç şüphesiz ki okullar yer almaktadır. Ancak bunu sadece okulla sınırlandırmak yanlış olur. Çünkü eğitimin ve öğretimin gerçekleşme alanı oldukça geniştir. Eğitim, bir insanın doğduğu andan itibaren ailede başlar. Bu nedenle öğrencinin eğitim sürecine aile de dâhil edilmelidir.

Aile Katılımı, anne-babaya, katılımın nasıl olacağına dair becerilerin öğretilmesi, sosyal ve duygusal destek verilmesi, anne- baba ve profesyoneller arasında bilgi alışverişi şeklinde tanımlanabilir. Bunun yanı sıra anne-babanın bir gruba katılması, uygun anne-baba-çocuk ilişkilerinin geliştirilmesi ve anne-babaya toplumsal kaynaklara ulaşmalarında yardımcı olmak şeklinde de değişik tanımları mevcuttur (Dizbay, 2010: 25-26).

Okul- aile ilişkilerinde ailelerin rolü, aile katılımı olarak ifade edilse de aile katılımı çok geniş kapsamlıdır. Ailelerin evde çocukların eğitimi ile ilgilenmeleri ve bu konuda okulla düzenli bir ilişki içerisinde olmaları da, aile katılımı olarak ifade edilmektedir. Buna ilaveten anne- babaların eğitim dışında da çocukları ile birlikte gerçekleştirecekleri etkinlikler de aile katılımı kapsamında değerlendirilmelidir. Ziyaret, oyun, sinema, tiyatro, sergi, gezi vs. bu etkinliklere örnek verilebilir. Ailelerin sınıf atmosferinin dışında, çocuklarının şimdiki veya gelecekteki eğitimlerini etkileyecek her türlü eylemleri aile katılımı olarak kabul edilmektedir. Etkili ve nitelikli bir eğitim

sunulabilmesi için okul- aile ilişkilerinin üç temel ögesi olan veli, öğretmen ve okul yöneticilerinin düzenli bir ilişki içerisinde bulunması gerekir (İpek, 2011: 70).

Özetle, okul toplumun parçası ve ürünüdür. Toplumu özellikle de aileyi okulun içine katmadan çocuğun eğitimi konusunda yeterince başarı sağlanamaz. Okulun gelişmesi ve öğrencilerin performanslarının daha yüksek olması aile, öğretmen, öğrenci ve yöneticiler dörtlüsünün birlikte çalışmalarıyla mümkündür (Kuzu, 2006: 19).

III.1.1.3. Öğrenci

Öğrenci, eğitim sisteminin girdileri arasında yer almaktadır. Öğrenciler, eğitim süreci içerisinde işlenen paha biçilmez cevherlerdir. Daha net bir anlatımla öğrencinin eğitim içerisinde ayrı bir yeri ve önemi vardır. Okul içinde düzenlenen tüm etkinlikler öğrenciye yöneliktir. Okulların varlık nedeninin öğrenciler olduğu söylenebilir. Öğrenci, eğitim ihtiyacı olan ve bu ihtiyacı karşılamak amacıyla okula devam eden bireydir. Okulun öğrenciye yönelik belli başlı sorumlulukları ve amaçları vardır. Bunun yanı sıra öğrencinin de okula karşı sorumlulukları, rolünün gerektirdiği, yapması gereken davranışlar vardır. Hem okuldaki öğretmen ve yöneticiler hem de öğrencinin ailesi, yakın çevresi, hatta toplumdaki diğer kişiler öğrencilerden derslere devam etme, derslerine çalışma; öğretmen, yönetici ve arkadaşlarına saygılı olma, arkadaşları ile iyi geçinme ve okul kurallarına uyma gibi pek çok davranışı ortaya koymalarını bekler (Erden, 2012: 21).

Okul içerisinde öğrencilerin en sık iletişim ve etkileşim kurduğu kişiler öğretmenleri ve yine kendileri gibi bu sistemin birer parçası olan arkadaşlarıdır. Çünkü öğrenci, eğitim hayatı için harcadığı zamanının büyük çoğunluğunu ders içerisinde öğretmenleri ve arkadaşları ile birlikte geçirmektedir. Hal böyle olunca hem öğretmen

öğrencilerin hem de öğrenciler öğretmeni ve arkadaşlarının ortaya koyduğu tutum ve davranışlardan yoğun bir şekilde etkilenmektedir.

Örneğin; öğrencilerin konulara ilgi derecesi, öğretmeni şevklendirirken edilgen öğrenciler, öğretmenin tembelliğe sürüklenmesine sebep olabilirler. Zeki ve aktif öğrenciler ise öğretmenin derse daha fazla hazırlanmasına sebep olurlar. Görüldüğü gibi öğrenciler öğretmenin sınıftaki icraatını etkilemektedirler (Tezcan, 2012: 268). Ancak her ne kadar karşılıklı bir etkileşim söz konusu olsa da öğretmen, sınıf yönetimini elinde bulundurmalıdır.

Durkheim, öğrencinin rastlantı eline terk edilmemesi gerektiğini söyler. Bunu gerçekleştirirken de yine öğretmenin büyük bir hassasiyetle ortaya koyması gereken tutumlar söz konusudur. Çünkü okul bir partiye ait değildir. Öğretmen ne kadar haklı olursa olsun öğrenciyi, şahsi fikirlerinin etkisinde kalmaya sürüklememelidir. Böyle bir tutum içinde davranırsa ödevinde kusur işlemiş sayılır (Ata,2013: 38).

Eğitim sistemi içerisinde yer alan tüm bileşenler, elbette ki bu sistemin varoluşunu sağlamak bağlamında, eğitim sistemi için büyük bir önem taşımaktadır. Ancak toplumların vazgeçilmezleri arasında yer alan eğitimin genel anlamda amacı, toplumların ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü kendisi için yetiştirmek olsa da, özel anlamda düşünüldüğünde her türlü etkinliğin öğrenciye yönelik olduğu anlaşılacaktır.

III.1.1.4. Öğretmen ve Bir Meslek Olarak Öğretmenlik

Öğretmen de eğitim sisteminin en önemli bileşenlerinden biri olarak sistemde yerini almaktadır. Öğretmenler toplumun çağdaşlaşma yolunda ilerlemesine katkı sağlayacak en önemli mimarlardır. Toplumsal değişimin güvencesini eğitim, eğitimin

dayanağını da öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmene yönelik çeşitli tanımlamaların varlığı söz konusudur.

Öğretmenler, öğretme işiyle ilgilenen kişiler olmakla birlikte öğrenmeyi sağlamak amacıyla her türlü düzenlemeyi ortaya koyan kişilerdir. Öğretmenler, öğrencilerin; eğitim sistemi içerisinde belirlenmiş bulunan bilişsel, duyuşsal ve devinişsel amaç ve kazanımlara ulaşmalarını sağlamaktadır (Cafoglu, 2010: 259). Bir diğer tanıma göre ise öğretmen hem okul içinde ahlak eğitiminin temsilcisi hem de zamanın ve ülkesinin ahlaki düşüncelerinin yorumlayıcısıdır (Tezcan, 2012:8).

Öğretmenin görev alanı bellidir. Öğretmenin çalıştığı belli bir kurum vardır. Bu da okuldur. Öğretmen, görevini belli bir sistem içinde planlı, programlı bir şekilde okullarda yerine getirir. Öğretmen kendi öğrettiklerinden sorumlu olup, diğer kişilerin öğrettiklerinden dolayı sorumluluk taşımaz. (Sünbül, 2005: 12).

Formel eğitim veren kurumlarda öğretimi sağlayan kişi, öğretmendir. Toplum içerisinde herkes herkese bir şeyler öğretebilir. Ancak öğretmenin, öğretmenlik mesleği içerisinde ortaya koyduğu öğretme eylemi, diğer insanların ortaya koyduğu öğretme eyleminden çok farklıdır. Her öğreten konumunda olan kişi öğretmen değildir. Öğretmen olmak için formel eğitim vermek gerekir. Bu nedenle öğreten olmak ile öğretmen olmak aynı şey değildir. Öğretenin düzenlediği yaşantılar gelişigüzeledir. Öğretmen ise belli bir program çerçevesinde, planlı eğitim etkinlikleri düzenleyerek, programlar doğrultusunda öğrencilerde istendik davranışlar meydana getirir (Erden, 2012: 23).

Günümüzde eğitim anlayışlarının kendini yenilemesi ve değişime uğramasıyla birlikte öğretmene yüklenen anlamlar, öğretmenden beklenenler ve öğretmenin ortaya koyması gereken işlevler de değişime uğramaktadır.

Günümüzde kabul gören yeni eğitim anlayışlarına yapılandırmacılığı örnek verebiliriz. Örneğin; bu eğitim anlayışı içerisinde öğretmene yüklenen roller, geleneksel eğitim anlayışı içerisinde öğretmene yüklenen rollerden oldukça farklıdır. Yapılandırmacılıkta öğretmenin yapması gereken, öğrenci ile eğitim programı arasında köprü kurmaktır. Böylece öğretmenin geleneksel bilgi aktarma ve sınıfı kontrol rolleri yerini, ortam hazırlama, rehberlik ve öğrenmeyi kolaylaştırmaya bırakır (Akpınar, 2010: 18).

Reformcular ve basın son yıllarda, iyi öğretmen modelini; zeki, liberal bir eğitim görmüş, sosyal hayata önem veren bir profesyonel olarak tanımlamaktadır. Burada tanımlanan öğretmen modeli, bir ya da daha fazla bilim dalına sıkı sıkıya bağlı olmakla birlikte, öğrenciler için bilginin erişilebilir ve faydalı olması amacına yönelik çalışan öğretmendir. Bu modele sahip öğretmenler; ihtiyaçları, yetenekleri veya koşulları ne olursa olsun, bütün öğrencilerin başarılı olmasına yardım eder. Çok açıktır ki insanlar öğretmenlerde, içeriği aktarma ve öğrencilere beceri kazandırma yeteneklerinden daha fazlasını aramaktadırlar. Öğretmenler sözleri ve hareketleri yoluyla, aydınlanmış, çalışkan, erdemli ve eğitilmiş bir insan olmanın ne anlama geldiğini göstermektedirler. Öğretmenler, toplumun bu izlenimi doğrultusunda hem öğrencileri şekillendirmekte hem de kendileri şekillenmektedir (Çelikten & Şanal& Yeni, 2005: 207).

Görüldüğü gibi öğretmen sadece öğretme işini ortaya koyan kişi olmakla sınırlı kalmamaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenin sergilemesi gereken pek çok davranış ve sahip olması gereken belli başlı kişisel ve mesleki özellikler de mevcuttur.

Öğretmenlik, insanlarla yoğun ilişki kurması bakımından pek çok meslek dalından farklıdır. Çünkü bu meslek, geniş bir insan kitlesiyle ilişki ve etkileşimi

gerektiren bir meslek dalıdır. Geçmişten günümüze kadar, kutsal bir meslek olarak kabul edilen öğretmenlik mesleğine yönelik pek çok tanım yapılmıştır.

Öğretmenlik mesleği, yeryüzünün en eski ve en yaygın mesleği olarak kabul edilebilir. Çünkü öğretme işi son derece eski bir uğraştır. Ancak öğretmenliğin meslekleşme koşulları incelendiğinde, meslek olarak kabul edilmesinin köklerinin çok eskilere dayanmadığı görülmektedir. Endüstri devriminin getirdiği yeterli nitelikte kalifiye iş gücü gereksinimi, öğretmenliği bir meslek haline gelmesi bağlamında farklı bir evreye sürüklemiştir. Böylece öğretme işinin para kazanılan bir meslek haline dönüşmesinin önü açılmıştır (Cafoğlu: 2010, 259-260).

Öğretmenlik mesleği Milli Eğitim Temel Kanununda devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır (Ata: 2013: 24).

Öğretmen olabilmek için gerçekleştirilmesi gereken belli başlı koşulların varlığı söz konusudur. Belli bir yükseköğretim programından geçerek öğretmen olunabilir. Yüksek öğretim eğitimi sırasında çeşitli bilgi, beceri ve yeterlilikler kazanılarak öğretmenlik yapma yetkisi elde edilir. Asıl görevi öğretme işi olan öğretmen geçimini öğretmenlik mesleği aracılığıyla sağlamaya çalışır. Bu açıklamaya göre öğretmenlik mesleğinden anlaşılan öğretmenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli öğretme işidir. Ancak öğretmenlik mesleğinin tanımı için yapılan bu açıklama yeterli değildir. Mustafa Kemal Atatürk öğretmeni yetiştirici, eğitici, öğretici, yaratıcı, geliştirici olmasının yanı sıra öncü, kurtarıcı, kılavuzlayıcı, yükseltici, yüksek hizmet verici, kutsal görev üstlenici olarak tanımlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün yapmış olduğu bu tanımlama, iyi bir öğretmende bulunması gereken özellikleri, net bir şekilde ortaya koyar (Cafoğlu, 2010: 260).

Öğretmenlik, kendi içinde birliği ve özel yönetmelikleri olan, büyük ölçüde devletle bağlantılı meslekler arasında yer almaktadır. Bu yönetmeliklere uyulması özel organlarca sağlanır. Söz konusu organlar ile astlarının yaptıklarını denetlemekle görevlendirilmiş belli memurlar vardır. Örneğin; müfettiş, müdür gibi her türlü hiyerarşik üst vardır. Bununla birlikte mesleki vazifelere yönelik ağır ihlalleri cezalandırmakla görevli gerçek mahkemeler, kamu eğitimi alanlarının üst kurulları ve her türlü disiplin kurulu vardır (Ata, 2013: 24-25).

Öğretmenler, sosyal bir sistem olan okulun parçalarından biridir. Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin değer sistemlerine uygun davranmaları gerekir. Öğretmenlik mesleğinin değer sistemlerini şekillendiren, toplumun temel değerleridir. Bu değerlerin oluşmasında önemli etkiler yaratanlar ise okuldaki yöneticiler, öğretmenlerin bizzat kendileri ve çocuklarını okula gönderen velilerin beklenti ve düşünceleridir. Günümüzde öğretmenlik mesleği profesyonel bir uğraşı alanıdır. Çünkü öğretmenlik mesleği; sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren bir meslektir (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005:209).

Toplum içerisinde düzenli işleyiş ve akışın sağlanması ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt verilebilmesi için pek çok meslek grubundan bireyin yetişmesine ihtiyaç vardır. Bütün bu meslek dalları içerisinde yer alan bireyleri yetiştirenler ise öğretmenlerdir.

Ancak öğretmenlik mesleği, ülkemizde bazı kişiler tarafından sadece ders vermekten ibaretmiş gibi algılanmaktadır. Yaz aylarında okullar tatil olduğu için tatili bol, yarım zamanlı rahat bir iş olarak tarif edildiği gibi kız çocuklarına uygun bir meslek olarak

da gösterilmektedir. Oysa öğretmenlik mesleği, bu tanımlamanın ötesinde, yönetmeliklerle belirlenmiş büyük sorumluluklar gerektiren bir meslektir (Erden, 2012: 146).

En zor meslek dallarından biri olan öğretmenlik, Türk toplumu tarafından da kabul görmüş bir meslektir. Ancak ne hazindir ki öğretmenlik, icrası basit bir meslek olarak kabul görmüş ve bu görüş yaygınlaşmıştır. Oysaki öğretmenlik mesleği dünyanın en zor mesleklerinden biridir. Çünkü öğretmenin şekil verdiği temel unsur insandır ve insan, inşası en zor unsurdur.

III.1.1.5. Okul Yönetimi ve Okul Yöneticisi

Eğitim sisteminin bileşenleri arasında yer alan okulun birbirinden farklı pek çok işlevi vardır. Okulun yerine getirdiği ya da getirmesi gereken bu işlevlerin hepsine toplumun ihtiyacı vardır. Ancak okul mevcut yapısını koruyarak bu işlevlerini yerine getirirken de bir takım değişimlere yelken açarken de çeşitli aksaklıklarla ve sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Okulun işlevlerini aksaksız yerine getirebilmesi, bir organizasyonunun olabilmesi, varoluş amaçlarına erişebilmesi için bir yönetim organına sahip olması gerekmektedir.

Yönetim, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için sorun çözme, planlama, örgütleme, koordinasyon ve değerlendirme gibi fonksiyonlara ilişkin ilke, kavram, teori, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli şekilde maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüdür. Kısacası yönetimi bir süreç, bilim ve aynı zamanda sanat olarak kabul etmek gerekir (Erdoğan, 2010: 7).

Yönetimin çok çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu tanımlardan biri de yönetimin, hiyerarşideki bir üstün örgütleyici çalışmaları olarak tanımlanmasıdır. Yönetim, toplumsal

yaşayışın değişik kesimlerinin düzenli çalışmalarını amaçlamaktadır. İnsanların bir başkasının egemenliğini benimsemelerini, kendileri dışındaki bir iradeye boyun eğmelerini içermektedir (Gürsel, 2013: 59).

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını eğitim sisteminin amaçları ve yapısı çizer. Eğitim yönetimi, yönetimin eğitime uygulanmasından okul yönetimi ise eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana gelmektedir (Bursalıoğlu, 2013:5).

Eğitim yönetiminin asıl amacı, milli eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli tedbirleri almak ve toplumun eğitimle ilgili ihtiyaçlarını karşılamaktır. Eğitimi yönetimi eğitim ile ilgili bütün kurumların yönetimlerini kapsar. Ancak okul yönetimi daha dar bir alan olan okulla sınırlıdır. Özünde her ikisi de aynı amaca hizmet etse de uygulanma açısından farklıdır (Gündüz, 2009: 7).

Okul yönetimi, sadece genel yönetim ilkelerinin okullara uygulanması ile sınırlı değildir. Okul yönetiminde etkinlik sağlanması için öğretim yöntem ve tekniklerinin, eğitim durumlarının okulların sahip oldukları insan kaynaklarının gereksinimleri boyutunda yapılandırılması gerekir (Dizbay, 2010: 8).

Okul yönetiminin görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır (Gürsel, 2013: 80). Okul yönetimi iç ve dış öğeler olmak üzere ikiye ayrılabilir. İç öğeler, okulu meydana getiren ve onun yapısında yer alan öğelerdir. Dış öğeler ise okulun yapısında yer almayan öğelerdir. Ancak dış öğeler okulun yapısında yer almasa da okulu etkiler ve okulun yönetiminde de rol oynar. Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer personel iç öğeler

arasında; ana-baba, çevredeki baskı grupları ve liderleri, yönetim yapısı, iş piyasası ve merkez örgütü bu dış öğeler arasında yer alır (Bursalıoğlu, 2013: 39).

Okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için ihtiyacı olan pek çok unsur söz konusudur. Okulun hayat bulabilmesi için ihtiyacı olan her bir unsuru kendi bünyesinde barındırması gerekir. Hiç şüphesiz ki bu unsurlardan biri de okul yöneticileridir. Okul yöneticileri, hem kendilerini hem de kendileri dışında mevcut bulunan pek çok unsuru organize eden kişilerdir. Burada okul yöneticilerini tanımlamadan önce yönetici kavramını tanımlamak okul yöneticisi kavramını daha açık, net ve anlaşılır kılacaktır.

Yönetici, bir takım amaçlara ulaşmak için belli bir zaman dilimi içinde insan, para, ham madde, malzeme, makine, vb. üretim araçlarını bir araya getiren; onlar arasında uygun bir bileşim, uyumlaşma ve ahenkleşmeyi sağlayan kişidir (Erdoğan, 2010: 41).

Her tür yöneticide aranan belli başlı yeterlikler söz konusudur. Bunlar; yönetim becerisi, insan ilişkileri ve teknik bilgidir. Statü yükseldikçe yönetim becerisinin artması teknik bilginin ise azalması beklenir. İnsan ilişkileri ise her düzeydeki yönetici için en yüksek düzeyde olması beklenen bir yeterlik alanıdır (Kırıştı, 2013: 31).

Her kurumun yönetime ve bunu ortaya koyacak yöneticilere ihtiyacı vardır. Toplumsal bir kurum olan okulun da okul yönetimine ve bunu gerçekleştirecek okul yöneticilerine ihtiyacı vardır.

Okul yöneticisi denince akla ilk gelen isin genel olarak okul müdürüdür. Ancak okul yöneticisi sadece okul müdürüyle sınırlı değildir. Okul müdürünün dışında başka okul yöneticileri de vardır. Müdür yardımcıları, zümre, şube ve bölüm başkanları, belirli

konularda görev yapan koordinatörler de okul yöneticileri olarak nitelendirilebilir. Bunun dışında dersane ve özel kurslar gibi eğitimle ilgili diğer kurum, kuruluş ve birimlerin yöneticileri de okul yöneticisini çağrıştıran niteliklere sahip yöneticilerdir (Erdoğan, 2010: 128). Buradan anlaşılan okul yöneticisi olabilmek için yöneticide bulunması gereken ilk özelliğin yöneticinin her şeyden önce öğretmen olmasıdır.

III.1.1.6. Okul ve Çevre İlişkileri

Öğretimin gerçekleştiği alanın yoğunluğu okullar üzerinde olsa da öğretimi de içine alan eğitim olgusunun gerçekleşme alanı oldukça geniş bir çevreyi kapsamaktadır. Eğitim, geniş bir çevreden etkilenmekte ve çevreyi de etkilemektedir. Bu nedenle okul-çevre ilişkileri, eğitim sistemi içerisinde büyük bir önem taşımaktadır.

Okul- çevre ilişkilerinin özünü okulun çevresi ile yakın ilişkiler kurması, çevrenin olanaklarından yararlanması, çevredeki işyerleri, öteki toplumsal kurumlarla ve öğrenci aileleriyle işbirliği yapması; çevrenin de okulun olanaklarından yararlanması, okulu benimsemesi ve ona destek olması oluşturmaktadır (Uluğ, 1995: 181).

Okul, çevresinin kültür merkezidir. Bu nedenle kendi bünyesinde hazırlamış olduğu faaliyetleri çevresine açık tutmalıdır. Okul bu faaliyetlere katılırken, sadece okulda çocuğu bulunan velilerle yetinmemelidir. Okulda çocuğu olmayan toplumun diğer bireylerin de bu faaliyetlere katılabilmesini sağlamalıdır. Okul müsamereleri, grup çalışmaları, sergiler ve iş örnekleri halkın yararlanmasına açık tutulmalı, okul dışına taşırılmalı, daha geniş halk kitlelerine mal edilmelidir (Arvasi, 2008: 172).

Okulun yenilikçi olma özelliği vardır. Okul bu yönüyle her zaman çevreye katkıda bulunmak durumundadır. Bu katkılar yeni bilgi, beceri ve görgülerle zenginleşir.

Bu yönüyle okul yenilikçi olarak nitelenir. Ancak okulun bunu başarı ile gerçekleştirebilmesi için çevresinin toplumsal yapısını dikkate alması ve bunun bilincinde olması gerekir. Ancak bu şekilde, okul, kendi çevresine yabancılaşmadan gerekli katkı ve yararı sağlayabilir (Doğan, 2012: 204).

Okul çevresi ile ilişkilerini düzenlemek amacıyla teşkilatlanmalı ve işbölümü yapmalıdır. Bu, okulun hayattan kopuk olmaması adına gerekli olan bir eylemdir. Ancak okulun bunu gerçekleştirirken dikkat etmesi gereken noktalar vardır. Okul, çevresinin olumsuz yönlerini ayıklamasını bilmeli, zararlı sürtüşmelerden korunmalıdır. Bunun yanı sıra amacının dışında toplumu rahatsız edici eylemlere karışmamalıdır (Arvasi, 2008: 172).

IV. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN TOPLUMSAL PROFİLLERİ

IV.1. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet, toplumsal profil araştırmalarında kullanılan önemli faktörlerden birisidir (Arslan, 2007-a). Bu araştırmada, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenler, cinsiyet özellikleri bakımından incelendi. Modern Türkiye’de kadın ve erkek eşit haklarla bütün meslek dalları içerisinde yer almaktadır. Her meslek dalında olduğu gibi öğretmenlik mesleği içerisinde de kadın da erkek de yerini almaktadır. Ancak ülkemizde öğretmenlik mesleği genellikle kadınlara uygun bir meslek olarak algılanmakta ve daha çok kadınların tercih ettiği, yapabileceği bir meslek dalıymış gibi yansıtılmaktadır. Hal böyle olunca ülkemizde kadınlar bu meslek dalı içerisinde daha çok ön plana çıkmaktadır.

Tablo 1: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Cinsiyet	Kadın	66	53,7	53,7	53,7
	Erkek	57	46,3	46,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 1’de görüldüğu gibi, araştırma kapsamında incelediğimiz köy okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 53,7’sini kadınlar, yüzde 46,3’ünü ise erkekler oluşturmaktadır. Köy okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kadın olduğu görülmektedir. Burada görüldüğu gibi öğretmenlik mesleği içerisinde ön plana çıkan kadınlar, köy okullarında görev alan öğretmenler arasında da büyük çoğunluğu oluşturarak ilk sırada yerini almaktadır.

IV.2. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Toplumsal profil araştırmalarında sıklıkla kullanılan önemli sosyal-demografik faktörlerden bir diğeri de yaştır (Arslan, 2007-b). Bu durum göz önünde bulundurularak araştırma kapsamında, köy okullarında görev alan öğretmenler yaş özellikleri bakımından da incelendi.

Tablo 2: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yaş Grubu	30 Yaş ve aşağısı	34	27,6	28,6	28,6
	31-35	32	26,0	26,9	55,5
	36-40	30	24,4	25,2	80,7
	41-45	12	9,8	10,1	90,8
	46 ve Yukarısı	11	8,9	9,2	100,0
	Toplam	119	96,7	100,0	
	Cevap yok	4	3,3		
Toplam		123	100,0		

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamında incelediğimiz köy okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 28,6’sı 30 yaş ve aşağısı yüzde 26,9’u ise 31-35 yaş dilimleri arasında yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi 35 yaş altında mevcut bulunan öğretmenler toplam yüzde 55,5’lik bir yüzdeye sahiptir. En düşük yüzdeye sahip olan yaş grubu ise yüzde 9,2 ile 46 yaş ve altı ve yüzde 10,1’lik yüzde ile 41-45 yaş arasında bulunan öğretmenlerdir. Bu durumdan yola çıkarak köyde görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu genç yaş grubu içerisinde yer almaktadır denilebilir.

IV.3. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumu, Evlilik Yaşı, Eşlerinin Evlilik Yaşları ve Meslekleri

Aile ve evlilik kurumu, boyutları ve içeriği değişime uğramakla birlikte özellikleri bağlamında içinde bulunduğu toplumun sosyal yapısına göre farklılıklar gösterse de insanlık tarihi boyunca evrenselliğini ve toplumun temel birimi olma özelliğini korumuştur (Yavuzer, 2009: 20). Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da aile kurumu toplumun temel birimidir. Aile ve evlilik kurumunun bütün toplumlar için büyük bir önem arz etmesini göz önünde bulundurarak araştırma kapsamında köyde görev alan öğretmenlerin medeni durumları, eşlerinin ve kendilerinin evlilik yaşları da araştırıldı.

Tablo 3: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Medeni Durum	Evli	99	80,5	80,5	80,5
	Dul	1	0,8	0,8	81,3
	Bekâr	23	18,7	18,7	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 3'te görüldüğü gibi köyde görev alan öğretmenlerin yüzde 80,5'inin evlidir. Dul olanların yüzdesi 0,8, bekâr olan olanları ise yüzde 18,7'dir. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu aile kurumu içerisinde birer aile reisi olma özelliği göstermektedir.

Tablo 4: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Evlilik Yaşı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Evlilik Yaşı	20,00	2	1,6	2,4	2,4
	22,00	5	4,1	6,0	8,4
	23,00	5	4,1	6,0	14,5
	24,00	19	15,4	22,9	37,3
	25,00	5	4,1	6,0	43,4
	26,00	9	7,3	10,8	54,2
	27,00	15	12,2	18,1	72,3
	28,00	4	3,3	4,8	77,1
	29,00	9	7,3	10,8	88,0
	30,00	1	0,8	1,2	89,2
	31,00	3	2,4	3,6	92,8
	32,00	2	1,6	2,4	95,2
	33,00	1	0,8	1,2	96,4
	34,00	1	0,8	1,2	97,6
	35,00	2	1,6	2,4	100,0
	Toplam	83	67,5	100,0	
	Geçersiz	25	20,3		
	Cevap yok	15	12,2		
	Toplam	40	32,5		
Toplam		123	100,0		

Tablo 4'te görüldüğü gibi 23 yaş ve altında evlenen öğretmenler yüzde 14,4'lük bir dilim oluşturmaktadır. Bunu yüzde 2,4 ile 20 yaşında, yüzde 6,0 ile 22 yaşında ve yine yüzde 6,0 ile 23 yaşında evlenen öğretmenler izlemektedir. En yüksek oranı ise 24 yaşında evlenen öğretmenler oluşturmaktadır. Tabloya bakıldığında 30 yaş ve üzerinde evlenen öğretmenlerin oluşturduğu yüzdeler ise oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu veriler neticesinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun erken evlilik yapmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eşlerinin Evlilik Yaşı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Eş Evlilik Yaşı	18,00	2	1,6	2,2	2,2
	19,00	1	0,8	1,1	3,4
	20,00	2	1,6	2,2	5,6
	21,00	3	2,4	3,4	9,0
	22,00	2	1,6	2,2	11,2
	23,00	6	4,9	6,7	18,0
	24,00	7	5,7	7,9	25,8
	25,00	13	10,6	14,6	40,4
	26,00	7	5,7	7,9	48,3
	27,00	14	11,4	15,7	64,0
	28,00	9	7,3	10,1	74,2
	29,00	6	4,9	6,7	80,9
	30,00	4	3,3	4,5	85,4
	31,00	2	1,6	2,2	87,6
	32,00	3	2,4	3,4	91,0
	33,00	3	2,4	3,4	94,4
	34,00	2	1,6	2,2	96,6
	36,00	1	0,8	1,1	97,8
	40,00	1	0,8	1,1	98,9
	41,00	1	0,8	1,1	100,0
	Toplam	89	72,4	100,0	
	Geçersiz	23	18,7		
	Cevap yok	11	8,9		
	Toplam	34	27,6		
Toplam		123	100,0		

Tablo 5'te görüldüğü gibi 22 yaş ve altında evlenen öğretmen eşlerinin oranı yüzde 11,1'dir. 25 ve 30 yaş arası evlilik yapan öğretmen eşlerinin yüzdesi ise 59,5'tir ve en büyük çoğunluğa sahiptir. 36 yaş ve üzeri evlilik yapanlar yüzdesi 3,3'tür ve tablo 5'e bakıldığında en düşük yüzdeye sahip oldukları açık ve net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 6: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eşlerinin Meslekleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Eş Meslek	Ev Hanımı	9	7,3	9,8	9,8
	Doktor	1	0,8	1,1	10,9
	Avukat	1	0,8	1,1	12,0
	Terzi	1	0,8	1,1	13,0
	İş güvenliği ve sağlığı uzmanı	1	0,8	1,1	14,1
	Muhasebeci	5	4,1	5,4	19,6
	Subay-ast subay- askeri personel	1	0,8	1,1	20,7
	Mühendis	4	3,3	4,3	25,0
	Puantör	1	0,8	1,1	26,1
	Öğretmen	44	35,8	47,8	73,9
	Bankacı	2	1,6	2,2	76,1
	Memur-emekli memur	3	2,4	3,3	79,3
	Polis	3	2,4	3,3	82,6
	Teknisyen-sağlık teknikeri	6	4,9	6,5	89,1
	İşçi-işçi emeklisi	2	1,6	2,2	91,3
	Hemşire-ebe	1	0,8	1,1	92,4
	Serbest meslek-esnaf	7	5,7	7,6	100,0
	TOPLAM	92	74,8	100,0	
	İlişkısiz	23	18,7		
	Cevap yok	8	6,5		
Toplam	31	25,2			
Toplam	123	100,0			

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, yüzde 47,8'inin eşi öğretmendir. Bu oran oldukça önemlidir. Çünkü öğretmenlerin oldukça önemli bir kısmı kendi meslekleri içerisinde yer alan bireylerle evlilik yapmıştır. Eşi ev hanımı olan öğretmenler ise yüzde 9,8'dir. Bu durum, öğretmenlerin yüzde 10'a yakınının tek maaşla geçindiğini göstermektedir. Öğretmenlerin yüzde 7,6'sının eşi ise serbest meslekle uğraşmaktadır.

IV.4. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kadının Geleneksel Rollerine ve Aile Planlamasına Dair Görüşleri

Kadın ve erkek bir elmanın iki yarısı gibidir. Her iki cinsiyette, toplumlar için büyük bir önem arz etmektedir. Bir toplum ne kadınsız ne de erkeksiz olabilir. Her ikisi de toplumların devamı olan nesillerin türemesi açısından varlığına ihtiyaç duyulan iki önemli toplumsal varlıktır.

Tablo 7: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kadının Geleneksel Rollerine Dair Görüşleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Frekans
Kadının Geleneksel Roller	Tamamen katılıyorum	1	0,8	0,8	,8
	Katılıyorum	13	10,6	10,6	11,4
	Fikrim yok	17	13,8	13,8	25,2
	Karşıyım	30	24,4	24,4	49,6
	Tamamen karşıyım	62	50,4	50,4	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Kadın, insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. İlkel toplumlardan modern toplumlara kadar kadına yüklenmiş pek çok rol olmuştur. Kadına çalışma yaşamı bağlamında modern dönem öncesinde geleneksel roller yüklenmiştir. Bu dönemde işler, ev içi işler ve ev dışı işler olarak ikiye ayrılabilir. Ev içi işler, kadının çocuklarına bakması, yetiştirilmesi ve evin içindeki işleri yapması tarzında pek çok işi barındırmakta ve kadının sorumluluğu altında bulunmaktadır. Ev dışında ailenin geçimini sağlayıcı işler ise erkeğin görevleri arasında yer almaktadır. Ancak sanayi devrimi sonrasında yaşanan toplumsal değişimle birlikte kadının sahip olduğu roller de değişime uğramıştır. Kadınlar, sanayi devrimiyle birlikte ev dışı işlerde de çalışmaya başlamıştır. Bu oran gün geçtikçe artış göstermiştir (Türkkahraman & Şahin, 2010: 80-81). Ancak hal böyle olsa da halen, toplumun diğer yarısı olan kadınların geleneksel rollerine dönmesini düşünen insanların

varlığı söz konusudur. Bu realiteden yola çıkılarak bu araştırmada öğretmenlerin, kadının geleneksel rollerine dair görüşleri de araştırıldı.

Bu araştırmada yapılan anket soruları arasında öğretmenlere “Kadın toplumdaki geleneksel rollerine geri dönmelidir: Kadının temel görevi analık ve eşliktir...” düşüncesine dair görüşleri soruldu. Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların yüzde 0,8’i tamamen katılıyorum, yüzde 10,6’sı ise katılıyorum cevabını vermiştir. Araştırmaya katılanların yüzde 50,4’ü tamamen karşıyım, yüzde 24,4’ü karşıyım, yüzde 13,8’i ise fikrim yok cevabını vermiştir. Görüldüğü gibi sanayi devrimi ile kadına yüklenen geleneksel rollerin değişime uğraması ve modern toplumlarda kadının her alanda erkeklerle eşit bir şekilde var olmasına dair algı, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından kabul görmektedir. Her ne kadar öğretmenlerin yüzde 74,8 gibi büyük çoğunluğu, modernizmin getirdiği yeni kadın imajını kabul görüyor ve destekliyor olsa da, halen geleneksel bakış açısına sahip olan öğretmenlerin de varlığı söz konusudur.

Tablo 8: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Aile Planlamasına Dair Görüşleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Frekans
Aile Planlaması	Tam destek	53	43,1	43,1	43,1
	Destek	44	35,8	35,8	78,9
	Fikrim yok	16	13,0	13,0	91,9
	Karşı	6	4,9	4,9	96,7
	Tam karşı	4	3,3	3,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Aile, aralarında kan bağı ve akrabalık bulunan kadın, erkek, çocuklar ve yakın akrabalarından oluşan toplumun en küçük sosyoekonomik birimidir. Bu tanımlamada dikkati çeken en önemli husus, ailenin soyun devamını sağlayıcı işlevinin var olmasıdır (Turgut, 2010: 25). Aile, soyun devamını çocukları dünyaya getirerek sağlar. Çocuk, ailenin ortaya

koyduğu en güzel üründür. Ancak aile bazen istem dışı çocuk dünyaya getirebiliyor. İstem dışı çocuğun dünyaya gelmesi ise aile içerisinde çeşitli sorunları doğmasına ve toplumsal problemlere sebep olmaktadır. Bu nedenle teknolojinin ve bilimin ilerlemiş olduğu çağın koşulları içerisinde günümüzde, istem dışı çocuğun doğuşundan kaynaklanan toplumsal problemlerin önüne geçmek adına aile planlaması öngörülmektedir.

Aile planlaması, bütün çiftlerin ve bireylerin istediği sayıda çocuğa sahip olması, doğumların arasını açmaya serbestçe ve bilinçli bir şekilde karar vermeleri ve bu amaç doğrultusunda bilgi, eğitim ve araçlara sahip olmalarıdır (Akın, Özaydın & Aslan, 2006: 63). Bu araştırmada, günümüzde büyük ölçüde kabul gören aile planlamasına dair, köyde görev alan öğretmenlerin fikirleri de incelendi. Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 43,1’i tamamen destekliyorum, yüzde 35,8’i ise destekliyorum yanıtını vermiştir. Tamamen karşıyım ve karşıyım yanıtını verenlerin toplam yüzdesi 8,2 ve fikrim yok yanıtını verenlerin yüzdesi ise 13,0’dır. Görüldüğü gibi köyde görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, geleneksel anlayışın sınırları içerisinde sıkışıp kalmadan, çağın gereği olan bilimsel gelişmelere ve yeniliklere açık bir tutum sergilemektedirler.

IV.5. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kardeş Sayısı Temelinde Aile Büyüklüğü

Köyde görev alan öğretmenlerin sosyolojik profillerini ortaya koymak adına öğretmenlerin kardeş sayıları araştırıldı. Hazırlanan anket soruları içerisinde bu soruya yer verilmesinin en büyük nedeni, öğretmenlerin aile yapılarının büyüklüğünü ortaya koymaktır.

Tablo 9: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kardeş Sayısı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kardeş Sayısı	1,00	2	1,6	1,7	1,7
	2,00	20	16,3	16,7	18,3
	3,00	37	30,1	30,8	49,2
	4,00	28	22,8	23,3	72,5
	5,00	9	7,3	7,5	80,0
	6,00	7	5,7	5,8	85,8
	7,00	8	6,5	6,7	92,5
	8,00	6	4,9	5,0	97,5
	9,00	1	0,8	0,8	98,3
	10,00	1	0,8	0,8	99,2
	11,00	1	0,8	0,8	100,0
	Toplam	120	97,6	100,0	
	Cevap yok	3	2,4		
Toplam	123	100,0			

Tablo 9’da görüldüğü gibi 2-3 çocuklu çekirdek ailelerden gelen öğretmenlerin toplam yüzdesi yüzde ellinin altındadır. Dört ve beş çocuklu orta büyüklükteki ailelerin yüzdesi ise yüzde 30,8’dir. Altı ve daha fazla çocuğa sahip geniş aile yapılanmasına sahip olan ailelerden gelen öğretmenlerin oranı yüzde 19 civarındadır. Geniş aile yapılanmasına sahip olan öğretmenlerin yüzdesi çekirdek ve orta büyüklükteki ailelere sahip olan öğretmenlere oranla daha düşüktür.

IV.6. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Eğitim Durumu

Bireylerin eğitim düzeyi, toplumsal profil araştırmalarında araştırılan en önemli unsurlardan biridir. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında incelediğimiz köylerde görev alan öğretmenlerin, özel okul ve vakıf okulu olma özelliği bağlamında mezun oldukları üniversite ve lise türleri de araştırılmıştır. Bunun yanı sıra yaşam boyu eğitim anlayışının ve lisansüstü eğitimlerin varlığı göz önünde bulundurularak, öğretmenlerin son mezun olduğu okullar incelenmiştir.

Tablo 10: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Son Mezun Olduğu Okul

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Son Mezun Olduğu Okul	Cevap yok	6	4,9	4,9	4,9
	Abant İzzet Baysal	3	2,4	2,4	7,3
	Adana eğitim yüksek okulu	1	0,8	0,8	8,1
	Adnan Menderes	1	0,8	0,8	8,9
	Afyon Kocatepe	1	0,8	0,8	9,8
	Ağrı	1	0,8	0,8	10,6
	Anadolu	8	6,5	6,5	17,1
	Ankara	2	1,6	1,6	18,7
	Atatürk	5	4,1	4,1	22,8
	Balıkesir	1	0,8	0,8	23,6
	Burdur Eğitim Fak	1	0,8	0,8	24,4
	Celal Bayar	2	1,6	1,6	26,0
	Cumhuriyet	1	0,8	0,8	26,8
	Çukurova	8	6,5	6,5	33,3
	Dicle	2	1,6	1,6	35,0
	Doğu Akdeniz	1	0,8	0,8	35,8
	Dokuz Eylül	2	1,6	1,6	37,4
	Eğitim Enstitüsü	1	0,8	0,8	38,2
	Erciyes	1	0,8	0,8	39,0
	Fırat	1	0,8	0,8	39,8
	Gazi	9	7,3	7,3	47,2
	Gaziantep	2	1,6	1,6	48,8
	Giresun	1	0,8	0,8	49,6
	Hacettepe	4	3,3	3,3	52,8
	Harran	1	0,8	0,8	53,7
	İnönü	2	1,6	1,6	55,3
	Karadeniz Teknik	6	4,9	4,9	60,2
	Karatekin	1	0,8	0,8	61,0
	Marmara	1	0,8	0,8	61,8
	Mersin	4	3,3	3,3	65,0
	Mustafa Kemal	3	2,4	2,4	67,5
	Niğde	13	10,6	10,6	78,0
	Ondokuz Mayıs	3	2,4	2,4	80,5
	Pamukkale	4	3,3	3,3	83,7
Sakarya	1	0,8	0,8	84,6	
Selçuk	7	5,7	5,7	90,2	
Siirt	1	0,8	0,8	91,1	
Süleyman Demirel	1	0,8	0,8	91,9	
TODAİE	1	0,8	0,8	92,7	
Toros	3	2,4	2,4	95,1	
Trakya	1	0,8	0,8	95,9	
Uludağ	1	0,8	0,8	96,7	

	Yakın Doğu	1	0,8	0,8	97,6
	Yüzüncü Yıl	3	2,4	2,4	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 10’da bu araştırma kapsamında incelenen köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin son mezun olduğu okullara dair elde edilen bulgular yer almaktadır. Tabloda dikkatleri üzerine çeken belli başlı okulların varlığı söz konusudur. Çünkü araştırma kapsamında incelediğimiz öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu okullardan mezun olmuştur. Mezun olunan okullar arasında en büyük orana sahip olan okulun Niğde Üniversitesi olduğu görülmektedir. Niğde Üniversitesi’nden mezun olan öğretmenlerin oranı yüzde 10 civarındadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mezun olduğu ilk 5 okul şunlardır:

1. Niğde Üniversitesi,
2. Gazi Üniversitesi,
3. Çukurova Üniversitesi,
4. Anadolu Üniversitesi,
5. Selçuk Üniversitesi.

Tabloda sergilenen bulgularda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun son mezun olduğu okulların, eski ve köklü üniversiteler olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Üniversite

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Mezun Üniversite	Cevap yok	2	1,6	1,6	1,6
	Abant İzzet Baysal	4	3,3	3,3	4,9
	Adana eğitim yüksek okulu	1	0,8	0,8	5,7
	Afyon Kocatepe	1	0,8	0,8	6,5
	Anadolu	8	6,5	6,5	13,0
	Ankara	2	1,6	1,6	14,6
	Atatürk	8	6,5	6,5	21,1
	Balıkesir	1	0,8	0,8	22,0
	Celal Bayer	2	1,6	1,6	23,6
	Cumhuriyet	1	0,8	0,8	24,4
	Çukurova	10	8,1	8,1	32,5
	Dicle	2	1,6	1,6	34,1
	Doğu Akdeniz	1	0,8	0,8	35,0
	Dokuz Eylül	3	2,4	2,4	37,4
	Eğitim Enstitüsü	1	0,8	0,8	38,2
	Erciyes	1	0,8	0,8	39,0
	Erzincan	1	0,8	0,8	39,8
	Fırat	1	0,8	0,8	40,7
	Gazi	9	7,3	7,3	48,0
	Gaziantep	2	1,6	1,6	49,6
	Giresun	1	0,8	0,8	50,4
	Hacettepe	5	4,1	4,1	54,5
	Harran	1	0,8	0,8	55,3
	İnönü	4	3,3	3,3	58,5
	Karadeniz Teknik	5	4,1	4,1	62,6
	Marmara	1	0,8	0,8	63,4
	Mersin	3	2,4	2,4	65,9
	Mustafa Kemal	3	2,4	2,4	68,3
	Niğde	13	10,6	10,6	78,9
	Ondokuz Mayıs	3	2,4	2,4	81,3
	Pamukkale	4	3,3	3,3	84,6
	Sakarya	1	0,8	0,8	85,4
	Selçuk	7	5,7	5,7	91,1
	Siirt	1	0,8	0,8	91,9
Süleyman Demirel	3	2,4	2,4	94,3	
Trakya	1	0,8	0,8	95,1	
Toros	1	0,8	0,8	95,9	
Uludağ	1	0,8	0,8	96,7	
Yakın Doğu	1	0,8	0,8	97,6	
Yüzüncü Yıl	3	2,4	2,4	100,0	
Toplam	123	100,0	100,0		

Tablo 11’de bu araştırma kapsamında incelenen köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin mezun olduğu üniversitelere dair elde edilen bulgular yer almaktadır. Tablo 11’de yer alan bulgular arasında, Niğde Üniversitesi’nden mezun olan öğretmenlerin oranının yüzde 10,6 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgular, Niğde Üniversitesi’nden mezun olan öğretmenlerin, her hangi bir lisan üstü eğitime ya da mesleklerini icra etmelerinin ön koşullarından biri olan bitirdikleri lisans programlarından başka bir programa dâhil olmadıklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra tablo 11’de yer alan bulgulara bakıldığında öğretmenlerin çok çeşitli üniversitelerden mezun oldukları görülmektedir. Bu durum, son yıllarda ülkemizde üniversitelerin sayısının artış gösterdiğinin en güzel örneklerinden biridir. Öğretmenlerin mezun oldukları ve en büyük oranlara sahip olan ilk 5 üniversite şunlardır:

1. Niğde Üniversitesi,
2. Çukurova Üniversitesi,
3. Gazi Üniversitesi,
4. Selçuk Üniversitesi,
5. Anadolu Üniversitesi.

Tablo 12: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Üniversitelerin Türü

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Mezun Olduğu Üniversitelerin Türü	Cevap yok	1	0,8	0,8	0,8
	Devlet	119	96,7	96,7	97,6
	Vakıf	3	2,4	2,4	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 12’de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 96,7’si devlet üniversitelerinden mezun olmuştur. Vakıf

üniversitelerinden mezun olan öğretmenlerin oranı ise oldukça düşüktür. Bu oran yüzde 2,4'tür.

Tablo 13: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Liselerin Türü

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Mezun Olduğu Liselerin Türü	Cevap yok	1	0,8	0,8	0,8
	Devlet	121	98,4	98,4	99,2
	Özel kolej	1	0,8	0,8	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Öte yandan, Tablo 13'te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 98,4'ü devlet liselerinden mezun olmuştur. Vakıf liselerinden mezun olan öğretmenlerin oranı ise 0,8'dir ve oldukça düşüktür.

IV.7. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Durumları

Toplumsal profil araştırmalarında bireyin içinde bulunduğu ailenin özelliklerini belirlemek önemli bir yer tutmaktadır. Hiç şüphesiz ki ailenin eğitim düzeyi de pek çok faktör gibi aile yapısını büyük oranda etkilemektedir. Bu nedenle bu araştırmada köyde görev alan öğretmenlerin babalarının eğitim durumları araştırıldı.

Tablo 14: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mezun Olduğu Okul

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Eğitim Düzeyi	Cevap yok	9	7,3	7,3	7,3
	İlkokul	56	45,5	45,5	52,8
	Ortaokul	8	6,5	6,5	59,3
	Lise	19	15,4	15,4	74,8
	Üniversite	20	16,3	16,3	91,1
	Okul eğitimi yok	7	5,7	5,7	96,7
	Enstitü	4	3,3	3,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 14’te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 45,5’inin babasının ilkokul, yüzde 6,5’inin ortaokul ve yüzde 15,4’ünün ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite ve enstitü mezunu babaların çocukları olan öğretmenlerin oranı ise yüzde 20’inin altındadır. Bunun yanı sıra okul eğitimi olmayan babaların çocukları olan öğretmenlerin oranı ise yüzde 5,7’dir ve bu oran oldukça düşüktür.

Tablo 15: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mezun Olduğu Okulların Eğitim Türü

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Mezun Olduğu Okulların Eğitim Türü	Cevap yok	13	10,6	10,6	10,6
	Açık öğretim fakültesi	1	0,8	0,8	11,4
	Hukukçu	1	0,8	0,8	12,2
	Mühendislik fakültesi	2	1,6	1,6	13,8
	Üniversite eğitimi yok	86	69,9	69,9	83,7
	Fen- edebiyat Fakültesi	1	0,8	0,8	84,6
	Eğitim fakültesi-enstitüsü- öğretmenlik	14	11,4	11,4	95,9
	İlahiyat	2	1,6	1,6	97,6
	Eczacı	1	0,8	0,8	98,4
	MYO	2	1,6	1,6	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Diğer yandan Tablo 15’te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 69,9’unun babasının üniversite eğitimi yoktur. Görüldüğü gibi bu oran büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Eğitim fakültesi ve eğitim enstitüsü gibi eğitim türüne sahip olan babaların çocukları olan öğretmenler ise yüzde 11,4’tür. Öğretmenlerin yüzde 10,6’sı da bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Diğer eğitim türlerine sahip olan öğretmenlerin babalarının oranının ise yüzde 10’un altında olduğu görülmektedir.

IV.8. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının ve Annelerinin Mesleği

Toplumsal profilleri ortaya koymak adına önem arz eden en önemli faktörlerden biri de anne ve babaların meslekleridir. Çünkü bu bireyin içinde doğup büyüdüğü aile yapısının özelliklerini ortaya koymada, daha açık ve net şekilde aile yapısını belirlemede önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle araştırmada, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin anne ve babalarının meslekleri de incelendi.

Tablo 16: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Mesleği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Baba Mesleği	Cevap yok	1	0,8	0,8	0,8
	Çiftçi	20	16,3	16,3	17,1
	Küçük esnaf-serbest meslek	16	13,0	13,0	30,1
	Polis-emekli polis-astsubay	1	0,8	0,8	30,9
	Muhasebeci	1	0,8	0,8	31,7
	Eczacı	1	0,8	0,8	32,5
	İtfaiyeci	1	0,8	0,8	33,3
	Avukat	1	0,8	0,8	34,1
	Mühendis	2	1,6	1,6	35,8
	Marangoz-inşaat ustası-kaynakçı- demirci	8	6,5	6,5	42,3
	Operatör	1	0,8	0,8	43,1
	İmam	3	2,4	2,4	45,5
	Oto tamircisi- tornacı	2	1,6	1,6	47,2
	Kaptan	1	0,8	0,8	48,0
	Teknisyen-tekniker	5	4,1	4,1	52,0
	Öğretmen	13	10,6	10,6	62,6
	Müteahhit	2	1,6	1,6	64,2
	Şoför	3	2,4	2,4	66,7
	İşçi-emekli işçi	31	25,2	25,2	91,9
	Memur-emekli memur	10	8,1	8,1	100,0
Toplam	123	100,0	100,0		

Tablo 16’da görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 25,2’si işçi ya da emekli olan işçi babaların çocuklarıdır. Öğretmenlerin yüzde

16,2'sinin baba mesleği çiftçiliktir. Yüzde 13'ünün ise babasının serbest meslekle uğraştığı ya da küçük esnaflık yaptığı görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yüzde 6,5'inin babası marangoz, inşaat ustası, kaynakçı ve demircidir. Çocuklarının meslektaşları olup öğretmenlik yapan öğretmen babaların oranı ise yüzde 10,6'dır. Tablo 16'da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu işçi, emekli işçi ve çiftçi olan babaların evlatlarıdır.

Tablo 17: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Annelerinin Mesleği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Anne Mesleği	Ev hanımı	109	88,6	88,6	88,6
	Öğretmen	5	4,1	4,1	92,7
	Bankacı-emekli bankacı	1	0,8	0,8	93,5
	Memur-emekli memur	3	2,4	2,4	95,9
	İşçi-emekli işçi	2	1,6	1,6	97,6
	Diş teknisyeni-hemşire-sağlıkçı	1	0,8	0,8	98,4
	Terzi	2	1,6	1,6	100,0
Toplam		123	100,0	100,0	

Bunun yanı sıra, öğretmenlerin annelerinin meslekleri de incelenmiştir. Tablo 17'de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 88,6'sının annesinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Çocuklarıyla meslektaş olup öğretmenlik mesleğine sahip olan annelerin oranı ise yüzde 4,1'dir. Diğer mesleklere sahip olan öğretmen annelerinin ise bankacı, emekli bankacı, memur, emekli memur, işçi, emekli işçi, diş teknisyeni, sağlıkçı, hemşire ve terzi olduğu görülmektedir. Ancak ev hanımı ve öğretmenlik mesleği dışındaki meslek dalları içerisinde bulunan annelerin oranı yüzde 10'nun altındadır ve bu oran oldukça düşüktür. Buradan yola çıkarak köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 88,6'sının annesi ev hanımı olduğu için öğretmenlerin büyük çoğunluğu tek kişinin gelir getirdiği ya da tek maaşla geçinen aile çocuklarıdır diyebiliriz.

IV.9. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin ve Babalarının Doğum Yerleri

Bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin toplumsal profillerini net bir şekilde ortaya koyabilmek için öğretmenlerin ve babalarının doğum yerleri doğduğu mekânlar da incelemiştir.

Tablo 18: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Doğum Yeri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Doğum Yeri	Cevap yok	15	12,2	12,2	12,2
	Adana	9	7,3	7,3	19,5
	Adıyaman	2	1,6	1,6	21,1
	Amasya	1	0,8	0,8	22,0
	Ankara	3	2,4	2,4	24,4
	Antalya	3	2,4	2,4	26,8
	Artvin	1	0,8	0,8	27,6
	Balıkesir	2	1,6	1,6	29,3
	Bingöl	1	0,8	0,8	30,1
	Bitlis	1	0,8	0,8	30,9
	D.bakır	1	0,8	0,8	31,7
	Elazığ	2	1,6	1,6	33,3
	Frankfurt	1	0,8	0,8	34,1
	Hatay	2	1,6	1,6	35,8
	Hollanda	1	0,8	0,8	36,6
	İskenderun	2	1,6	1,6	38,2
	İstanbul	1	0,8	0,8	39,0
	K.Maraş	1	0,8	0,8	39,8
	Kayseri	3	2,4	2,4	42,3
	Konya	1	0,8	0,8	43,1
	Malatya	2	1,6	1,6	44,7
	Manisa	2	1,6	1,6	46,3
	Mardin	2	1,6	1,6	48,0
	Mersin	57	46,3	46,3	94,3
	Muğla	1	0,8	0,8	95,1
	Nevşehir	2	1,6	1,6	96,7
	Osmaniye	3	2,4	2,4	99,2
Urfa	1	0,8	0,8	100,0	
Toplam		123	100,0	100,0	

Tablo 18’de görüldüğü gibi köyde görev alan öğretmenlerin yüzde 46,3’ünün doğum yeri Mersin’dir ve en büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu veriyi ve araştırmanın Mersin ilinde merkeze bağlı köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlere yönelik gerçekleştirildiğini göz önünde bulundurarak şunu söyleyebiliriz: Mersin merkeze bağlı köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 50’ye yakını kendi memleketlerinde görev almaktadır. Bunun yanı sıra tablo 18’de dikkati çeken bir diğer unsur ise öğretmenlerin yüzde 7,3’ünün doğum yeri Mersin iline oldukça yakın olan Adana ilidir. Bu oran Mersin ilinde doğanlardan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Adana ve Mersin’de doğan öğretmenlerin dışında başka illerde doğan öğretmenlerin oranı ise yüzde 50’nin altındadır ve bu oran birbirinden farklı pek çok şehri temsil etmektedir. Tüm bu verileri göz önünde bulundurarak Mersin merkeze bağlı köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 50’den fazlasının doğum yerinin Mersin ve Mersin iline oldukça yakın olan Adana ili olduğu söylenebilir.

Tablo 19: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Doğum Yeri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Doğum Yeri	Cevap yok	12	9,8	9,8	9,8
	Adana	7	5,7	5,7	15,4
	Adıyaman	3	2,4	2,4	17,9
	Amasya	1	0,8	0,8	18,7
	Ankara	2	1,6	1,6	20,3
	Antalya	2	1,6	1,6	22,0
	Artvin	1	0,8	0,8	22,8
	Aydın	1	0,8	0,8	23,6
	Balıkesir	2	1,6	1,6	25,2
	Bingöl	1	0,8	0,8	26,0
	Bitlis	1	0,8	0,8	26,8
	Bulgaristan	1	0,8	0,8	27,6
	D.bakır	1	0,8	0,8	28,5
	Elazığ	2	1,6	1,6	30,1
	G. Antep	3	2,4	2,4	32,5
	Hatay	4	3,3	3,3	35,8
İskenderun	2	1,6	1,6	37,4	

	Isparta	1	,8	,8	38,2
	K.Maraş	3	2,4	2,4	40,7
	Kars	1	,8	0,8	41,5
	Kayseri	3	2,4	2,4	43,9
	Konya	2	1,6	1,6	45,5
	Malatya	4	3,3	3,3	48,8
	Manisa	1	0,8	0,8	49,6
	Mardin	3	2,4	2,4	52,0
	Mersin	47	38,2	38,2	90,2
	Muğla	1	0,8	0,8	91,1
	Nevşehir	2	1,6	1,6	92,7
	Osmaniye	4	3,3	3,3	95,9
	Şırnak	1	0,8	0,8	96,7
	Urfa	4	3,3	3,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 19'a bakıldığında ise köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının doğum yerleri görülecektir. Tabloda görüldüğü gibi mevcut pek çok şehrin arasında yine dikkatleri üzerine çeken iki şehir Adana ve Mersin'dir: Yüzde 38,2 ile birinci sırada Mersin, yüzde 5,7 ile ikinci sırada Adana şehri yer almaktadır. Buradan anlaşılan köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının yüzde 40,7'sinin doğum yeri Mersin ve Adana ilidir. Tablo 18'de ifade ettiğimiz gibi Mersin ve Adana ilinde doğan öğretmenlerin oranı yüzde 50'nin üzerindedir. Ancak bu iki ilde doğan babaların oranı ise yüzde 50'nin altındadır. Bu durum, Mersin ve Adana ilinde doğan öğretmenlerin oluşturduğu bu büyük çoğunluğun yüzde 10'a yakınının ailesinin yoğun göç alan bu illere göçle geldiği konusunda ipucu verse de, bu duruma dair araştırma yapılmadığından dolayı, bu görüşe dair soru işareti bırakılmaktadır.

Tablo 20: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Kır- Kent Bakımından Doğum Yeri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Doğum Yeri	Kır	41	33,3	33,3	33,3
	Kent	82	66,7	66,7	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Öte yandan Tablo 20’de de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 66,7’si kentlerde, yüzde 33,3’ü ise kırsal alan özelliği taşıyan yerleşim yerlerinde doğmuştur. Yani öğretmenlerin büyük çoğunluğu kent özelliği taşıyan yerleşim yerlerinde doğmuştur.

Tablo 21: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Kırsal Kent Bakımından Doğum Yeri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Doğum Yeri	Cevap yok	1	0,8	0,8	0,8
	Kırsal	93	75,6	75,6	76,4
	Kent	29	23,6	23,6	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 21’de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının yüzde 23,6’sı kentlerde, yüzde 75,6’sı ise kırsal alan özelliği taşıyan yerleşim yerlerinde doğmuştur. Tablo 20’ye tekrar döndüğümüzde kırsal alan özelliği taşıyan yerleşim yerlerinde doğan öğretmenlerin oranının yüzde 33,3 olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşim yerlerinde doğan öğretmen babaları ile kırsal alanlarda doğan öğretmenlerin arasında yüzde 40’tan fazla farkın olduğu görülmektedir. Bu durum sanayileşmenin ardından gelen kentleşmenin Türkiye’de göç olgusu üzerindeki etkisinin en büyük göstergesidir. Yani kentleşme ile hızlanan Türkiye’de göç dalgası, öğretmenlerin babalarının oluşturduğu kuşak üzerinde yoğun ve ciddi bir etki yaratmıştır. Kırsal alanda doğan öğretmen babaları kente doğru yoğun bir göç yaşayarak sosyal değişim ve dönüşümden nasibini almıştır.

IV.10. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Toplumsal Konumları

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin toplumsal profillerini daha net ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymak adına bu araştırmada, öğretmenlerin babalarının toplumsal konumları da araştırıldı. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere, hazırlanan anket soruları içerisinde iki ayrı soru yöneltildi. Bu sorulardan birincisi öğretmen babalarının sosyo-ekonomik konumuna, ikincisi ise sosyo-kültürel konumuna yöneliktir.

Tablo 22: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo- Ekonomik Statüleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statüsü	Yanıt yok	3	2,4	2,4	2,4
	Üst	2	1,6	1,6	4,1
	Orta üst	19	15,4	15,4	19,5
	Orta	75	61,0	61,0	80,5
	Orta alt	17	13,8	13,8	94,3
	Alt	7	5,7	5,7	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 22’de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, babasının sosyo-ekonomik konumunu orta tabaka olarak tanımlamıştır. Daha net bir ifadeyle bu oran yüzde 61’dir. Ortanın üstü olarak cevap verenlerin oranı yüzde 15,4 ve ortanın altı olarak cevap verenlerin oranı ise yüzde 13,8’dir. Tabloya bakıldığında, alt tabaka yanıtını verenlerin oranının yüzde 5,7 olduğu görülür. En düşük orana sahip olan ise yüzde 1,6 ile üst tabakada yer alan öğretmen babalarının oranıdır. Tablo 22’de köyde görev alan öğretmenlerin sosyo-ekonomik anlamda yüzde 90’a yakın kısmının ortanın üstü, orta ve ortanın altı olan tabakalarda bulunan ailelerin çocukları olduğudur. Üst tabakadan gelen aile çocuklarının ise yok denecek kadar az

olduğu görülmektedir. Bütün bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmenlik mesleğinin sosyo-ekonomik anlamda daha çok orta tabakada bulunan aile çocukları tarafından tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 23: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo- Kültürel Statüleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-Kültürel Statüsü	Yanıt yok	4	3,3	3,3	3,3
	Üst	8	6,5	6,5	9,8
	Orta üst	37	30,1	30,1	39,8
	Orta	65	52,8	52,8	92,7
	Orta alt	8	6,5	6,5	99,2
	Alt	1	0,8	0,8	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 23'te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, babasının sosyo-kültürel konumunu orta tabaka olarak tanımlamıştır. Bu en yüksek oran olup yüzde 52,8'dir. Ortanın üstü olarak yanıt verenlerin oranı ise yüzde 30,1'dir. Bu oran babalarının sosyo-kültürel anlamdaki toplumsal konumunu orta tabaka olarak tanımlayan öğretmenlerin oluşturduğu oranın ardından ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 22'de ortaya koyulan bulgular ile tablo 23'te yer alan bulguları karşılaştırıldığında dikkat çekici noktalara rastlanmaktadır. Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının sosyo-kültürel anlamda toplumsal konumlarının, sosyo-ekonomik anlamda sahip olduğu toplumsal konumların biraz daha üzerinde olduğu görülmektedir.

Günümüzde sosyo-kültürel anlamda en üst düzeyde toplumsal konuma sahip olan bireyler hiç şüphesiz ki en üst düzey eğitim almış bireylerdir. Örnek olarak doktora ve post doktora eğitimi almış olan bilim insanları, en yüksek eğitime sahip olan bireylere

örnek verilebilir. Bu bireyler, sosyo-kültürel anlamda üst katmanlarda yer alırken, sosyo-ekonomik bakımdan orta sınıf ya da orta sınıfın üstünde yer almaktadır. Bu çelişkili durum, içinde bulunduğumuz toplumun gelir dağılımındaki dengesizliğin ve adaletsizliğin en büyük göstergesidir (Arslan, 2007-c: 720).

**V. BÖLÜM: KÖY OKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARI**

V.1. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Aldığı Okullar ve Görev Süreleri

Araştırman bu bölümünde, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev süreleri de araştırılmıştır. Mersin merkeze bağlı on altı köyde görev alan öğretmenlerin görev aldığı ilkokul ve ortaokullar tablo 24’te ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin kaç yıldır görev aldığına dair bulgular ise tablo 25’te yer almaktadır.

Tablo 24: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Almakta Olduğu Okullar

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Görev Aldığı Okullar	Cevap yok	2	1,6	1,6	1,6
	Parmak kurdu Ortaokulu	3	2,4	2,4	4,1
	Parmak kurdu İlkokulu	4	3,3	3,3	7,3
	Demirhisar İlkokulu	2	1,6	1,6	8,9
	Camili İlkokulu	2	1,6	1,6	10,6
	Resul İlkokulu	3	2,4	2,4	13,0
	Hebilli İlkokulu	5	4,1	4,1	17,1
	Civanyaylağı Ortaokulu	5	4,1	4,1	21,1
	Civanyaylağı İlkokulu	7	5,7	5,7	26,8
	Buluklu Ortaokulu	6	4,9	4,9	31,7
	Buluklu İlkokulu	4	3,3	3,3	35,0
	Toroslar İlkokulu	5	4,1	4,1	39,0
	Toroslar Ortaokulu	4	3,3	3,3	42,3
	Karacailyas Ortaokulu	15	12,2	12,2	54,5
	Iğdır İlkokulu	6	4,9	4,9	59,3
	Iğdır Ortaokulu	8	6,5	6,5	65,9
	Dikilitaş İlkokulu	6	4,9	4,9	70,7
	Dikilitaş Ortaokulu	3	2,4	2,4	73,2
	Puğkaracadağ İlkokulu	4	3,3	3,3	76,4
	Gökkuşığı İlkokulu	4	3,3	3,3	79,7
Gökkuşığı Ortaokulu	4	3,3	3,3	82,9	
Kürkçü Abdulkadir Perşembe Vakfı İlkokulu	7	5,7	5,7	88,6	

Kürkcü Abdulkadir Perşembe Vakfı Ortaokulu	3	2,4	2,4	91,1
Prof. dr. Hikmet Akkız İlkokulu	5	4,1	4,1	95,1
Arpaşakarlar İlkokulu	6	4,9	4,9	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 24’te araştırma kapsamında incelenen köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev aldığı okullara dair bulgular yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi bu araştırma kapsamında incelenen öğretmenlerin büyük çoğunluğu ilkokullarda görev almaktadır. Köy ilkokullarında görev alan öğretmenlerin oranı yüzde 60’a yakındır. Köy ortaokullarında görev alan öğretmenlerin oranı ise yüzde 40 civarındadır.

Tablo 25’e bakıldığında ise köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 11 ve 15 yıl arasında görev yapmış öğretmenler olduğu görülür ve bu oran yüzde 31,7’dir. Görev süresi 6-10 yıl arasında değişen öğretmenlerin oranı yüzde 26,8 iken, 1-5 yılları arasında değişen öğretmenlerin oranı ise yüzde 23,6’dır. Tablo 25’e bakıldığında 16 ve daha fazla süre hizmet veren öğretmenlerin yüzde 20’nin altında olduğu görülür. 30 yıl ve yukarısı gibi görev süreleri de incelendiğinde, öğretmenlerin görev süreleri ile köyde görev almalarının ters orantılı olduğu görülmektedir. Görev süresi yüksek olan öğretmenlerin köyde çalışma oranı oldukça düşüktür. Tablo 25’te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğunu genç ve dinamik olan yeni nesil öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 25: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Süreleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Görev Süreleri	Cevap yok	1	0,8	0,8	0,8
	1-5	29	23,6	23,6	24,4
	6-10	33	26,8	26,8	51,2
	11-15	39	31,7	31,7	82,9
	16-20	15	12,2	12,2	95,1
	21-25	4	3,3	3,3	98,4
	25-30	1	0,8	0,8	99,2
	30 Yıl ve Yukarısı	1	0,8	0,8	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

V. 2. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branşları Ve Branş Seçme Nedenleri

Bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin branşları araştırıldı. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, branşlarını seçmesine neden olan ilk üç nedeni önem sırasına göre ifade etmeleri istendi. Tablo 26'ya bakıldığında öğretmenlerin branşlarına ait bulgular açık ve net bir şekilde görülmektedir.

Tablo 26: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Branşları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Branşları	Sınıf öğretmeni	64	52,0	52,0	52,0
	Fen bilgisi	8	6,5	6,5	58,5
	İngilizce	7	5,7	5,7	64,2
	Rehberlik	1	0,8	0,8	65,0
	Müzik	1	0,8	0,8	65,9
	Teknoloji Tasarım	2	1,6	1,6	67,5
	Sosyal bilgiler öğretmeni	5	4,1	4,1	71,5
	Okul öncesi-çocuk gelişimi	8	6,5	6,5	78,0
	Din kültürü ve ahlak bilgisi	3	2,4	2,4	80,5
	Beden eğitimi	6	4,9	4,9	85,4
	Türkçe öğretmeni	7	5,7	5,7	91,1
	Matematik	11	8,9	8,9	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 26’da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğunun branşının sınıf öğretmenliğidir. Sınıf öğretmenliği branşına sahip olan öğretmenlerin oranının yüzde 52 olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenliği dışında var olan her bir branşın oranlarının ise yüzde 10’un altındadır. Bu durum halen ülkemizde, köylerdeki okullaşma oranının düşük ve köylerde üst eğitim kurumlarının yeterli sayıda olmadığını göstermektedir.

Tablo 27: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden En Önemli Nedenler

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Branş Seçme Nedenleri- 1	Cevap yok	10	8,1	8,1	8,1
	Çocuk sevgisi	13	10,6	10,6	18,7
	Branş öğretmenim-ilkokul öğretmenim	12	9,8	9,8	28,5
	Ekonomik şartlar	7	5,7	5,7	34,1
	Öğretmenliği sevmek	4	3,3	3,3	37,4
	Tesadüfen	1	0,8	0,8	38,2
	ÖYS puanımın yettiği branş	8	6,5	6,5	44,7
	Saygın bir meslek oluşu-statü-mesleğin toplumdaki yeri	2	1,6	1,6	46,3
	Aile- çevre etkisi	12	9,8	9,8	56,1
	Yetenek-kişisel özellikler-alana yatkınlık	2	1,6	1,6	57,7
	İş imkânı-iş güvencesi	23	18,7	18,7	76,4
	Branş sevgisi	15	12,2	12,2	88,6
	O alana olan ilgim	11	8,9	8,9	97,6
	O branşta çalışanların tavsiyesi	1	0,8	0,8	98,4
	Dil sevgisi	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	123	100,0	100,0		

Tablo 27’de yer alan bulgular ise köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, branşlarını seçmelerine etki eden faktörlerin önem derecesini göstermektedir. Bulgulara göre, öğretmenlerin branş seçimine etki eden ilk 10 etken şunlardır:

1. İş imkânı- iş güvencesi,
2. Branş sevgisi,
3. Çocuk sevgisi,
4. Branş öğretmeni -ilkokul öğretmeni etkisi,
5. Aile-çevre etkisi,
6. ÖSYS puanının etkisi,
7. Alana duyulan ilginin etkisi,
8. Ekonomik şartların etkisi,
9. Öğretmenlik sevgisi,
10. Yeteneklerin, kişisel özelliklerin ve alana yatkın olmanın etkisi.

Öğretmenlerin birinci sırada yer alan nedenlere dair verdikleri yanıtlarda en büyük oran, iş imkânı ve iş güvencesidir. Bu oran yüzde 18,7'dir ve elde edilen bulgularda en büyük paya sahiptir. Bu durum işsizlik sorununun yoğun bir şekilde yaşandığı ülkemizde, gençlerin iş bulmak için ilgi ve yeteneklerinin ötesinde meslek tercihleri yaptığının en büyük göstergesidir. Çocuk sevgisini ilk sırada yer alan branş seçme nedeni olarak gösterenlerin oranı yüzde 10,6 ve branş sevgisi yanıtını verenlerin oranı ise yüzde 12,2'dir. Tablo 27'de görüldüğü gibi iş imkanı ve iş güvencesi; branş sevgisi, o alana ilgi... vb. gibi ilk sırada yer alması gereken ve bir alana yönelmeden önce göz önünde bulundurulması gereken en önemli unsurları gölgede bırakmıştır.

Tablo 28: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden İkinci Nedenler

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Branş Seçme Nedenleri- 2	Cevap yok	48	39,0	39,0	39,0
	Çocuk sevgisi	8	6,5	6,5	45,5
	Branş öğretmenim-ilkokul öğretmenim	4	3,3	3,3	48,8

Ekonomik şartlar	4	3,3	3,3	52,0
Çalışma saatlerinin az ve esnekliği	2	1,6	1,6	53,7
Öğretmenliği sevmek	8	6,5	6,5	60,2
ÖYS puanımın yettiği branş	4	3,3	3,3	63,4
Mesleğin toplumdaki yeri-önemi	5	4,1	4,1	67,5
Öğretmeyi sevmek-bilgi paylaşımı	2	1,6	1,6	69,1
Aile- çevre etkisi	7	5,7	5,7	74,8
Kişisel özelliklerim-yeteneklerim-branşa yatkınlığım	6	4,9	4,9	79,7
İş imkânı-iş güvencesi	7	5,7	5,7	85,4
Branş sevgisi	6	4,9	4,9	90,2
O alana olan ilgim	9	7,3	7,3	97,6
Bayanlara uygun branş olması	2	1,6	1,6	99,2
Dil sevgisi	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 28’de köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin branş seçmesinde etkili olan ikinci nedenlere dair bulgular yer almaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, alana olan ilgisinden dolayı branşlarını seçtiğini göstermektedir. Bu yanıtı verenlerin oranı diğer cevaplar arasında en yüksek orana sahip olsa da, genel olarak düşünüldüğünde oldukça düşüktür. Çünkü bu oran yüzde 7,3 olup yüzde onun bile altında kalmaktadır. Tablo 27’yi göz önünde bulundurduğumuzda öğretmenlerin branşlarını seçmesinde etki eden nedenler arasında alana olan ilgi yanıtı ikinci sırada yer alsa bile, birinci sıradaki iş imkânı ve iş güvencesi yanıtını gölgede bırakamamıştır. Bu durum branş seçiminde, ilgi ve yeteneklerin çok fazla göz önünde bulundurulmadığını göstermektedir.

Tablo 29: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Branş Seçmelerine Etki Eden Üçüncü Nedenler

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Branş Seçme Nedenleri- 3	Cevap yok	83	67,5	67,5	67,5
	Çocuk sevgisi	1	0,8	0,8	68,3
	Branş öğretmenim-ilkokul öğretmenim	1	0,8	0,8	69,1
	Ekonomik şartlar	3	2,4	2,4	71,5
	Çalışma saatlerinin az ve esnekliği	3	2,4	2,4	74,0
	Öğretmenliği sevmek	7	5,7	5,7	79,7
	ÖYS puanımın yettiği branş	1	0,8	0,8	80,5
	Mesleğin toplumdaki yeri-önemi-topluma yarar sağlamak	4	3,3	3,3	83,7
	Kişisel özellikler-yetenek-alana olan yatkınlık	3	2,4	2,4	86,2
	Aile- çevre etkisi	1	0,8	0,8	87,0
	Öğretmeyi sevmek-bilgi paylaşımı	1	0,8	0,8	87,8
	Bayanlar için uygun bir meslek oluşu	1	0,8	0,8	88,6
	İş imkânı-iş güvencesi	7	5,7	5,7	94,3
	Branş sevgisi	1	0,8	0,8	95,1
	O alana olan ilgim	6	4,9	4,9	100,0
Toplam	123	100,0	100,0		

Tablo 29’da ise köyde görev alan öğretmenlerin branş seçmesine etki eden üçüncü önemli nedenlere dair bulgular yer almaktadır. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun iş imkânı ve iş güvencesi cevabının yanı sıra, öğretmenlik mesleğini sevmek yanıtını verdiği görülmektedir. Branşını, iş imkânı ve iş güvencesinden dolayı ve öğretmenlik mesleğini sevdiği için seçen öğretmenlerin oranı birbirine eşittir. Her ikisinin oranı da yüzde 5,7’dir. Sorulara yanıt veren öğretmenlerin yüzde 67,5’i bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Tablo 29’da görüldüğü gibi branş seçmeye neden olan bu iki etken dışında etkenlerin varlığı da söz konusudur.

V. 3. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Meslek Seçme Nedenleri

Meslek seçimi, bireyin hayatında büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü meslek, bireyin gelip geçici bir uğraşı değildir. Bireyin ömrünün büyük bir kısmı sahip olduğu mesleğin içerisinde geçmektedir. Bu nedenle meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken pek çok unsurun varlığı söz konusudur. Meslek seçiminde, her şeyden önce bireyin ilgi, yetenek ve isteklerini göz önünde bulundurması gerekir. Ancak ülkemizde durum biraz daha farklıdır. Ülkemizde gençlerin meslek seçimini; ilgi, yetenek ve isteklerini göz önünde bulundurarak etkili bir mesleki rehberliğin ardından yaptığını söylemek oldukça güçtür. Bu durumdan yola çıkılarak bu araştırmada, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin meslek seçiminde etkili olan etkenler araştırıldı. Yapılan araştırmada öğretmenlerin meslek seçimine neden olan ilk üç etkeni, önem sırasına göre ifade etmeleri istendi.

Tablo 30: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İlk Sırada Yer Alan Meslek Seçme Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Meslek Seçme Nedenleri- 1	Cevap yok	11	8,9	8,9	8,9
	Kendi isteğim-kişiliğime uygun meslek olması	8	6,5	6,5	15,4
	Bayanlara uygun meslek olması	1	0,8	0,8	16,3
	İlkokul öğretmenim-öğretmenlerim	6	4,9	4,9	21,1
	Kolay iş bulabilme imkânı	10	8,1	8,1	29,3
	Ekonomik nedenler-hayat şartları	12	9,8	9,8	39,0
	Özenti	1	,8	,8	39,8
	Üniversite sınavında aldığım puan	9	7,3	7,3	47,2

Ekonomik sorunlar ve zorunluluklar	1	0,8	0,8	48,0
Toplumunu olumlu yönde değiştirmek	1	0,8	0,8	48,8
Saygın bir meslek olması	2	1,6	1,6	50,4
Ailemin-çevremin etkisi	12	9,8	9,8	60,2
Tesadüf	1	0,8	0,8	61,0
Rahat bir meslek-tatil imkânları çok olması	5	4,1	4,1	65,0
Yararlı olmak-insan yetiştirmek isteği	1	0,8	0,8	65,9
Çocuk-insan sevgisi	17	13,8	13,8	79,7
Önemli bir meslek olması	2	1,6	1,6	81,3
Kendini geliştirme imkânı olması	1	0,8	0,8	82,1
Meslek sahibi olma kaygısı	4	3,3	3,3	85,4
Meslek sevgisi	18	14,6	14,6	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini seçmesine etki eden birbirinden farklı pek çok etkenin varlığı söz konusudur. Tablo 30'da öğretmenlerin meslek seçmesine neden olan ilk 10 etken şunlardır:

1. Meslek sevgisi,
2. Çocuk ve insan sevgisi,
3. Ekonomik şartların ve hayat şartlarının etkisi,
4. Aile ve çevre etkisi,
5. Kolay iş bulma imkânının etkisi,
6. Üniversite sınavından alınan puanın etkisi,
7. Kendi isteği ve kişiliğine uygun bir meslek olması,
8. İlkokul öğretmeni ve diğer öğretmenlerin etkisi,
9. Tatil imkânlarının çok ve rahat bir meslek olmasının etkisi,

10. Meslek sahibi olma kaygısının etkisi.

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin arasında meslek seçimini, mesleğe yönelik sevgisi, çocuk sevgisi ve insan sevgisinden dolayı yapmış olanlar olsa da, bu oran oldukça düşüktür. Bu durum ülkenin yarınlarını yetiştiren öğretmenlerin sevdiği, istediği ve ilgi duyduğu mesleği yapması bağlamında büyük bir önem taşımaktadır. İnsan yetiştirmek zor ve sabır isteyen bir sanattır. Öğretmenlik mesleği içerisinde insan unsurunu ve onun yetişmesini, şekillenmesini bünyesinde barındırdığı için en zor meslek dallarından biridir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğine ve insana yönelik ilginin, sevginin olmadığı noktada sağlıklı bireylerin yetişmesini beklemek, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayalden başka bir şey değildir. Bu önemli etkenlerin etkisiyle öğretmenlik mesleğini seçen öğretmenlerin oranının yüzde 30'un altında olması da, tablo 30'de görüldüğü gibi Türkiye'nin yarınları açısından içler acısı bir durumdur.

Tablo 31: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İkinci Önemli Meslek Seçme Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Meslek Seçme Nedenleri- 2	Cevap yok	40	32,5	32,5	32,5
	Kendi isteğim-kişiliğime uygun meslek olması	4	3,3	3,3	35,8
	Bayanlara uygun meslek olması	2	1,6	1,6	37,4
	İlkokul öğretmenim-öğretmenlerim	2	1,6	1,6	39,0
	Kolay iş bulabilme imkânı	4	3,3	3,3	42,3
	Ekonomik nedenler-hayat şartları	6	4,9	4,9	47,2
	Özenti	1	0,8	0,8	48,0
	Üniversite sınavında aldığım puan	3	2,4	2,4	50,4
	Toplum olumlu yönde değiştirmek	6	4,9	4,9	55,3

Saygın bir meslek olması	6	4,9	4,9	60,2
Ailemin-çevremin etkisi	10	8,1	8,1	68,3
Yanlış yönlendirme	2	1,6	1,6	69,9
Rahat bir meslek-tatil imkânları çok olması	5	4,1	4,1	74,0
Yararlı olmak-insan yetiştirmek isteği	1	0,8	0,8	74,8
Çocuk-insan sevisi	13	10,6	10,6	85,4
Önemli bir meslek olması	2	1,6	1,6	87,0
Kendini geliştirme imkânı olması	2	1,6	1,6	88,6
Meslek sahibi olma kaygısı	3	2,4	2,4	91,1
Meslek sevgisi	11	8,9	8,9	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 31’de, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, meslek seçimine etki eden ikinci sıradaki etken olarak çocuk ve insan sevgisi yanıtını vermiştir. Bu yanıtı verenler oranı yüzde 10,6’dır ve ifade edilen diğer etkenlerin arasında ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yer alan etken yüzde 8,9’luk oranla meslek sevgisi iken, üçüncü sırada yer alan etken yüzde 8,1 oranıyla aile ve çevre etkisidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 32,5’i ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Her ne kadar Tablo 31’de, çocuk ve insan sevgisiyle birlikte meslek sevgisi ilk sıralarda yer alsada bu oran oldukça düşüktür ve yüzde 20’nin altındadır. Bu durum, meslek seçiminde meslek sevgisi, insan ve çocuk sevgisi gibi etkenlerin ikinci sırada bile yeteri kadar etkili olmadığını en büyük göstergesidir.

Tablo 32: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Üçüncü Önemli Meslek Seçme Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Meslek Seçme Nedenleri- 3	Cevap yok	90	73,2	73,2	73,2
	Kendi isteğim-kişiliğime uygun	3	2,4	2,4	75,6

meslek olması				
Bayanlara uygun meslek olması	2	1,6	1,6	77,2
İlkokul öğretmenim-öğretmenlerim	2	1,6	1,6	78,9
Ekonomik nedenler-hayat şartları	3	2,4	2,4	81,3
Özenti	1	0,8	0,8	82,1
Yatılı okuma imkânı	1	0,8	0,8	82,9
Toplumunu olumlu yönde değiştirmek	4	3,3	3,3	86,2
Saygın bir meslek olması	5	4,1	4,1	90,2
Ailemin-çevremin etkisi	2	1,6	1,6	91,9
Rahat bir meslek-tatil imkânları çok olması	3	2,4	2,4	94,3
Yararlı olmak-insan yetiştirmek isteği	4	3,3	3,3	97,6
Önemli bir meslek olması	1	0,8	0,8	98,4
Kendini geliştirme imkânı olması	1	0,8	0,8	99,2
Meslek sahibi olma kaygısı	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 32’de öğretmenlerin meslek seçiminde üçüncü derecede etkili faktörlere yer verilmiştir. Ancak öğretmenlerin yüzde 73,2’si bu soruya cevap vermemiştir. Cevap verenlerin büyük çoğunluğu ise öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olması, kişiliğine uygun bir meslek olması, yararlı olma, insan yetiştirme ve toplumu olumlu yönde değiştirme isteği, rahat bir meslek ve tatil imkânlarının bol olması gibi nedenleri dile getirmişlerdir. Ancak bu yanıtları veren öğretmenlerin oranı oldukça düşük ve yeterli düzeyde değildir.

Hal böyle olsa da öğretmenleri, ülkemizin koşullarını göz önünde bulundurarak onların penceresinden anlamak gerekir. Tablo 30, 31 ve 32’ye bakıldığında,

öğretmenlerin göz ardı edilemeyecek kadar büyük çoğunluğunun; ekonomik şartların ve hayat şartlarının etkisi, aile ve çevre etkisi, kolay iş bulma imkânının etkisi, üniversite sınavından alınan puanın etkisi ve meslek sahibi olma kaygısının etkisi ile öğretmenlik mesleğini seçtikleri görülmektedir. Öğretmenlerin genel olarak sosyo-ekonomik anlamda orta tabakada yer alan aile çocukları olduğu gerçeği ve ülkemizde yaşanan ciddi işsizlik sorunu göz önünde bulundurulduğunda, meslek seçiminde ilgi, yetenek ve isteklerin neden göz ardı edildiği daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

V. 4. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Gençlik Meslek İdealleri

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, gençlik yıllarındaki meslek idealleri de araştırıldı. Öğretmenlerin, ne kadarının gençlik yıllarında hayal ettiği meslek dalı içerisinde olduğunu belirlemek bu sorunun sorulmasındaki en temel amaçtı.

Tablo 33: Öğretmenlerin Gençlik Yıllarındaki Meslek İdealleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Gençlik Meslek İdeali	Cevap yok	7	5,7	5,7	5,7
	Öğretmen	37	30,1	30,1	35,8
	Kamu yöneticisi	1	0,8	0,8	36,6
	Sanatçı-ressam-tiyatro-müzisyen	5	4,1	4,1	40,7
	Bilim insanı	2	1,6	1,6	42,3
	Polis	2	1,6	1,6	43,9
	Gazeteci-radyo-televizyon	6	4,9	4,9	48,8
	İşletme-iktisat	1	0,8	0,8	49,6
	Pilot	3	2,4	2,4	52,0
	Psikolog	2	1,6	1,6	53,7
	Bilgisayar-teknoloji	1	0,8	0,8	54,5
	Biyolog	1	0,8	0,8	55,3
	Din görevlisi-imam	1	0,8	0,8	56,1
	Halkla ilişkiler-reklamcılık	1	0,8	0,8	56,9
	Sporcu	4	3,3	3,3	60,2
	Ticaret-serbest meslek	1	0,8	0,8	61,0
Teknisyen	1	0,8	0,8	61,8	

	Arkeolog	1	0,8	0,8	62,6
	Veterinerlik	1	0,8	0,8	63,4
	Avukat-hukukçu	15	12,2	12,2	75,6
	Doktor	12	9,8	9,8	85,4
	Mimar-mühendis	9	7,3	7,3	92,7
	Bankacı	1	0,8	0,8	93,5
	Asker	3	2,4	2,4	95,9
	Eczacı	5	4,1	4,1	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin gençlik yıllarında ideali olan meslekler konusu incelendiğinde, ideali öğretmenlik mesleği olan öğretmenlerin oranının oldukça düşük olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Tablo 33'te görüldüğü gibi bu oran yüzde 30,1'dir. Bu durum, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan etkenler konusunda verdikleri meslek sevgisi, mesleğe yönelik ilgi, çocuk ve insan sevgisi yanıtını veren öğretmenlerin oranıyla örtüşmektedir.

V. 5. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Mesleksel Tatmin Durumu

İnsanlar, gününün büyük bir kısmını meslek yaşamı içerisinde geçirmektedir. Kimi insanlar sahip olduğu mesleği icra ederken yaptığı işlerden doyum alıp mesleğini severek yaparken, bazıları da büyük bir tatminsizlik içerisinde mesleğini icra edebilmektedir. Bireyin yaptığı meslekten doyum alması ve tatmin olması, hem mesleği içerisinde ortaya koyduğu hizmetten faydalan insanlar açısından ve hem de bireyin kendisi açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü bireyin meslek yaşamı içerisinde sahip olduğu tatminlik düzeyi bireyin meslek hayatının yanı sıra, bireyin mesleği dışında geçirdiği zamanlardaki hayatını da etkileyecektir. Bu nedenle büyük bir sabır ve özveri

gerektiren öğretmenlik mesleğini icra eden bireylerin mesleki doyum düzeylerini araştırmak ve incelemek büyük bir önem taşımaktadır.

Tablo 34: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mesleksel Tatmin Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Mesleksel Tatmin	Çok memnun	33	26,8	26,8	26,8
	Memnun	54	43,9	43,9	70,7
	Fikrim yok	5	4,1	4,1	74,8
	Memnun değil	23	18,7	18,7	93,5
	Hiç memnun değil	8	6,5	6,5	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 34'te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yüzde 26,8'i öğretmenlik mesleğini seçmekten dolayı çok memnun, yüzde 43,9'u ise memnun olduğunu ifade etmiştir. Bu oran oldukça büyük bir önem taşımaktadır çünkü öğretmenlerin yüzde 70,7'lik bir kısmı mesleğini severek yapmakta ve bu mesleğe sahip olmaktan dolayı mutluluk duymaktadır. Bu bulgular, oldukça iç açıcı bir görünüm arz etmektedir. Çünkü öğretmenlerin büyük çoğunluğu meslek sevgisi, ilgi, çocuk ve insan sevgisi etkenlerini göz ardı edip, hayat şartlarının zorlaması sonucu öğretmenlik mesleğini seçmiştir. Bütün bu bulguları dikkate aldığımızda, her ne şekilde bu meslek içerisinde yer alırsa alsın, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mesleğini severek en iyi şekilde ortaya koymaya çalıştığı ve ülkemizin aydınlık yarınlarının yetişmesi için büyük bir çaba harcadığı anlaşılacaktır.

Tablo 35: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mesleksel Tercih Durumu

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Mesleksel Tercih Durumu	Yine öğretmen	62	50,4	53,0	53,0
	Başka	55	44,7	47,0	100,0
	Toplam	117	95,1	100,0	
	Cevap yok	6	4,9		
Toplam		123	100,0		

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlere yöneltilen sorulardan biri de “yeni bir seçme şansınız olsaydı hangi mesleği seçerdiniz?” sorusu olmuştur. Tablo 35’te görüldüğü gibi öğretmenlerin yüzde 50,4’ü yine öğretmenlik mesleğini seçerdim yanıtını vermiştir. Yüzde 47’si ise başka bir meslek tercih ederdim yanıtını vermiştir. Bu bulguların yanı sıra öğretmenlerin gençlik yıllarında ideali olan mesleklerin araştırılması sonucunda elde edilen bulguları göz önünde bulundurduğunuzda, tablo 35’te elde edilen bulguların oldukça iç açıcı bir görüntüyü ortaya koyduğu görülecektir. Çünkü gençlik yıllarında ideali öğretmenlik mesleği olan öğretmenlerin oranı yüzde 30,1’dir. Bu bulgu ile “yine öğretmenlik mesleğini seçerdim” yanıtını veren öğretmenlerin oranını kıyas edildiğinde, yüzde 20 civarında bir farkın var olduğu görülecektir. Bu farkın yarattığı durum, çeşitli nedenlerden dolayı idealinin ötesinde bir meslek olan öğretmenlik mesleğini seçen öğretmenlerin meslek yaşamı içerisinde, öğretmenlik mesleğini sevdiğini ve öğretmenlik mesleğini benimseyip oldukça tatmin olduğunu göstermektedir. Ancak tablo 34’te meslek memnuniyeti bağlamında “memnunum” ve “çok memnunum” yanıtını veren öğretmenlerin oranıyla kıyas edildiğinde, 20,3 puanlık bir farkın var olduğu görülmektedir. Bu farkın doğmasının sebebi tablo 33’te yer alan öğretmenlerin ilk gençlik yıllarındaki ideali olan mesleklere yönelik bulgulara bakıldığında anlaşılacaktır. Bu durum, gençlik yıllarında ideali öğretmenlik mesleği olmayan öğretmenlerin bir kısmının kendilerine yeni bir seçme şansı verilse başka bir mesleğe yöneleceğini göstermektedir.

V. 6. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Çalışmak İstedığı Meslek Dalları ve Üniversiteden Mezun Olduğu Bölümler

Bu bölümde köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin branşları ve çalışmak istediği meslek dalları incelendi. Bu araştırmada öğretmenlerin görev aldığı

branşlarının, araştırılması ve incelenmesine rağmen öğretmenlerin üniversiteden mezun olduğu bölümler de araştırıldı. Araştırmada öğretmenlerin mezun olduğu bölümlerin sorulmasının en büyük nedeni öğretmenlerin ne kadarının çeşitli branşlardaki öğretmenlik bölümlerinden ya da günümüzde formasyon eğitimi olarak öğretmenlik hakkı elde edilen fen-edebiyat fakültesi bölümlerinin dışındaki bölümlerden mezun olduğunu ortaya koymaktı. Çünkü ülkemizde eğitim kurumları içerisinde yaşanan öğretmen yetersizliği sorununu ortadan kaldırmak adına yakın tarihte, öğretmenlik mesleği ile uzaktan yakından ilgisi olmayan bölümlerden mezun olan bireylerin öğretmen olarak ataması gerçekleştirilmiştir. Günümüzde işsiz ve atama bekleyen, genç ve dinamik çok sayıda öğretmenin varlığının söz konusu olmasından dolayı, geçmişte yapılan bu yanlış uygulamanın tekrar yinelenmesine imkân yoktur. Bunun yanı sıra geçmişte bu şekilde atanan öğretmenler emekli olup yavaş yavaş eğitim sistemi içerisinde erimektedir. Ancak hal böyle olsa da hala bu bireylerin öğretmen olarak eğitim kurumlarında varlığını koruması ülkemizde göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir gerçektir.

Tablo 36: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölümler

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölümler	Cevap yok	41	33,3	33,3	33,3
	Besyo	4	3,3	3,3	36,6
	Biyoloji öğretmenliği	1	0,8	0,8	37,4
	Biyoloji	2	1,6	1,6	39,0
	Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği	2	1,6	1,6	40,7
	Eğitim enstitüsü	1	0,8	0,8	41,5
	Eğitim fak.	12	9,8	9,8	51,2
	Eğitim yönetimi	1	0,8	0,8	52,0
	Ekonometri	1	0,8	0,8	52,8
	Endüstri müh.	1	0,8	0,8	53,7

Fen bilgisi öğretmenliği	2	1,6	1,6	55,3
Fizik	2	1,6	1,6	56,9
Fizik öğretmenliği	1	0,8	0,8	57,7
Fransız dili	1	0,8	0,8	58,5
Grafik tasarım	1	0,8	0,8	59,3
Hungoroloji	1	0,8	0,8	60,2
İlköğretim matematik öğretmenliği	2	1,6	1,6	61,8
İngiliz dili ve edebiyatı	2	1,6	1,6	63,4
İngilizce öğretmenliği	2	1,6	1,6	65,0
İşletme	5	4,1	4,1	69,1
Kimya	2	1,6	1,6	70,7
Kimya öğretmenliği	1	0,8	0,8	71,5
Matematik öğretmenliği	2	1,6	1,6	73,2
Matematik	1	0,8	0,8	74,0
Müzik eğitim	1	0,8	0,8	74,8
Okul öncesi öğretmenliği	4	3,3	3,3	78,0
Psikoloji	1	0,8	0,8	78,9
Sanat tarihi	1	0,8	0,8	79,7
Sınıf öğretmenliği	15	12,2	12,2	91,9
Sosyal bilgiler öğretmenliği	3	2,4	2,4	94,3
Sosyoloji	1	0,8	0,8	95,1
Tarih öğretmenliği	1	0,8	0,8	95,9
Türk dili	3	2,4	2,4	98,4
Türkçe öğretmenliği	1	0,8	0,8	99,2
Ziraat müh.	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 36'da görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu ya eğitim fakültelerinin çeşitli bölümlerinden ya da fen-edebiyat fakültelerinin çeşitli bölümlerinden mezun olmuştur. Ancak daha öncede belirtildiği gibi hala geçmişte uygulanan eğitim politikalarının bir sonucu olarak, azda olsa günümüzde ilköğretim okullarında öğretmen

olunamayacak bölümlerden mezun olan öğretmenlerin varlığına da rastlanmaktadır. Bu bölümlerden mezun olan öğretmenlerin oranı yüzde 10'a yakın ve oldukça düşüktür. Tablo 36'da dikkatleri üzerine çeken bölümler şunlardır:

1. İşletme,
2. Ekonometri,
3. Endüstri mühendisliği,
4. Grafik Tasarım,
5. Hungoroloji,
6. Sanat tarihi,
7. Ziraat mühendisliği.

Tablo 37: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Çalışmak İstedığı Meslek Alanları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Alanları	Cevap yok	13	10,6	21,0	21,0
	Teknik bilimler	1	0,8	1,6	22,6
	Bilim adamı	2	1,6	3,2	25,8
	Sanatçı-ressam-tiyatro-müzişyen	3	2,4	4,8	30,6
	Sosyolog	1	0,8	1,6	32,3
	Tasarımcı-iç mimar	3	2,4	4,8	37,1
	Gazeteci-radyo-televizyon	4	3,3	6,5	43,5
	Eczacı	3	2,4	4,8	48,4
	İnsan kaynakları- halkla ilişkiler	1	0,8	1,6	50,0
	Ticaret	5	4,1	8,1	58,1
	Pilot	1	0,8	1,6	59,7
	Kaptan	1	0,8	1,6	61,3
	Mühendislik	5	4,1	8,1	69,4
	Sporcu	1	0,8	1,6	71,0
	İşletme-iktisat	1	0,8	1,6	72,6
	Hukukçu	4	3,3	6,5	79,0
	Doktor-tıp-sağlıkçı	10	8,1	16,1	95,2
	Serbest meslek	3	2,4	4,8	100,0
	Toplam	62	50,4	100,0	

	Geçersiz	61	49,6		
	Toplam	123	100,0		

Tablo 37’de öğretmenlerin eğitim alanı dışında çalışmak istediği meslek alanları yer almaktadır. Tabloya bakıldığında bu soruya cevap veren öğretmenlerin çalışmak istediği ilk beş sıradaki meslek alanları şunlardır:

1. Tıp,
2. Mühendislik,
3. Ticaret,
4. Gazeteci, radyo ve televizyon,
5. Hukuk.

V. 7. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yöneticilik Deneyimleri ve Yöneticilik Deneyimlerinin Süreleri

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yöneticilik deneyimlerinin var olup olmadığıyla birlikte yöneticilik yapan öğretmenlerin yönetim süreleri araştırıldı. Tablo 38’de görüldüğü gibi öğretmenlerin yüzde 40’a yakınının yöneticilik deneyimi vardır.

Tablo 38: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yöneticilik Deneyimleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yöneticilik Deneyimleri	Cevap yok	5	4,1	4,1	4,1
	Evet	45	36,6	36,6	40,7
	Hayır	73	59,3	59,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 38’e bakıldığında öğretmenlerin yüzde 60’a yakın bir kısmının yöneticilik deneyiminin var olmadığı görülür. Bu oran, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yöneticilik deneyimi olmadığı sonucunu gösterse de bir okul içerisinde mevcut bulunan

yönetici kadrosu, öğretmen kadrosundan az olduğu için öğretmenlerin yönetici olma şansının da azaldığı gerçeğini göz önünde bulundurulduğunda yüzde 40'a yakın öğretmenin yöneticilik deneyiminin olması oldukça iyi bir orandır.

Tablo 39: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yöneticilik Deneyimlerinin Süresi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yöneticilik Deneyiminin Süresi	İlişkısiz	72	58,5	61,5	61,5
	1-5	34	27,6	29,1	90,6
	6-10	5	4,1	4,3	94,9
	11-15	4	3,3	3,4	98,3
	16-20	2	1,6	1,7	100,0
	Toplam	117	95,1	100,0	
	Cevap yok	6	4,9		
Toplam		123	100,0		

Tablo 39'a bakıldığında yöneticilik yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun 1-5 yılları arasında değişen yöneticilik deneyimine sahip olduğu görülür. Bu oran yüzde 29,1'dir. Bunun yanı sıra 6-10, 11-15 ve 16-20 yılları arasında değişen yöneticilik deneyimine sahip öğretmenlerin varlığı söz konusudur. Ancak 16-20 yılları arasında değişen yöneticilik deneyimine sahip, deneyimli yöneticiler diye tanımlayabileceğimiz öğretmenlerin oranı oldukça düşük ve yok denecek kadar azdır.

V. 8. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yeni Meslek Tercihleri

Bu araştırmada ayrıca, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, öğretmenlik dışında çalışmak istedikleri meslek dalları da araştırıldı. Öğretmenlerden çalışmak istedikleri ilk üç meslek dalını önem sırasına göre ifade etmeleri istendi. Önem sırasına göre ifade edilen mesleklere yönelik bulgular tablo 40, 41 ve 42'de yer almaktadır.

Tablo 40: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri Birinci Önemli Meslek Dalları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercih-1	Cevap yok	24	19,5	19,5	19,5
	Doktor	18	14,6	14,6	34,1
	Mimar-mühendis	11	8,9	8,9	43,1
	Bankacı	1	0,8	0,8	43,9
	Serbest meslek-ticaret	8	6,5	6,5	50,4
	Futbolcu-sporcu-spor yöneticisi	1	0,8	0,8	51,2
	Avukat-hâkim-savcı	17	13,8	13,8	65,0
	Sanatçı-ressam-tiyatro-müzişyen	6	4,9	4,9	69,9
	Turizmci-işletmeci-rehber-iktisat	3	2,4	2,4	72,4
	Bilim adamı	2	1,6	1,6	74,0
	Sosyolog-halkla ilişkiler-siyaset bilimci	1	0,8	0,8	74,8
	Gazeteci-TV-sinema	7	5,7	5,7	80,5
	Asker	2	1,6	1,6	82,1
	Arkeolog	2	1,6	1,6	83,7
	Yazar-şair	1	0,8	0,8	84,6
	Muhasebeci-maliyeci	1	0,8	0,8	85,4
	Emlakçı	1	0,8	0,8	86,2
	Teknisyen	1	0,8	0,8	87,0
	Terzi-modelist	1	0,8	0,8	87,8
	Biyolog	2	1,6	1,6	89,4
Memur	1	0,8	0,8	90,2	
Psikolog	3	2,4	2,4	92,7	
Pilot-astronot	2	1,6	1,6	94,3	
Eczacı	7	5,7	5,7	100,0	
Toplam	123	100,0	100,0		

Tablo 40'a bakıldığında öğretmenler arasında popüler olan mesleklerin en başında doktorluk mesleğinin geldiği görülmektedir. Öğretmenlerin önem sırasına göre birinci sırada çalışmak istediği ilk 5 meslek şunlardır:

1. Doktor,
2. Avukat, hâkim, savcı,

3. Mimar-Mühendis,

4. Eczacı,

5. Gazeteci-TV- Sinema.

Tablo 41: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri İkinci Önemli Meslek Dalları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercih-2	Cevap yok	44	35,8	35,8
	Doktor	5	4,1	4,1
	Kamu yöneticisi	3	2,4	2,4
	Mimar	2	1,6	1,6
	Bankacı	2	1,6	1,6
	Polis	3	2,4	2,4
	Serbest meslek-ticaret	5	4,1	4,1
	Futbolcu-sporcu-spor yöneticisi-antröner	2	1,6	1,6
	Avukat-hâkim-savcı	6	4,9	4,9
	Sanatçı-ressam-tiyatrocu-müzişyen	5	4,1	4,1
	Turizmci-işletmeci-rehber	4	3,3	3,3
	Bilim adamı	2	1,6	1,6
	Sosyolog-halkla ilişkiler-siyaset bilimci	1	0,8	0,8
	Gazeteci-TV-sinema	2	1,6	1,6
	Hemşire-represant	2	1,6	1,6
	İnsan kaynakları-reklamcı	2	1,6	1,6
	Muhasebeci	1	0,8	0,8
	Fotoğrafçı	1	0,8	0,8
	Arkeolog	2	1,6	1,6
	Biyolog	1	0,8	0,8
	Aşçı	2	1,6	1,6
	Gümrükçü	1	0,8	0,8
	Tasarımcı	1	0,8	0,8
	Diş hekimi	1	0,8	0,8
	Kuaför	1	0,8	0,8
	Denizci	1	0,8	0,8
	Psikolog	4	3,3	3,3
	Çiftçi	3	2,4	2,4
	Mühendis	12	9,8	9,8
	Pilot-astronot	1	0,8	0,8
Eczacı	1	0,8	0,8	
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 41'e bakıldığında öğretmenler arasında popüler olan mesleklerin en başında mühendislik mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin önem sırasına göre ikinci sırada çalışmak istediği ilk 5 meslek şunlardır:

1. Mühendislik,
2. Avukat, hâkim, savcı,
3. Doktor,
4. Serbest meslek-ticaret,
5. Psikolog.

Tablo 42: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstedikleri Üçüncü Önemli Meslek Dalları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercihisi-3	Cevap yok	74	60,2	60,2	60,2
	Doktor	4	3,3	3,3	63,4
	Mimar-mühendis	9	7,3	7,3	70,7
	Bankacı	2	1,6	1,6	72,4
	Serbest meslek-ticaret	3	2,4	2,4	74,8
	Avukat-hâkim-savcı	3	2,4	2,4	77,2
	Sanatçı-ressam-tiyatro-müzişyen	3	2,4	2,4	79,7
	Turizmci-isletmeci-rehber	1	0,8	0,8	80,5
	Bilim adamı	1	0,8	0,8	81,3
	Sosyolog-halkla ilişkiler-siyaset bilimci	1	0,8	0,8	82,1
	Gazeteci-TV-sinema	1	0,8	0,8	82,9
	Hemşire	1	0,8	0,8	83,7
	Asker	1	0,8	0,8	84,6
	Oto tamircisi	1	0,8	0,8	85,4
	Laborant	1	0,8	0,8	86,2
	Konsolosluk	2	1,6	1,6	87,8
	Terzi	1	0,8	0,8	88,6
	Çiftçi	3	2,4	2,4	91,1
	Şair-yazar	2	1,6	1,6	92,7
	Veteriner	1	0,8	0,8	93,5
Düz memur	1	0,8	0,8	94,3	
Aşçı	1	0,8	0,8	95,1	

	Psikolog	3	2,4	2,4	97,6
	Pilot-astronot	1	0,8	0,8	98,4
	Eczacı	2	1,6	1,6	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Öğretmenlik dışında çalışmak istedikleri üçüncü önemli meslek dalları incelendiğinde ise daha farklı bir durumlar karşılaşılır. Tablo 42'ye bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu soruyu cevapsız bıraktığı görülmektedir. Cevap vermeyen öğretmenlerin oranı yüzde 60,2'dir. Bu soruya cevap veren öğretmenlerin arasında popüler olan mesleklerin en başında ise mimarlık ve mühendisliğin yer aldığı görülmektedir.

V. 9. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Yeni Meslek Tercihlerine Etki Eden İlk Üç Neden

Bu araştırmada, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, öğretmenlik dışında çalışmak istediği mesleklerde çalışmak istemelerinin nedenleri de araştırıldı. Öğretmenlerin, önem sırasına göre ilk üç nedeni ifade etmeleri istendi.

Tablo 43: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin Öncelikli Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercihinin Nedenleri-1	Cevap yok	45	36,6	36,6	36,6
	Adaleti sağlama	8	6,5	6,5	43,1
	Araştırma isteği	3	2,4	2,4	45,5
	Hayalim	5	4,1	4,1	49,6
	İlgi	23	18,7	18,7	68,3
	Mesleki avantajlar ve özellikler	4	3,3	3,3	71,5
	Meslek sevgisi	12	9,8	9,8	81,3
	Saygınlık-statü	2	1,6	1,6	82,9
	Yardım etme arzusu	5	4,1	4,1	87,0
	Yetenek	7	5,7	5,7	92,7
	Yüksek maddi kazanç	9	7,3	7,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 43'te görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu ilgi duyduğu için öğretmenlik dışında farklı meslek alanlarında çalışmak istediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini tekrar hatırlayacak olursak ilgi duyduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmenlerin oranını oldukça düşüktü. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin önem sırasına göre ilk sırada ortaya koyduğu nedenlerin başında ilgi duymalarının var olması oldukça tutarlıdır. Öğretmenlerin ilgi duymasının yanı sıra farklı mesleklerde çalışmak istemelerinin pek çok nedeni vardır ve ilk 10 neden şunlardır:

1. İlgi,
2. Meslek sevgisi,
3. Yüksek maddi kazanç elde etme isteği,
4. Adaleti sağlama isteği,
5. Yetenek,
6. Hayali,
7. Yardım etme arzusu,
8. Mesleğin özellikleri ve mesleki avantajlar,
9. Araştırma isteği,
10. Saygınlık ve statü.

Tablo 44: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin İkinci Öncelikli Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercihinin Nedenleri-2	Cevap yok	65	52,8	52,8	52,8
	Adil yönetim	1	0,8	0,8	53,7
	Baba mesleği	2	1,6	1,6	55,3
	Çevre sevgisi	2	1,6	1,6	56,9
	Eğitime önem verdiği için	1	0,8	0,8	57,7

İdealim	1	0,8	0,8	58,5
İlgi	12	9,8	9,8	68,3
İnsanları yönlendirmek	1	0,8	0,8	69,1
Merak	5	4,1	4,1	73,2
Mesleki avantajlar ve özellikler	9	7,3	7,3	80,5
Meslek sevgisi	9	7,3	7,3	87,8
Sağlığa önem verme	2	1,6	1,6	89,4
Statü-saygınlık	3	2,4	2,4	91,9
Veli sorunu yok	1	0,8	0,8	92,7
Yetenek	6	4,9	4,9	97,6
Yüksek maddi kazanç	3	2,4	2,4	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 44'te öğretmenlerin çalışmak istediği ikinci sırada yer alan mesleklerin nedenleri yer almaktadır. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ilgi yanıtını verdiği görülmektedir. Elde edilen bulgular içerisinde yer alan ilk 10 neden şunlardır:

1. İlgi,
2. Meslek sevgisi,
3. Mesleki özellikler ve avantajlar,
4. Yetenek,
5. Merak,
6. Yüksek maddi kazanç elde etme isteği,
7. Statü-saygınlık,
8. Sağlığa verilen önem,
9. Baba mesleği,
10. Çevre sevgisi.

Tablo 45: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Dışında Çalışmak İstemelerinin Üçüncü Öncelikli Nedenleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Yeni Meslek Tercihinin Nedenleri-3	Cevap yok	88	71,5	71,5	71,5
	Adaleti sağlama isteği	2	1,6	1,6	73,2
	Doğa sevgisi	2	1,6	1,6	74,8
	Faydalı olma isteği	3	2,4	2,4	77,2
	Hayalim	1	0,8	0,8	78,0
	İlgi	5	4,1	4,1	82,1
	Merak	1	0,8	0,8	82,9
	Mesleki avantajlar ve özellikler	5	4,1	4,1	87,0
	Meslek sevgisi	5	4,1	4,1	91,1
	Üniforma sevgisi	1	0,8	0,8	91,9
	Yetenek	6	4,9	4,9	96,7
	Yüksek maddi kazanç	4	3,3	3,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 45'te öğretmenlerin çalışmak istediği üçüncü sırada yer alan nedenlere dair bulgular yer almaktadır. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yetenek yanıtını verdiği görülmektedir. Elde edilen bulgular içerisinde yer alan ilk 10 neden şunlardır:

1. Yetenek,
2. İlgi,
3. Meslek sevgisi,
4. Mesleki özellikler ve avantajlar,
5. Yüksek maddi kazanç elde etme isteği,
6. Faydalı olma isteği,
7. Adaleti sağlama isteği,
8. Doğa sevgisi,

9. Hayali,

10. Merak.

V. 10. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Konumuna Dair Görüşleri

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yeri ve önemine dair görüşlerini ortaya koymak oldukça önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yeri ve önemine dair görüşleri de araştırıldı. Tablo 46’da öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 46: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleğinin Toplumdaki Yeri ve Önemi İle İlgili Görüşleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Öğretmenlik Mesleğinin Toplumdaki Yeri ve Önemi	Cevap yok	14	11,4	11,4	11,4
	Değersizleşti	72	58,5	58,5	69,9
	Değeri içselleştirilmemiş	1	0,8	0,8	70,7
	Ekonomik statüsü düşük	3	2,4	2,4	73,2
	Güven duyulan meslek	1	0,8	0,8	74,0
	Hak ettiği değeri görmüyor	6	4,9	4,9	78,9
	Kutsal bir meslek	1	0,8	0,8	79,7
	Önemli bir meslek	13	10,6	10,6	90,2
	Saygın bir meslek	4	3,3	3,3	93,5
	Saygınlığını yitirdi	8	6,5	6,5	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğretmenlik mesleğinin toplum içerisinde değersizleştiği görüşüne sahiptir. Tablo 46’ya bakıldığında bu oranın yüzde 58,5 olduğu ve ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin toplum içerisinde önemli bir

meslek olduğu görüşünde olan öğretmenlerin varlığı da söz konusudur. Bu görüşü savunanların oranı yüzde 10 civarındadır ve öğretmenlik mesleğinin değersizleştiğini yani eskisi kadar değer görmediğini ifade eden öğretmenlerin ardından ikinci sırada yer almaktadır. Tablo 46’da bu iki görüşü savunan öğretmenlerin yanı sıra farklı görüş bildiren öğretmenler de vardır. Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yeri ve önemine dair verdikleri cevaplar şunlardır:

1. Değersizleşti,
2. Önemli bir meslek,
3. Saygınlığını yitirdi,
4. Hak ettiği değeri görmüyor,
5. Saygın bir meslek,
6. Kutsal bir meslek,
7. Güven duyulan meslek,
8. Değeri içselleştirilmemiş,
9. Ekonomik statüsü düşük.

Tablo 46’daki öğretmenlik mesleğinin toplum içerisindeki yeri ve önemi ile ilgili bulguları genel olarak değerlendirecek olursak öğretmenlerin yüzde 70 civarında kısmının öğretmenlik mesleğinin toplum içerisinde değersizleştiğini, saygınlığını yitirdiğini, hak ettiği değeri görmediğini, değerinin içselleştirilmediğini ve ekonomik statüsünün düşük olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Öte yandan, toplum içerisinde saygın, önemli, kutsal ve güvenilir bir meslek olduğunu ifade eden öğretmenler olsa da bu oldukça düşüktür.

V. 11. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Sorunlarına Dair Görüşleri

Bir mesleğin, başarılı bir şekilde icra edilmesinde etkili ve önemli olan pek çok unsurun varlığı söz konusudur. Bu unsurlardan biri de mesleğin ortaya koyulduğu yer, mekân yani çalışmanın gerçekleştiği ortam ve çalışma atmosferidir. Bir mesleğin sağlıklı bir şekilde amaçlarına erişebilmesi için çalışma atmosferinin, çalışmaya engel teşkil edebilecek maddi ve manevi pek çok problemden arındırılmış ve çalışmanın gerçekleşebilmesi açısından hazır hale getirilmiş olması gerekir. Her mesleğin kendine özgü bir çalışma ortamı, atmosferi vardır. Öğretmenin, mesleğini icra ettiği çalışma atmosferi, ortamı da okuldur. Bu nedenle köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin çalıştığı okulların sorunlarını ortaya koymak büyük bir önem taşımaktadır.

Tablo 47: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Okulun Sorunları-1	Cevap yok	14	11,4	11,4	11,4
	Araç gereç yetersizliği	5	4,1	4,1	15,4
	Okul-çevre ilişkileri	2	1,6	1,6	17,1
	Örencilerin ilgi-seviye düşüklüğü- öğrenciler arasındaki seviye farkı	12	9,8	9,8	26,8
	Ailelerin ekonomik yetersizliği	3	2,4	2,4	29,3
	Kente uzaklık	26	21,1	21,1	50,4
	Maddi yetersizlik	7	5,7	5,7	56,1
	Disiplin sorunu	1	0,8	0,8	56,9
	Okul binasının bakımı-yetersizliği	3	2,4	2,4	59,3
	Öğretmenler arası iletişim sorunu	1	0,8	0,8	60,2
	Yardımcı personel yetersizliği	1	0,8	0,8	61,0
	Bilgisayar-teknik donanım yetersizliği	1	0,8	0,8	61,8
	Öğrenci sayısının azlığı	8	6,5	6,5	68,3

Öğretmen niteliğinin yetersiz oluşu	2	1,6	1,6	69,9
Sosyo-kültürel etkinliklerin azlığı	2	1,6	1,6	71,5
Öğretmen fikirlerinin önemsenmemesi	1	0,8	0,8	72,4
Göç	2	1,6	1,6	74,0
Bahçe-oyun-spor alanı yetersizliği	14	11,4	11,4	85,4
Yönetim sorunları	3	2,4	2,4	87,8
Veli desteği eksikliği-veli ilgisizliği	13	10,6	10,6	98,4
Temizlik (okul-öğrenci)	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 47’de köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev aldığı okulun önem derecesine göre ilk sırada yer alan sorunlarına dair elde edilen bulgular yer almaktadır. Öğretmenler görev aldığı okulun çok çeşitli sorunlarının var olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak tabloda dikkati çeken ve en büyük orana sahip olan sorun, okulun kente uzak olmasıdır. Öğretmenlerin görev aldığı okulun, önem derecesine göre ilk sırada yer alan ilk 10 sorunu şunlardır:

1. Kente uzaklık,
2. Bahçe-oyun- spor alanlarının yetersizliği,
3. Veli desteğinin eksikliği, veli ilgisizliği,
4. Öğrencilerin ilgi-seviye düşüklüğü, öğrenciler arasındaki seviye farkı,
5. Öğrenci sayısının azlığı,
6. Maddi yetersizlik,
7. Araç-gereç yetersizliği,
8. Okul binasının bakımsızlığı- yetersizliği,
9. Yönetim sorunları,
10. Ailelerin ekonomik yetersizliği.

Tablo 48: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların İkinci Öncelikli Sorunları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Okulun Sorunları-2	Cevap yok	29	23,6	23,6
	Araç gereç yetersizliği	11	8,9	8,9
	Okul-çevre ilişkileri	3	2,4	2,4
	Öğrencilerin ilgi-seviye düşüklüğü-arasındaki seviye farkı	9	7,3	7,3
	Ailelerin ekonomik yetersizliği	3	2,4	2,4
	Kente uzaklık	3	2,4	2,4
	Maddi yetersizlik	7	5,7	5,7
	Öğretmen eksikliği	1	0,8	0,8
	Okul binasının bakımı-yetersizliği	6	4,9	4,9
	Binanın mekânsal bölümlenmesi	1	0,8	0,8
	Öğretmenler arası iletişim sorunu	2	1,6	1,6
	Yardımcı personel yetersizliği	1	0,8	0,8
	Bilgisayar-teknik donanım yetersizliği	2	1,6	1,6
	Eğitime bakış açısı	1	0,8	0,8
	Çocukların beslenme alışkanlıkları-kantin eksikliği	5	4,1	4,1
	Öğrenci sayısındaki yetersizlik-okulun kapanma tehlikesi	5	4,1	4,1
	Öğle arası boşluğunun uzun olması	1	0,8	0,8
	Taşınmalı eğitim	2	1,6	1,6
	Öğretmen niteliğinin yeterli olmaması	1	0,8	0,8
	Bahçe-oyun-spor alanı yetersizliği	6	4,9	4,9
Fırsat eşitsizliği	1	0,8	0,8	
Müfredat	1	0,8	0,8	
Yönetim sorunları	1	0,8	0,8	
Veli desteği eksikliği-veli ilgisizliği	20	16,3	16,3	
Temizlik (okul-öğrenci)	1	0,8	0,8	
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 48'de yer alan bulgularda öğretmenlerin görev aldığı köy ilköğretim

okullarının, ikinci derede önemli sorunlarının başında, veli desteğinin eksikliği ve velilerin

ilgisizliği sorununun yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin büyük çoğunluğu görev aldığı okulun sorunlarını; araç-gereç yetersizliği, bahçe-oyun-spor alanlarının yetersizliği, maddi yetersizlik, çocukların beslenme alışkanlığı-kantin eksikliği, öğrenci sayısının azlığı ve öğrenci yetersizliğinden dolayı okulun kapanma tehlikesinin olması şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 49: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yapmakta Oldukları Okulların Üçüncü Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Okulun Sorunları-3	Cevap yok	57	46,3	46,3	46,3
	Araç gereç yetersizliği	3	2,4	2,4	48,8
	Okul-çevre ilişkileri	5	4,1	4,1	52,8
	Öğrencilerin ilgi-seviye düşüklüğü- öğrenciler arasındaki seviye farkı	3	2,4	2,4	55,3
	Kente uzaklık	2	1,6	1,6	56,9
	Maddi yetersizlik	7	5,7	5,7	62,6
	Sınıfların kalabalık olması- birleştirilmiş sınıflar	2	1,6	1,6	64,2
	Öğretmen eksikliği	1	0,8	0,8	65,0
	Disiplin sorunu	1	0,8	0,8	65,9
	Laboratuvar yetersizliği	1	0,8	0,8	66,7
	Okul binasının bakımı-yetersizliği	2	1,6	1,6	68,3
	Binanın mekânsal bölümlenmesi	1	0,8	0,8	69,1
	Yardımcı personel yetersizliği	1	0,8	0,8	69,9
	Öğretmenlerin genç ve idealist olmamaları	1	0,8	0,8	70,7
	Bilgisayar-teknik donanım yetersizliği	2	1,6	1,6	72,4
	Dini baskı	1	0,8	0,8	73,2
	Eğitime bakış açısı	1	0,8	0,8	74,0
	Medyanın veliler üzerindeki etkisi	1	0,8	0,8	74,8
	Öğrenci sayısının azlığı	2	1,6	1,6	76,4
	Okulun göç bölgesinde yer alması	2	1,6	1,6	78,0
Sosyo-kültürel	1	0,8	0,8	78,9	

etkinliklerin yetersiz olması				
İlkokul ve ortaokulun beraber olması	1	0,8	0,8	79,7
Nöbet	1	0,8	0,8	80,5
Bahçe-oyun-spor alanı yetersizliği	4	3,3	3,3	83,7
Taşınmalı eğitim	1	0,8	0,8	84,6
Program	1	0,8	0,8	85,4
Sosyo-kültürel etkinliklerin yetersiz oluşu	3	2,4	2,4	87,8
Veli desteği eksikliği-veli ilgisizliği	13	10,6	10,6	98,4
Temizlik (okul-öğrenci)	2	1,6	1,6	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Okulların üçüncü öncelikli sorunlarına dair bulgular da oldukça anlamlıdır. Tablo 49’da görüldüğü gibi öğretmenlerin yüzde elliye yakını bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise okulun sorunlarını; yine veli desteğinin eksikliği, veli ilgisizliği, bahçe-oyun-spor alanlarının yetersizliği, öğrencilerin ilgi-seviye düşüklüğü, öğrenciler arasındaki seviye farkı ve araç-gereç yetersizliği şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanı sıra sosyo-kültürel etkinliklerin yetersiz oluşu ve okul- çevre ilişkileri de tabloda dikkatleri üzerine çeken sorunlar arasında yer almaktadır.

V. 12. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Türk Milli Eğitim Sistemi’nin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri

Öğretmenler, eğitim sisteminin sağlıklı bir şekilde işleyişi açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenler bir ülkede kabul görmüş eğitim sisteminin hayata geçirilmesine katkı sağlayan en büyük aktörlerdir. Bu nedenle, bu araştırmada eğitim sisteminin uygulayıcıları olan öğretmenlerin Türk eğitim sisteminin sorunlarına dair görüşleri de araştırıldı. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin, Türk eğitim sisteminin en

önemli ilk üç sorununu önem sırasına göre ifade etmesi istendi. Tablo 50, 51 ve 52’de öğretmenlerin eğitim sisteminin sorunlarına dair görüşlerini içeren bulgular yer almaktadır.

Tablo 50: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi’nin Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları-1	Cevap yok	13	10,6	10,6	10,6
	Ezberci eğitim anlayışı	2	1,6	1,6	12,2
	Fırsat eşitliği yok	2	1,6	1,6	13,8
	Eğitimin devlet politikası-ulusal politika olmaması	4	3,3	3,3	17,1
	Kırsal kesimde öğretmen yetersizliği	1	0,8	0,8	17,9
	Batı taklitçiliği	1	0,8	0,8	18,7
	Sık program değişmesi-eğitim politikalarında süreklilik yok	37	30,1	30,1	48,8
	Eğitim sistemi	16	13,0	13,0	61,8
	Disiplin	1	0,8	0,8	62,6
	Şekilcilik	2	1,6	1,6	64,2
	Üniversite sonrası tekrar sınava tabi tutulma	1	0,8	0,8	65,0
	Öğrencileri hayata değil sınavlara hazırlaması	2	1,6	1,6	66,7
	Eğitime gereken önemin verilmemesi	1	0,8	0,8	67,5
	Milli değerlere sahip birey yetiştirme sorunu	1	0,8	0,8	68,3
	Mesleki yönlendirme-mesleki eğitim	1	0,8	0,8	69,1
	Eğitimde bilim ve çağ dışılık	2	1,6	1,6	70,7
	Müfredat-müfredat yoğunluğu- içeriği	5	4,1	4,1	74,8
	Yönetim-eğitimci olmaması-kötü yönetim-yönetim sorunları	3	2,4	2,4	77,2
Öğretmene değer verilmemesi-öğretmenin aldığı maaş düşüklüğü	5	4,1	4,1	81,3	

Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi	1	0,8	0,8	82,1
Öğretmenin eğitim sistemi içindeki etkisinin azaltılması	1	0,8	0,8	82,9
Planlama ve ihtiyaç analizi	5	4,1	4,1	87,0
Siyasi etki	13	10,6	10,6	97,6
Atamalardaki adaletsizlik-özlük hakları-atanamayan öğretmenler	3	2,4	2,4	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 50’de köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin Türk eğitim sisteminin sorunlarına dair ifade ettiği görüşlerinin en başında eğitim programlarının çok sık değişmesi ve eğitim programlarında sürekliliğin olmaması yer almaktadır. Bu görüşü savunan öğretmenlerin oranı yüzde 30 civarındadır. Eğitim sistemi ve siyasi etki yanıtını veren öğretmenlerin oranı da yüzde 25’e yakındır. Bu sorunların yanı sıra dile getirilen farklı sorunların varlığı da söz konusudur, ancak öğretmenlerin yüzde elliden fazlası bu sorunların var olduğunu ortaya koymuştur. Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin Türk eğitim sistemi içerisinde yer alan sorunların önem derecesine göre birinci sırada yer alan ilk 10 problemi şunlardır:

1. Eğitim programlarının çok sık değişmesi, eğitim politikalarında sürekliliğin olmaması,
2. Eğitim sistemi,
3. Siyasi etki,
4. Planlama ve ihtiyaç analizi,
5. Öğretmene değer verilmemesi, düşük maaş verilmesi,
6. Müfredat yoğunluğu ve içeriği,
7. Eğitimin devlet politikası- ulusal politika olamaması,

8. Atamalarda adaletsizlik, atanamayan öğretmenler, özlük hakları,
9. Kötü yönetim, yönetim sorunları,
10. Yöneticilerin eğitimci olmaması.

Tablo 51: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin İkinci Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları-2	Cevap yok	32	26,0	26,0	26,0
	Fırsat eşitliği yok	1	0,8	0,8	26,8
	Öğrenciler-okullar arasındaki imkân adaletsizliği	1	0,8	0,8	27,6
	Eğitime ve öğretmene gereken desteğin verilmemesi	4	3,3	3,3	30,9
	Eğitimin devlet politikası-ulusal politika olmaması	1	0,8	0,8	31,7
	Batı taklitçiliği	2	1,6	1,6	33,3
	Sık program değişmesi-eğitim politikalarında süreklilik yok	14	11,4	11,4	44,7
	Eğitimde insan ve toplum unsurunun gözden kaçması	3	2,4	2,4	47,2
	Eğitim sistemi	5	4,1	4,1	51,2
	Şekilcilik	2	1,6	1,6	52,8
	Köy okullarının bina, donanım sorunları	3	2,4	2,4	55,3
	Öğrencilerin hayata değil sınavlara hazırlaması	5	4,1	4,1	59,3
	Eğitime gereken önemin verilmemesi	3	2,4	2,4	61,8
	Sınav sistemi	1	0,8	0,8	62,6
	Eğitimde bilim ve çağ dışılık	4	3,3	3,3	65,9
	Alınan kararlarda öğretmen görüşüne yer verilmemesi	7	5,7	5,7	71,5
Öğretmenler arası iletişim eksikliği-sorunu	1	0,8	0,8	72,4	

Yönetenler- eğitimci olmaması-sorunları- ilgisizliği-bilinçsizliği	5	4,1	4,1	76,4
Öğretmene değer verilmemesi-mesleğin kariyeri desteklenmemesi	3	2,4	2,4	78,9
Öğretmenlerin kadrolu değil ücretli çalıştırılması	2	1,6	1,6	80,5
Ders kitapları-ders kitaplarının içeriği	4	3,3	3,3	83,7
Sanat derslerine gereken önemin verilmemesi	1	0,8	0,8	84,6
Müfredat-müfredat yoğunluğu-içeriği	6	4,9	4,9	89,4
Eğitimin tarikatlaştırılması	1	0,8	0,8	90,2
Eşlerin ayrı yerde çalışması	1	0,8	0,8	91,1
Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi	1	0,8	0,8	91,9
Planlama ve ihtiyaç analizi	2	1,6	1,6	93,5
Siyasi etki	3	2,4	2,4	95,9
Atamalardaki adaletsizlik-özlük hakları	5	4,1	4,1	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 51’de ise öğretmenlerin göre Türk eğitim sisteminin ikinci derecede önemli olan sorunları arasında dikkatleri en çok çeken ve en büyük orana sahip olan sorunun; tablo 50’de olduğu gibi eğitim programlarının çok sık değişmesi ve eğitim politikalarında sürekliliğin olmamasıdır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin büyük çoğunluğu; alınan kararlarda öğretmen görüşlerine yer verilmemesi, müfredat yoğunluğu ve içeriği, yönetenlerin ilgisizliği, bilinçsizliği ve eğitimci olmaması, ders kitapları ve içeriği, eğitimde bilim ve çağ dışılık, özlük hakları, atamalardaki adaletsizlik ve eğitim sistemi gibi sorunların varlığını ifade etmiştir.

Tablo 52: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türk Milli Eğitim Sistemi'nin Üçüncü Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları-3	Cevap yok	67	54,5	54,5	54,5
	Fırsat eşitliği yok	1	0,8	0,8	55,3
	Eğitime -öğretmene gereken desteğin verilmemesi	3	2,4	2,4	57,7
	Eğitimin devlet politikası-ulusal politika olmaması	2	1,6	1,6	59,3
	Kırsal kesimde öğretmen yetersizliği	1	0,8	0,8	60,2
	Sık program değişmesi-eğitim politikalarında süreklilik yok	3	2,4	2,4	62,6
	Eğitim sistemi	3	2,4	2,4	65,0
	Şekilcilik	3	2,4	2,4	67,5
	Köy okullarının bina, donanım sorunları	6	4,9	4,9	72,4
	Öğrencileri hayata değil sınavlara hazırlaması	1	0,8	0,8	73,2
	Eğitime gereken önemin verilmemesi	1	0,8	0,8	74,0
	Mesleki yönlendirme-mesleki eğitim	1	0,8	0,8	74,8
	Eğitimde bilim ve çağ dışılık	4	3,3	3,3	78,0
	Yöneticilerin ilgisizliği-bilinçsizliği-yöneticiden kaynaklı sorunlar	2	1,6	1,6	79,7
	Yeterli sayıda personel ve öğretmen olmaması	2	1,6	1,6	81,3
	Okul yetersizliği	1	0,8	0,8	82,1
	Müfredat-müfredat yoğunluğu-içeriği	3	2,4	2,4	84,6
	Ders kitapları-ders kitaplarının içeriği	1	0,8	0,8	85,4
	Norm fazlası kadro	1	0,8	0,8	86,2
	Öğretmene değer verilmemesi-mesleki kariyerinin desteklenmemesi	1	0,8	0,8	87,0
Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini	3	2,4	2,4	89,4	

	geliştirememesi				
	Öğretmenin eğitim sistemi içindeki etkisinin azaltılması	3	2,4	2,4	91,9
	Planlama ve ihtiyaç analizi	3	2,4	2,4	94,3
	Siyasi etki	3	2,4	2,4	96,7
	Atamalardaki adaletsizlik- özlük hakları-adam kayırma	4	3,3	3,3	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 52’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türk milli eğitim sisteminin üçüncü öncelikli sorunları dair soruyu cevapsız bırakmıştır. Bu soruya cevap vermeyen öğretmenlerin oranı yüzde 54,5’dir. Bu soruya cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise köy okullarının bina ve donanım sorunlarının, Türk milli eğitim sisteminin temel sorunları arasında yer aldığını ifade etmiştir.

V. 13. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, 4+4+4 Eğitim Sistemine Dair Görüşleri

Çalışmada, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, Türk eğitim sistemi içerisinde uygulanan 4+4+4 eğitim sistemi hakkındaki görüşleri araştırıldı. Çünkü yakın zamanda uygulamaya koyulan bu uygulamanın olumlu ve olumsuz etkileriyle birlikte uygulanabilirlik açısından yaşanan zorlukları en iyi gözlemleyebilen kişiler, hiç şüphesiz ki öğretmenlerdir. Bu nedenle bu konuda öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymak büyük önem taşımaktadır.

Tablo 53: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Eğitim Sisteminde 4+4+4 Uygulamasına Dair Görüşleri

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
4+4+4	Tam destek	10	8,1	8,1	8,1

Uygulamas	Destek	30	24,4	24,4	32,5
	Fikrim yok	19	15,4	15,4	48,0
	Karşı	36	29,3	29,3	77,2
	Tam karşı	28	22,8	22,8	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 53' te görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu Türk eğitim sistemi içerisinde yer alan 4+4+4 uygulamasına karşı çıkmaktadır. Elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin yüzde 50'den fazlasının bu uygulamayı desteklemediği görülmektedir. Öğretmenlerin yüzde 35'e yakın bir kısmı ise bu uygulamayı desteklemektedir. Yüzde 15,4 oranında öğretmen ise bu konuda bir fikrinin bulunmadığını ifade etmektedir.

V. 14. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri

Eğitim kurumları, çeşitleri kademelerden oluşmaktadır. Bu kademeler arasında ilk ve orta kısımdan oluşan ilköğretim kademeleri de yer almaktadır. Farklı eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin farklı sorunlarının olduğu göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu nedenle köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, ilköğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin en önemli üç temel sorununa dair görüşleri araştırıldı.

Tablo 54: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Sorunları- 1	Cevap yok	19	15,4	15,4	15,4
	Ekonomik sorunlar	30	24,4	24,4	39,8
	Eğitimin bir devlet politikası olarak görülmeysi	1	0,8	0,8	40,7
	Kırsal kesimde öğretmen yetersizliği	1	0,8	0,8	41,5

Sık program değişmesi- eğitim politikalarında süreklilik yok	3	2,4	2,4	43,9
Eğitim sistemi	3	2,4	2,4	46,3
Disiplin-kötü yönetim	3	2,4	2,4	48,8
Şekilcilik	1	0,8	0,8	49,6
Köy okullarının bina, donanım sorunları	2	1,6	1,6	51,2
8 yıllık eğitim	1	0,8	0,8	52,0
Evrak kalabalığı	2	1,6	1,6	53,7
Öğretmenlerin statü erozyonu	7	5,7	5,7	59,3
Müfredat yoğunluğu- içeriği-değişmesi	2	1,6	1,6	61,0
Veli bilinçsiz-ilgisiz	10	8,1	8,1	69,1
Çalışanla çalışmayan öğretmenin ayırt edilmemesi	1	0,8	0,8	69,9
Öğrenci ilgisizliği-hazır bulunuşluk ve alt yapıda eksiklik	3	2,4	2,4	72,4
Ulaşım-zorluğu- sorunları-kente uzaklık	5	4,1	4,1	76,4
Tayin sıkıntıları- güçlüğü-zorluğu- adaletsizliği	7	5,7	5,7	82,1
Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi	5	4,1	4,1	86,2
Kalabalık sınıflar	3	2,4	2,4	88,6
Öğretmenlerin birbiri ile olan ilişkileri- örgütlenmeleri	1	0,8	0,8	89,4
Çalışma şartları- yoğunluğu-güçlüğü	1	0,8	0,8	90,2
Mesleki doyum yetersizliği	1	0,8	0,8	91,1
Öğretmenin eğitim sistemi içindeki etkisinin azaltılması	2	1,6	1,6	92,7
Siyasi etki	1	0,8	0,8	93,5
Atamalardaki adaletsizlik-özlük hakları	8	6,5	6,5	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 54’te görüldüğü gibi öğretmenler, ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin birinci derecede önemli olan sorunlarının başında ekonomik sorunların yer aldığını ifade etmiştir. Bu görüşü savunan öğretmenlerin oranı yüzde 25 civarındadır ve tabloda elde edilen bulgular arasında en büyük orana sahiptir. Bunun yanı sıra tabloda yer alan bulgular arasında ortaya çıkan çok çeşitli sorunların varlığı söz konusudur. Bu sorunlar arasında en büyük çoğunluğa sahip olan ilk 5 sorun şunlardır:

1. Ekonomik sorunlar,
2. Veli bilinçsizliği ve ilgisizliği,
3. Atamalardaki adaletsizlik ve özlük hakları,
4. Öğretmenlerin statü erozyonu,
5. Tayin olma zorluğu ve tayin olmak adına yaşanan zorluk ve sıkıntılar.

Tablo 55: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İkinci Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Sorunları- 2	Cevap yok	34	27,6	27,6	27,6
	Ekonomik sorunlar	10	8,1	8,1	35,8
	Eğitime gereken desteğin verilmemesi	2	1,6	1,6	37,4
	Eğitimin bir devlet politikası olarak görülmeşi	1	0,8	0,8	38,2
	Kırsal kesimde öğretmen yetersizliği	2	1,6	1,6	39,8
	Sık program değişmesi- eğitim politikalarında süreklilik yok	2	1,6	1,6	41,5
	Eğitim sistemi	4	3,3	3,3	44,7
	Disiplin-kötü yönetim	8	6,5	6,5	51,2
	Köy okullarının bina, donanım sorunları	4	3,3	3,3	54,5
	Üniversite sonrası tekrar sınava tabi tutulma	1	0,8	0,8	55,3
	İlköğretimde sınıf geçme sistemi	1	0,8	0,8	56,1

Evrak kalabalığı	1	0,8	0,8	56,9
Öğretmenlerin statü erozyonu	8	6,5	6,5	63,4
Müfredat yoğunluğu-içeriği-sık değişmesi	3	2,4	2,4	65,9
Veli bilinçsiz-ilgisiz	5	4,1	4,1	69,9
Çalışanla çalışmayan öğretmenin ayırt edilmemesi	1	0,8	0,8	70,7
Öğrenci ilgisizliği-hazır bulunuşluk ve alt yapı eksikliği	5	4,1	4,1	74,8
Tayin sıkıntıları-güçlüğü-adaletsizliği	3	2,4	2,4	77,2
Öğretmenin hak ettiği değer, saygı ve önemi görememesi	3	2,4	2,4	79,7
Öğretmenler arası gruplaşmalar-birbirleriyle olan ilişkileri	1	0,8	0,8	80,5
Mesleki eğitim-yönlendirme-hizmet içi eğitim	2	1,6	1,6	82,1
Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi	5	4,1	4,1	86,2
Kendi branşında derse girememe	1	0,8	0,8	87,0
Ulaşım-zorluğu-sorunları-kente uzaklık	5	4,1	4,1	91,1
Veli-idareci-öğretmen ilişkisinin yaratıcı olmaması	1	0,8	0,8	91,9
Çalışma şartları-yoğunluğu-tüm sorumluluğun öğretmene yüklenmesi	3	2,4	2,4	94,3
Ek ders ücretleri adaletsiz ve yetersiz	1	0,8	0,8	95,1
Nöbet tutarken yaşanan güçlükler	1	0,8	0,8	95,9
Ders kitapları-içeriği	1	0,8	0,8	96,7
Öğretmenin eğitim sistemi içindeki etkisinin azaltılması	1	0,8	0,8	97,6
Atamalardaki adaletsizlik-özlük hakları	3	2,4	2,4	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 55’te yer alan bulgular, ilköğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin ikinci derecede önemli olan sorunlarının en başında ekonomik sorunları olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra çok düşük oranlara sahip olsa da çeşitli sorunların varlığı ortaya koyulmuştur. Tabloda yer alan bulgular arasında; disiplin sorunları, kötü yönetim, öğretmenlerin statü erozyonu, veli bilinçsizliği ve ilgisizliği, öğrenci ilgisizliği, öğrencilerin hazır bulunuşluk yetersizliği, öğrencilerin alt yapı eksikliği, öğretmenlerin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi, ulaşım sorunları ve kente uzaklık gibi sorunların, ekonomik sorunların ardından yüksek oranlara sahip diğer sorunlar olduğu görülmektedir.

Tablo 56: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Öncelikli Sorunları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Sorunları- 3	Cevap yok	60	48,8	48,8
	Ekonomik sorunlar	4	3,3	3,3
	Fırsat eşitliği	2	1,6	1,6
	Sık program değişmesi- eğitim politikalarında süreklilik yok	2	1,6	1,6
	Eğitim sistemi	2	1,6	1,6
	Disiplin-kötü yönetim	3	2,4	2,4
	Köy okullarının bina, donanım sorunları	6	4,9	4,9
	Üniversite sonrası tekrar sınava tabi tutulma	1	0,8	0,8
	Adam kayırma	1	0,8	0,8
	8 yıllık eğitim	2	1,6	1,6
	Bilgisayar-teknik donanım	2	1,6	1,6
	Teftişlerdeki subjektiflik	1	0,8	0,8
	Öğretmenlerin statü erozyonu	5	4,1	4,1
	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun eğitim verilmemesi	2	1,6	1,6

Müfredat yoğunluğu- içeriği	1	0,8	0,8	76,4
Veli bilinçsiz-ilgisiz	4	3,3	3,3	79,7
Çalışanla çalışmayan öğretmenin ayırt edilmemesi	1	0,8	0,8	80,5
Öğrenci ilgisizliği-hazır bulunuşluk ve alt yapıda eksiklik	2	1,6	1,6	82,1
Çevrenin ilgisizliği	2	1,6	1,6	83,7
Mesleki eğitim- yönlendirme-hizmet içi eğitim	1	0,8	0,8	84,6
Öğretmenin hak ettiği saygı, değer ve önemi görememesi	2	1,6	1,6	86,2
Ulaşım-güçlüğü- sorunu-kente uzaklık	4	3,3	3,3	89,4
Öğretmenin niteliksel yetersizliği ve kendini geliştirememesi	4	3,3	3,3	92,7
Çalışma koşulları- yoğunluğu--tüm sorumluluğun öğretmene yüklenmesi	3	2,4	2,4	95,1
Tayin güçlüğü- adaletsizliği-yer değiştirememe	2	1,6	1,6	96,7
Kalabalık sınıflar	1	0,8	0,8	97,6
Planlama ve ihtiyaç analizi	1	0,8	0,8	98,4
Siyasi etki	1	0,8	0,8	99,2
Atamalarda adaletsizlik-özlük hakları	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 56'da görüldüğü gibi öğretmenlerin yüzde 50'ye yakını, ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin üçüncü öncelikli sorunlarına dair soruya cevap vermemiştir. Cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise köy okullarının bina ve donanım sorunlarına vurgu yapmışlardır. Bunu ifade eden öğretmenlerin oranı yüzde 4,9 olsa da, diğer sorunları ifade eden öğretmenlerin oranına kıyasla en yüksek oran olma özelliği taşımaktadır.

V. 15. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Türkiye’de Öğretmenlerin Temel Sorunlarına Dair Görüşleri

Öğretmenlerin; ülkemizin çeşitli bölgelerinde, köylerinde, kentlerinde, eğitim kurumlarına ait çeşitli eğitim kademelerinde yaşadığı birbirinden farklı özellikte birçok sorununun varlığı söz konusudur. Ancak ülkemizin neresinde görev alırsa alsın, ülkemizde öğretmenlerin yaşadığı ortak sorunların varlığı da söz konusudur. Bu nedenle bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, Türkiye’de öğretmenlerin yaşadığı sorunların neler olduğuna dair görüşleri de araştırıldı. Öğretmenler, bu konudaki düşüncelerini ortaya koyarken ilk üç sorunu önem sırasına göre ortaya koymuşlardır.

Tablo 57: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türkiye’de Öğretmenlerin Temel Sorunları- 1	Cevap yok	17	13,8	13,8	13,8
	Ekonomik sorunlar	46	37,4	37,4	51,2
	Atama ve atanma sorunları	6	4,9	4,9	56,1
	Disiplin-kötü yönetim	1	0,8	0,8	56,9
	Siyasi etki	1	0,8	0,8	57,7
	Nitelikli öğretmen yetiştirme sorunu	3	2,4	2,4	60,2
	Sık program-sistem değişmesi	4	3,3	3,3	63,4
	Lojman-konut-ulaşım sorunu	1	0,8	0,8	64,2
	Çalışma ortamında ilişkiler	2	1,6	1,6	65,9
	Eğitim sistemi	3	2,4	2,4	68,3
	Konuşma haklarının olmaması	1	0,8	0,8	69,1
	Araç-gereç yetersizliği	1	0,8	0,8	69,9
	Örgütlenme-sendika baskısı	1	0,8	0,8	70,7
	Zorunlu hizmete tabi tutulması-tayin sıkıntısı	4	3,3	3,3	74,0

Sınıfların kalabalık olması	1	0,8	0,8	74,8
Şiddete maruz kalmaları	1	0,8	0,8	75,6
Öğrencilerin ilgisizliği	1	0,8	0,8	76,4
Mesleki gelişim-hizmet içi eğitim yetersizliği	1	0,8	0,8	77,2
Sorunlarının çözülmemesi	1	0,8	0,8	78,0
Çalışma şartlarının yoğunluğu-güçlüğü	1	0,8	0,8	78,9
Özlük haklarının yetersizliği	1	0,8	0,8	79,7
Hak ettiği ilgi ve saygıyı görememesi	6	4,9	4,9	84,6
Önemsinmeme-sosyal statü erozyonu	13	10,6	10,6	95,1
Kendini yenileyememe, statikleşme	5	4,1	4,1	99,2
Üst eğitim kurumları (MEB-YÖK) arasında koordinasyon az	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 57’de görüldüğü gibi öğretmenlerin büyük çoğunluğu, Türkiye’de öğretmenlerin ekonomik sorunlar yaşadığını ifade etmiştir. Bu düşüncüyü ortaya koyan öğretmenlerin oranı yüzde 40’a yakındır. Bu oran, tabloda yer alan bulgular arasında ekonomik sorunların yanı sıra pek çok sorunun var olduğunu dikkate aldığımızda oldukça yüksek ve önemlidir. Tabloda yer alan bulgular arasında en yüksek orana sahip olan ve dikkat çeken ilk 5 sorun şunlardır:

1. Ekonomik sorunlar,
2. Önemsinmeme, sosyal statü erozyonu,
3. Atama ve atanma sorunları,
4. Hak ettiği ilgi ve saygıyı görememesi,
5. Kendini yenileyememe ve statikleşme.

Tablo 58: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin İkinci Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türkiye’de Öğretmenlerin Temel Sorunları- 2	Cevap yok	30	24,4	24,4	24,4
	Ekonomik sorunlar	19	15,4	15,4	39,8
	Atama sorunları, atanma sorunları	4	3,3	3,3	43,1
	Üniversite sonrası tekrar sınava tabi tutulma	1	0,8	0,8	43,9
	Branşlar arasında ek ders kazanç uçurumu	1	0,8	0,8	44,7
	Disiplin-kötü yönetim	2	1,6	1,6	46,3
	Okul-çevre ilişkilerinde yaşanan sorunlar	1	0,8	0,8	47,2
	Teknolojik gelişmeleri takip etmeme-yeterince yararlanamama	2	1,6	1,6	48,8
	Siyasi etki	1	0,8	0,8	49,6
	Nitelikli öğretmen yetiştirme sorunu	1	0,8	0,8	50,4
	Okullar arasında olanak adaletsizlikleri	2	1,6	1,6	52,0
	Sık program-sistem değişmesi	3	2,4	2,4	54,5
	Lojman-konut-ulaşım sorunu	1	0,8	0,8	55,3
	Çalışma ortamında ilişkiler	2	1,6	1,6	56,9
	Çalışma saatlerinin azlığı	1	0,8	0,8	57,7
	Öğretmenin zamanla statikleşmesi-kendini yenileyememesi	2	1,6	1,6	59,3
	Araç-gereç yetersizliği	2	1,6	1,6	61,0
	Örgütlenme-sendika baskısı	1	0,8	0,8	61,8
	Mesleki gelişim-hizmet içi eğitim eksikliği	2	1,6	1,6	63,4
	Zorunlu hizmet-tayin işlemleri	7	5,7	5,7	69,1
Özlük hakları	5	4,1	4,1	73,2	
Veli ilgisizliği-bilinçsizliği	4	3,3	3,3	76,4	
Emekli maaşlarının düşüklüğü	1	0,8	0,8	77,2	

Eşlerden ayrı çalışmak	1	0,8	0,8	78,0
Kendi çocuklarına ve ailesine yeterli ilgiyi gösterememek	1	0,8	0,8	78,9
Hak ettiği ilgi ve saygıyı görememesi	11	8,9	8,9	87,8
Önemsenmeme-sosyal statü erozyonu	12	9,8	9,8	97,6
Kendini yenileyememe, statikleşme	2	1,6	1,6	99,2
Üst eğitim kurumları (MEB-YÖK) arasında koordinasyon az	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 58’de ise Türkiye’de öğretmenlerin ikinci derecede önem arz eden sorunlarına yer verilmiştir. Bu sorunların en başında, tablo 57’de olduğu gibi ekonomik sorunlar ifade edilmiştir. Bu düşünceye sahip olan öğretmenlerin oranı yüzde 15 civarındadır. Ekonomik sorunların yanı sıra, birbirinden farklı üzerinde durulması gereken sorunların varlığı da söz konusudur. Tablo 58’de elde edilen bulgular arasında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ifade ettiği ilk 5 sorun şunlardır:

1. Ekonomik sorunlar,
2. Önemsenmeme, sosyal statü erozyonu,
3. Atama ve atanma sorunları,
4. Hak ettiği ilgi ve saygıyı görememesi,
5. Zorunlu hizmet ve tayin işlemleri.

Tablo 58’de elde edilen bulgular arasında oransal olarak ön plana çıkan sorunlar ile tablo 57’de ön plana çıkan sorunların hemen hemen aynı olduğu görülmektedir.

Tablo 59: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Türkiye’de Öğretmenlerin Üçüncü Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Türkiye’de Öğretmenlerin Temel Sorunları- 3	Cevap yok	61	49,6	49,6	49,6
	Angarya işler	1	0,8	0,8	50,4
	Araç-gereç eksikliği	2	1,6	1,6	52,0
	Atanma sorunu	5	4,1	4,1	56,1
	Beslenme sorunu	1	0,8	0,8	56,9
	Eğitim sistemi	3	2,4	2,4	59,3
	Ekonomik sorunlar	14	11,4	11,4	70,7
	Emekliliğe teşvik edilmesi	1	0,8	0,8	71,5
	Grup çalışması eksikliği	1	0,8	0,8	72,4
	Güvensizlik	1	0,8	0,8	73,2
	Hak ettiği saygıyı görememesi	4	3,3	3,3	76,4
	İdari baskı-iletişim eksikliği	2	1,6	1,6	78,0
	Kendini yenileyememe- statikleşme	5	4,1	4,1	82,1
	Okul çevresinin olumsuz etki	1	0,8	0,8	82,9
	Öğrencilerin saygısız davranışları	1	0,8	0,8	83,7
	Öğretmen niteliğinde yetersizlik	1	0,8	0,8	84,6
	Özlük hakları	4	3,3	3,3	87,8
	Siyasi etki	1	0,8	0,8	88,6
	Şiddet görmesi	1	0,8	0,8	89,4
	Ulaşım sorunu	5	4,1	4,1	93,5
	Ücretli öğretmenliğin eğitime zararı	1	0,8	0,8	94,3
Yer değiştirememeye-tayin	4	3,3	3,3	97,6	
Yıpranma verilmemesi	1	0,8	0,8	98,4	
Yönetenlerce değersizleştirilmesi	2	1,6	1,6	100,0	
Toplam	123	100,0	100,0		

Üçüncü derecede öncelikli sorunlara dair bulgular da son derece önemlidir.

Tablo 59’da görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu, Türkiye’de öğretmenlerin üçüncü öncelikli sorunlarının başında ekonomik

sorunların yer aldığı düşüncesine sahiptir. Bu görüşü savunanların oranı, diğer sorunları ifade eden öğretmenlere göre en yüksek orandır. Bunun yanı sıra; atanma sorunu, kendini yenileyememe ve statikleşme, ulaşım sorunu, özlük hakları, yer değiştiremememe-tayin ve hak ettiği saygıyı görememesi gibi sorunların olduğu düşüncesine sahip olan öğretmenlerin oranı da tablo da dikkat çekmektedir.

V. 16. Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin, Görev Yaptığı İlçelerin Temel Sorunlarına Dair Temel Sorunlarına Dair Görüşleri

Bir çevrede yaşanan sorunlar, o çevreye ait olan bütün unsurları etkilemektedir. Okul- çevre ilişkilerini dikkate alıp okulun çevresini, çevrenin de okulu etkilediği gerçeğini göz önünde bulundurarak, bu araştırmada köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev yaptığı ilçenin sorunları araştırıldı. Bu konudaki düşüncesini ifade eden öğretmenler, yaşadıkları ilçenin ilk üç temel sorununu önem sırasına göre ortaya koymuşlardır.

Tablo 60: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlçe Sorunları-1	Cevap yok	29	23,6	23,6	23,6
	Alt yapı	2	1,6	1,6	25,2
	Çevre düzenleme	2	1,6	1,6	26,8
	Çocukların çalıştırılması	1	0,8	0,8	27,6
	Çocukların davranış problemleri	1	0,8	0,8	28,5
	Çok fazla göç alması	19	15,4	15,4	43,9
	Dağınık yerleşme	3	2,4	2,4	46,3
	Eğitim seviyesinin düşüklüğü- eğitime önem verilmemesi	10	8,1	8,1	54,5
	Ekonomik düzey düşük	6	4,9	4,9	59,3
	Geleneksel düşünce yapısı	1	0,8	0,8	60,2
	İlköğretim okullarının	1	0,8	0,8	61,0

	birbiriyle irtibatının olmaması				
	Kâğıt israfı	1	0,8	0,8	61,8
	Kente uzak	4	3,3	3,3	65,0
	Kozmopolitik yapı	6	4,9	4,9	69,9
	Öğrencilerin kent okuluna nakil olması	1	0,8	0,8	70,7
	Siyasi sorunlar	1	0,8	0,8	71,5
	Sosyal tesis-faaliyet yetersizliği	3	2,4	2,4	74,0
	Temizlik	1	0,8	0,8	74,8
	Ulaşım	28	22,8	22,8	97,6
	Yöneticilerin ilgisizliği	3	2,4	2,4	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 60’da görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev yaptığı ilçelerin öncelikli sorunlarının başında ulaşım sorunu gelmektedir: Öğretmenlerin yüzde 22,8’i görev yaptığı ilçenin ulaşım sorunu olduğu düşüncesine sahiptir. Ulaşım sorununun ardından öğretmenlerin göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir çoğunluğu ise ilçenin en önemli sorununu “çok fazla göç alması” olarak ifade etmiştir. Bu düşünceye sahip olan öğretmenlerin oranı yüzde 15 civarındadır. Ön plana çıkan bu iki önemli sorunun yanı sıra ortaya koyulmuş farklı sorunların varlığı da söz konusudur. Öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerine dair elde edilen bulgular arasındaki ilk 5 sorun şunlardır:

1. Ulaşım sorunu,
2. Çok fazla göç alması,
3. Eğitim seviyesinin düşüklüğü ve eğitime önem verilmemesi,
4. Ekonomik düzeyin düşüklüğü,
5. Kozmopolitik yapı.

Tablo 60’da görüldüğü gibi bu soruya cevap veren öğretmenlerin yüzde 60’a yakını yukarıda ifade edilen ilk 5 sorunun var olduğu düşüncesine sahiptir. Bu ilk 5 sorun

arasında ilçenin çok fazla göç alması ve kozmopolitik bir yapıya sahip olmasının ifade edilmesi oldukça anlamlı önemlidir.

Tablo 61: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin İkinci Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlçe Sorunları-2	Cevap yok	46	37,4	37,4	37,4
	Aile planlaması	1	0,8	0,8	38,2
	Alt yapı sorunları	6	4,9	4,9	43,1
	Belediye hizmetlerinin yetersizliği	12	9,8	9,8	52,8
	Çevre düzeni	6	4,9	4,9	57,7
	Çok göç alması	3	2,4	2,4	60,2
	Eğitim sorunları- eğitim seviyesinin düşüklüğü	11	8,9	8,9	69,1
	Ekonomik sorunlar	9	7,3	7,3	76,4
	Gelişmişlik düzeyinin düşüklüğü	2	1,6	1,6	78,0
	İşsizlik	6	4,9	4,9	82,9
	Kötü yönetim	2	1,6	1,6	84,6
	Kültürel çatışma	1	0,8	0,8	85,4
	Lokantaların uzaklığı	3	2,4	2,4	87,8
	Sosyal tesis-faaliyet yetersizliği	5	4,1	4,1	91,9
	Ulaşım	9	7,3	7,3	99,2
	Uyuşturucu	1	0,8	0,8	100,0
Toplam	123	100,0	100,0		

Öte yandan, Tablo 61’de görüldüğü gibi köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev yaptığı ilçenin ikinci derecede önem taşıyan sorunlarının başında ise belediye hizmetlerinin yetersizliği yer almaktadır. Öğretmenlerin yüzde 10’a yakını bu düşünceye sahiptir. Genel olarak düşünüldüğünde bu yüzde 10’u bile bulmadığı için düşük bir oran olsa da tablo 61’de yer alan bulgular arasındaki en yüksek orandır. Bunun yanı sıra eğitim sorunları ve eğitim seviyesinin düşüklüğü, ulaşım, işsizlik, alt yapı, çevre sorunları, sosyal tesislerin ve faaliyetlerin yetersizliği, lokantaların uzaklığı gibi sorunlar da tabloda yer alan bulgular arasında yer almaktadır.

Tablo 62: Köy İlköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlere Göre, Görev Yaptığı İlçelerin Üçüncü Öncelikli Sorunları

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
İlçe Sorunları-3	Cevap yok	74	60,2	60,2	60,2
	Aile boşanmaları- ilgisizliği	2	1,6	1,6	61,8
	Çarpık kentleşme	2	1,6	1,6	63,4
	Çok fazla göç alması	3	2,4	2,4	65,9
	Eğitim sorunları- eğitim seviyesinin düşüklüğü	13	10,6	10,6	76,4
	Ekonomik sorunlar	6	4,9	4,9	81,3
	Fiziki koşullar	1	0,8	0,8	82,1
	Gelişmişlik düzeyinin düşüklüğü	3	2,4	2,4	84,6
	İletişim	1	0,8	0,8	85,4
	Kozmopolitlik yapı	2	1,6	1,6	87,0
	Siyasi sorunlar	2	1,6	1,6	88,6
	Sosyal tesis-faaliyet yetersizliği	5	4,1	4,1	92,7
	Temizlik	1	0,8	0,8	93,5
	Ulaşım	8	6,5	6,5	100,0
	Toplam	123	100,0	100,0	

Tablo 62’ de görüldüğü gibi, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin büyük, görev yaptıkları ilçenin üçüncü derecede önem taşıyan sorunlarına dair soruyu ise cevapsız bırakmışlardır. Bu soruya cevap vermeyen öğretmenlerin oranı yüzde 60 civarındadır. Cevap veren öğretmenlerin büyük çoğunluğu ise eğitim seviyesinin düşük olması gibi eğitim sorunlarının var olduğu düşüncesine sahiptir. Bu düşünceye sahip olan öğretmenlerin oranı yüzde 10 civarındadır ve en yüksek orana sahiptir. Bunun yanı sıra yüzde 6,5’lik bir oranla ilçenin ulaşım sorunlarının var olduğunu ifade eden öğretmenlerin oranı da tabloda dikkat çekmektedir.

**VI. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN
ÖĞRETMENLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN, MESLEKİ
TUTUMLARI ÜZERİNE ETKİSİ**

Bireylerin sahip olduğu sosyo-demografik, özelliklerin bireylerin tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğu oldukça önemli bir gerçektir. Bu nedenle bireylerin her hangi bir şeye olan tutumlarını araştırırken, bireylerin sahip olduğu sosyo- demografik özelliklerin, bireylerin tutumları üzerinde etkisinin olup olmadığını araştırmak ve ortaya koymak oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin medeni durumlarının, cinsiyet ve yaş özelliklerinin yanı sıra, babalarının sosyo- ekonomik özelliklerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine etkisi araştırıldı ve incelendi.

VI.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

Bireylerin toplumsal özelliklerini belirlemede büyük önem taşıyan cinsiyet özelliklerinin mesleki tutum üzerinde oldukça belirleyici bir etkisi söz konusudur. Tüm meslek dalları içerisinde kadın- erkek ayrımı yapılmaksızın tüm bireyler, mesleğin gerekli kıldığı koşulları yerine getirdiği müddetçe o mesleğe sahip olabilir. Ancak durum böyle olsa da bazı meslek dalları kendine has özelliklerinden dolayı daha çok kadınlara uygun olan kadın mesleği ya da erkeklere uygun olan erkek mesleği gibi algılarla ön plana çıkmaktadır. Bu meslek dallarından biri de hiç şüphesiz ki bir kadın mesleği olarak ön plana çıkan öğretmenlik mesleğidir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin cinsiyet özelliklerinin, onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine etkisini ortaya koymak büyük bir önem taşımaktadır.

Tablo 63: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

		Cinsiyet			
		Kadın	Erkek	Toplam	
Öğretmenlerin Mesleki Tatmin Durumları	Çok memnun	Frekans	17	16	33
		% Meslek tatmini	51,5%	48,5%	100,0%
		% Cinsiyet	25,8%	28,1%	26,8%
	Memnun	Frekans	34	20	54
		% Meslek tatmini	63,0%	37,0%	100,0%
		% Cinsiyet	51,5%	35,1%	43,9%
	Fikrim yok	Frekans	5	0	5
		% Meslek tatmini	100,0%	,0%	100,0%
		% Cinsiyet	7,6%	,0%	4,1%
	Memnun değil	Frekans	8	15	23
		% Meslek tatmini	34,8%	65,2%	100,0%
		% Cinsiyet	12,1%	26,3%	18,7%
	Hiç memnun değil	Frekans	2	6	8
		% Meslek tatmini	25,0%	75,0%	100,0%
		% Cinsiyet	3,0%	10,5%	6,5%
Toplam		Frekans	66	57	123
		% Meslek tatmini	53,7%	46,3%	100,0%
		% Cinsiyet	100,0%	100,0%	100,0%
		Value	Approx. Sig.		
Nominal by Nominal	Phi	,315	,016		
	Cramer's V	,315	,016		

Bu araştırma kapsamında köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin cinsiyet özelliklerinin mesleki tatmin durumları üzerine etkisine dair bulgular tablo 63'te yer almaktadır. Tabloya bakıldığında cinsiyeti kadın olan öğretmenlerin yüzde 25,8'inin çok memnun, yüzde 51,5'inin ise memnun olduğu görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan öğretmenlerin ise yüzde 28,1'inin çok memnun, yüzde 35,1'inin ise memnun olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak cinsiyeti kadın öğretmenlerin yüzde 80'e

yakınının, erkek öğretmenlerin ise yüzde 65'e yakın bir kısmının öğretmenlik mesleğini yapmaktan memnun olduğu söylenebilir. Bu durum bayan öğretmenlerin mesleki tatmin düzeylerinin erkek öğretmenlere oranla daha yüksek olduğunu ve öğretmenlerin cinsiyet özelliklerinin mesleki tatmin durumları üzerinde belirgin bir etkisinin var olduğunu göstermektedir. İstatistiki bulgular da bu yorumu destekler doğrultudadır.

VI.2. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

Yaş, bireylerin doğumundan bulunduğu zaman aralığına kadar geçen süredir. Diğer bir deyişle yaş kişinin geçirdiği yaşantıların toplamıdır. Buradan yol çıkarak kişinin yaşı kadar yaşadığı, yaşadığı kadar tecrübesinin var olduğu söylenebilir. Bireylerin sahip olduğu tecrübeler, bireylerin algı ve tutumları üzerine etki etmektedir. Yaşantı diye ifade edilen tecrübeler, yaşla doğru orantılı olarak arttığı için bireylerin yaş özelliklerinin algı ve tutumlarını etkilediği söylenebilir. Bu nedenle, bu araştırma kapsamında köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yaş özelliklerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine etkisi de araştırıldı.

Tablo 64: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Yaş Özelliklerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

			Yaş					Toplam
			30 Yaş ve aşağısı	31-35	36-40	41-45	46 ve Yukarısı	
	Çok memnun	Frekans	11	7	5	2	6	31
		% Mes.tat.	35,5%	22,6%	16,1%	6,5%	19,4%	100,0%
		% Yaş	32,4%	21,9%	16,7%	16,7%	54,5%	26,1%
	Memnun	Frekans	15	16	14	4	4	53
		% Mes.tat.	28,3%	30,2%	26,4%	7,5%	7,5%	100,0%

Öğretmenlerin Mesleki Tatmin Durumları	Fikrim yok	% Yaş	44,1%	50,0%	46,7%	33,3%	36,4%	44,5%
		Frekans	1	1	3	0	0	5
		% Mes.tat.	20,0%	20,0%	60,0%	,0%	,0%	100,0%
	Memnun değil	% Yaş	2,9%	3,1%	10,0%	,0%	,0%	4,2%
		Frekans	5	8	5	4	0	22
		% Mes.tat.	22,7%	36,4%	22,7%	18,2%	,0%	100,0%
	Hiç memnun değil	% Yaş	14,7%	25,0%	16,7%	33,3%	,0%	18,5%
		Frekans	2	0	3	2	1	8
		% Mes.tat.	25,0%	,0%	37,5%	25,0%	12,5%	100,0%
	Toplam	% Yaş	5,9%	,0%	10,0%	16,7%	9,1%	6,7%
		Frekans	34	32	30	12	11	119
		% Mes.tat.	28,6%	26,9%	25,2%	10,1%	9,2%	100,0%
		% Yaş	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Value	Approx. Sig.					
Nominal by Nominal	Phi	,399	,271					
	Cramer's V	,200	,271					
N of Valid Cases		119						

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yaş özelliklerinin mesleki tatmin durumları üzerindeki etkisine dair elde edilen bulgular tablo 64'te yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi 46 yaş ve yukarısında yer alan yaşlara sahip olan öğretmenlerin yüzde 54,5'inin "çok memnunum" yanıtını verdiği görülmektedir. Bu yaş grubundaki öğretmenlerin oranı yüzde 55'e yakın olmakla birlikte diğer yaş grubundaki öğretmenlerin oranları içerisinde yer alan en yüksek orandır. Bunun yanı sıra 30 yaş ve altında yer alan öğretmenlerin yüzde 32,4'ü çok memnun olduğunu ifade etmiştir. Diğer yaş grubunda yer alan öğretmenlerin oranları arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Çok memnun olduğu ifade eden öğretmenlerin en büyük bölümünün, yani yüzde 35,5'inin, 30 yaş ve altında yer alan öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu durum, oldukça önemli bir gerçeği ortaya koymaktadır. Bu da 30 yaş ve altında bulunan öğretmenlerin yani mesleğe yeni atılmış genç öğretmenlerin mesleki tatmin durumlarının

çok yüksek olduğu gerçeğidir. Görüldüğü gibi öğretmenlerin yaş özellikleri, mesleki tatmin düzeyleri üzerinde oldukça etkilidir. İstatistiki bulgular da bu yorumu destekler doğrultudadır.

VI.3. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumlarının, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

Bireylerin içinde bulunduğu durumlar arasında farklılıklar söz konusu olabilir. Bu durumların yarattığı farklılıklar, onların algı ve tutumları üzerinde de farklılık yaratacaktır. Örneğin; aile, toplumsal kurumlardan biridir. Bekâr ya da evli bütün insanlar, bir ailenin ferdidir. Ancak bu bütün insanların aile kurumunun yöneticisi olduğunun göstergesi değildir. Bazıları ailenin çocuğu, bazıları annesi ve bazıları babası olarak aile fertleri arasında yer alabilmektedir. Yani aile kurumunun yaratıcısı, yöneticisi olmakla bu kurumun bir ürünü olarak yani ailenin çocuğu olarak var olmak oldukça farklı iki durumdur. Bu nedenle bu araştırma kapsamında köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin medeni durumlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine etkisi de incelendi.

Tablo 65: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Medeni Durumlarının, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

		Medeni Durum			Toplam
		Evli	Dul	Bekâr	
Çok memnun	Frekans	28	1	4	33
	% Meslek tatmini	84,8%	3,0%	12,1%	100,0%
	% Medeni hal	28,3%	100,0%	17,4%	26,8%
Memnun	Frekans	42	0	12	54
	% Meslek tatmini	77,8%	,0%	22,2%	100,0%
	% Medeni hal	42,4%	,0%	52,2%	43,9%
Fikrim yok	Frekans	4	0	1	5

Öğretmenlerin Mesleki Tatmin Durumları	Memnun değil	% Meslek tatmini	80,0%	,0%	20,0%	100,0%
		% Medeni hal	4,0%	,0%	4,3%	4,1%
		Frekans	18	0	5	23
	Hiç memnun değil	% Meslek tatmini	78,3%	,0%	21,7%	100,0%
		% Medeni hal	18,2%	,0%	21,7%	18,7%
		Frekans	7	0	1	8
	Toplam	% Meslek tatmini	87,5%	,0%	12,5%	100,0%
		% Medeni hal	7,1%	,0%	4,3%	6,5%
		Frekans	99	1	23	123
		% Meslek tatmini	80,5%	,8%	18,7%	100,0%
		% Medeni hal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Value	Approx. Sig.			
Nominal by Nominal	Phi	,187	,827			
	Cramer's V	,133	,827			
N of Valid Cases		123				

Tablo 65'te, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin medeni durumlarının meslek tatmin durumları üzerine etkisine dair bulgular yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi, çok memnun olduğunu ifade eden öğretmenlerin yüzde 84,8'i evli, yüzde 3'ü dul ve yüzde 17,4'ü ise bekârdır. Memnunum yanıtını veren öğretmenlerin ise yüzde 77,8'i evli, yüzde 22'2'si ise bekârdır. Bu durum, öğretmenlerin mesleki tatmin durumları ile medeni durumları arasında sınırlı düzeyde olsa bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İstatistikî bulgular da bu yorumu destekler doğrultudadır.

VI.4. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

Aile, bireylerin kişiliğinden geleceğine kadar sahip olduğu pek çok unsuru etkilemektedir. Özellikle ailenin sahip olduğu sosyo- ekonomik statünün, günümüz koşullarında bireylerin yaşamında pek çok unsuru etkilediği bir gerçektir. Bu realiteden

hareket ederek bu araştırma kapsamında, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının sosyo- ekonomik statülerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik algıları üzerine etkisi araştırıldı.

Tablo 66: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

			Baba Sosyo- ekonomik Statü						Topla m
			Yanıt yok	Üst	Orta üst	Orta	Orta alt	Alt	
Öğretmenlerin Mesleki Tatmin Durumları	Çok memnun	Frekans	1	0	3	23	3	3	33
		% Mes.tat.	3,0%	,0%	9,1%	69,7%	9,1%	9,1%	100%
		% Baba sosyo-ekonomik statü	33,3%	,0%	15,8%	30,7%	17,6%	42,9%	26,8%
	Memnun	Frekans	1	1	11	33	6	2	54
		% Mes.tat.	1,9%	1,9%	20,4%	61,1%	11,1%	3,7%	100 %
		% Baba sosyo-ekonomik statü	33,3%	50,0%	57,9%	44,0%	35,3%	28,6%	43,9%
	Fikrim yok	Frekans	0	0	2	3	0	0	5
		% Mes.tat.	,0%	,0%	40,0%	60,0%	,0%	,0%	100%
		% Baba sosyo-ekonomik statü	,0%	,0%	10,5%	4,0%	,0%	,0%	4,1%
	Memnun değil	Frekans	1	1	2	12	6	1	23
		% Mes.tat.	4,3%	4,3%	8,7%	52,2%	26,1%	4,3%	100%
		% Baba sosyo-ekonomik statü	33,3%	50,0%	10,5%	16,0%	35,3%	14,3%	18,7%
	Hiç memnun	Frekans	0	0	1	4	2	1	8
		% Mes.tat.	,0%	,0%	12,5%	50,0%	25,0%	12,5%	100%

	değil	% Baba sosyo-ekonomik	,0%	,0%	5,3%	5,3%	11,8%	14,3%	6,5%	
Toplam		Frekans	3	2	19	75	17	7	123	
		% Mes.tat.	2,4%	1,6%	15,4%	61,0%	13,8%	5,7%	100%	
		Value	Approx. Sig.							
Nominal by Nominal	Phi		,345							,797
	Cramer's V		,172							,797
N of Valid Cases			123							

Tablo 66'da, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin babalarının sosyo-ekonomik statülerinin, öğretmenlerin mesleki tatmin durumları üzerindeki etkisine dair elde edilen bulgular yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi çok memnun olduğunu ifade eden öğretmenlerin yüzde 70'e yakınının babası, sosyo-ekonomik statü bağlamında orta tabakada yer almaktadır. Bunun yanı sıra memnun olduğunu ifade eden öğretmenlerin büyük çoğunluğunun babasının da sosyo-ekonomik statüsünün orta tabakada yer aldığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgular, sosyo-ekonomik statü bakımından orta tabakada yer alan aile çocukları olan öğretmenlerin mesleki tatmin durumlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra üst tabakada yer alan ailelerden gelen öğretmenlerin sayısının oldukça az olduğu ve bu öğretmenlerin yüzde 50'sinin öğretmenlik mesleğini yapmaktan memnun olmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak ekonomik anlamda çok büyük getirisi olmadığı için bireyi sosyo-ekonomik anlamda çok üst tabakalara taşımayan öğretmenlik mesleğinin, sosyo-ekonomik anlamda orta tabakada yer alan aile çocukları üzerinde büyük bir memnuniyetsizlik yaratmadığı söylenebilir. İstatistikî bulgular da, öğretmenlerin mesleki tatmin düzeyleri ile babalarının sosyo-ekonomik statüsü arasında bir ilişkinin varlığını destekler doğrultudadır.

VII. BÖLÜM: KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN ÖĞRETMENLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN YENİ MESLEK TERCİHLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Her mesleğin kendine özgü zorlukları ve güzellikleri vardır. İyi ya da kötü sahip olduğu bütün özellikleriyle bir mesleği yakından tanımak, ancak o mesleğin içerisinde yer almakla yani onun icra edilmesiyle mümkündür. Hal böyle olunca pek çok insan yıllarca hayal ettiği mesleğe sahip olup, mesleği yakından tanıma fırsatı bulduktan sonra mesleğini bırakabilmektedir. Ya da mesleğe devam etse bile, memnuniyetsiz bir tutumla mesleğini yapıp hayatını devam ettirebilmektedir. Buna etki eden mesleki özelliklerin yanı sıra bireysel özelliklerin de varlığı söz konusudur. Bu realiteden yola çıkarak bu araştırma kapsamında incelenen köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin cinsiyet ve yaş özelliklerinin yanı sıra, babalarının sosyo-ekonomik özelliklerinin, öğretmenlerin yeni meslek tercihi üzerine etkisi araştırıldı. Bu amaçla elde edilen bulgular tablo 67,68 ve 69'da yer almaktadır.

VII.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercihi Üzerine Etkisi

Bireylerin meslek tercihleri üzerinde etkisi olan pek çok faktör vardır. Yani bireyler sadece ilgi, istek ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak meslek seçimlerini yapmamaktadırlar. Özellikle işsizliğin yoğun bir şekilde kendini hissettirdiği ülkemizde bu durum daha da belirgindir. Hal böyle olunca pek çok insan, arzu ettiği mesleki doyumu elde edemez bir halde mesleğini yapmaktadır. Bu duruma sebep olan bir yığın etkenin içerisinde, bireylerin cinsiyet özelliklerinin mesleklerine yönelik tutumları üzerinde belirgin bir etki yarattığı bir gerçektir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında öncelikli

olarak, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin cinsiyet özelliklerinin yeni meslek tercihleri üzerine etkisi araştırıldı.

Tablo 67: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Cinsiyet Özelliklerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi

			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Yeni Meslek Seçimi	Yine öğretmen	Frekans	37	25	62
		% Yeni meslek seçimi	59,7%	40,3%	100,0%
		% Cinsiyet	60,7%	44,6%	53,0%
	Başka	Frekans	24	31	55
		% Yeni meslek seçimi	43,6%	56,4%	100,0%
		% Cinsiyet	39,3%	55,4%	47,0%
Toplam		Frekans	61	56	117
		% Yeni meslek seçimi	52,1%	47,9%	100,0%
		% Cinsiyet	100,0%	100,0%	100,0%
		Value	Approx. Sig.		
Nominal by Nominal	Phi	,160	,083		
	Cramer's V	,160	,083		
N of Valid Cases		117			

Tablo 67'de bu araştırma kapsamında incelenen köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin cinsiyet özelliklerinin, öğretmenlik mesleği dışında yeni meslek seçimlerine yönelik tutumlarına dair bulgular yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi cinsiyeti kadın olan öğretmenlerin yüzde 60,7'si kendilerine tekrar meslek seçme şansı verilseydi yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini yüzde 39,3'ü ise başka bir meslek seçmek istediğini ifade etmiştir. Görüldüğü gibi kadın öğretmenlerin yarıdan fazlasının öğretmenlik mesleğinden memnun olduğu görülmektedir. Cinsiyeti erkek olan öğretmenlerin ise yüzde 44,6'sı yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini, yüzde 55,4'ü ise başka bir meslek seçeceğini ifade etmiştir. Elde edilen bu bulgular sonucunda cinsiyeti kadın olan öğretmenlerin, erkek öğretmenlere oranla mesleki tatmin durumlarının daha

			Yaş					Toplam	
			30 Yaş ve aşağısı	31-35	36-40	41-45	46 v+		
Yeni Meslek Seçimi	Yine öğretmen	Frekans	22	16	10	4	8	60	
		% Yni mslk	36,7%	26,7%	16,7%	6,7%	13,3%	100,0%	
		% Yaş	66,7%	50,0%	38,5%	36,4%	72,7%	53,1%	
	Başka	Frekans	11	16	16	7	3	53	
		% Yni mslk	20,8%	30,2%	30,2%	13,2%	5,7%	100,0%	
		% Yaş	33,3%	50,0%	61,5%	63,6%	27,3%	46,9%	
Toplam		Frekans	33	32	26	11	11	113	
		% Yni mslk şçmi	29,2%	28,3%	23,0%	9,7%	9,7%	100,0%	
			Value	Approx. Sig.					
Nominal by Nominal	Phi		,262						,102
	Cramer's V		,262						,102
N of Valid Cases			113						

Tablo 68’de, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin yaş özelliklerinin, yeni meslek tercihleri üzerine etkisine dair bulgular yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü gibi 30 yaş ve aşağısında yer alan genç öğretmenler ile 46 yaş ve yukarisında yer alan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade ettiği görülmektedir. Çünkü 30 yaş ve aşağısında yer alan öğretmenlerin yüzde 70’e yakını, 46 yaş ve yukarisında yer alan öğretmenlerin yüzde 75’e yakını yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. Bu oranlar oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü bu yaş grupları içerisinde yer alan öğretmenlerin yarıdan fazlasının mesleki memnuniyet durumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında, bu yaş grupları içerisinde yer alan öğretmenlerin oranının yüzde elli civarında olduğu görülmektedir. Başka bir meslek dalını seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında ise bu yaş grupları içerisinde yer alan öğretmenlerin oranları, diğer yaş grupları içerisinde yer alan öğretmenlerin oranlarına kıyasla oldukça düşüktür. Bu

durum, diğer yaş gruplarına kıyasla, 30 yaş ve altında yer alan öğretmenlerle 46 yaş ve yukarısında yer alan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini seçmekten dolayı memnun olduklarının bir kanıtıdır. İstatistikî bulgular da, yaşla ile yeni meslek tercihi arasında, sınırlı düzeyde de olsa, pozitif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

VII. 3. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Öğretmenlerin Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi

Bu araştırma kapsamında, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin, babalarının sosyo-ekonomik statülerinin yeni meslek tercihleri üzerine etkisi de araştırıldı. Bu amaçla elde edilen bulgular tablo 69'da yer almaktadır.

Tablo 69: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Babalarının Sosyo-ekonomik Statülerinin, Öğretmenlerin Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi

			Baba Sosyo- ekonomik Statü						Topla m
			Yanıt yok	Üst	Orta üst	Orta	Orta alt	Alt	
Yeni Meslek Seçimi	Yine öğretme n	Frekans	2	0	6	44	6	4	62
		% Yni mslk seçmi	3,2%	,0%	9,7%	71,0%	9,7%	6,5%	100,0%
		% Baba sos- eknmk	66,7 %	,0%	37,5%	61,1%	35,3%	57,1%	53,0%
	Başka	Frekans	1	2	10	28	11	3	55
		% Yni mslk seçmi	1,8%	3,6%	18,2%	50,9%	20,0%	5,5%	100,0%
		% Baba sos- eknmk	33,3 %	100,0 %	62,5%	38,9%	64,7%	42,9%	47,0%
Toplam		Frekans	3	2	16	72	17	7	117
		% Yni mslk seçmi	2,6%	1,7%	13,7%	61,5%	14,5%	6,0%	100,0%
		% Baba sos- eknmk	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Value	Approx. Sig.						
Nominal by Nominal	Phi	,263	,150						
	Cramer's V	,263	,150						
N of Valid Cases		117							

Tablo 69’da görüldüğü gibi, yeni bir seçme şansı verilseydi yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenlerin büyük çoğunluğunun babası, sosyo-ekonomik statü bağlamında orta tabakada yer almaktadır. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenlerin yüzde 71’inin babası orta tabakada yer almaktadır. Bunun yanı sıra babası orta tabakada yer alan öğretmenlerin yüzde 61,1’inin yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade ettiği tabloda yer alan bulgular arasında görülmektedir. Bu iki oran oldukça önemlidir çünkü her ikisi de yüzde elliden fazladır ve bu oranlar ciddi bir çoğunluğun simgesidir. Bunun yanı sıra sosyo-ekonomik anlamda orta tabakada yer alan aile çocukları olan öğretmenlerin mesleki tatmin düzeylerinin, son derece yüksek olduğunun göstergesidir. Babası üst tabakada yer alan öğretmenlerin ise yüzde 100’ü başka bir mesleği tercih edeceğini ifade etmiştir. Başka mesleği tercih edeceğini ifade eden öğretmenlerin arasında ise babası üst tabakada yer alan öğretmenlerin oranı yüzde 3,6’dır. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında ise babası üst tabakaya mensup öğretmenler hiç yer almamaktadır.

Elde edilen bu bulgular, araştırma kapsamında incelediğimiz köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenler arasında babası üst tabakada yer alan öğretmenlerin oranının oldukça az olduğunu ve meslek memnuniyetlerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra babası orta-üst tabakada bulunan yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenlerin oranı yüzde 40 bile değildir. Babası alt tabakada yer alan öğretmenlerin ise yüzde 60’a yakını yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. İstatistikî bulgular da, cinsiyet ile yeni meslek tercihi arasında, sınırlı düzeyde de olsa, pozitif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İstatistikî bulgular

da, öğretmenlerin Babalarının sosyo-ekonomik statüleri ile yeni meslek tercihi arasında, oldukça anlamlı düzeyde, pozitif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

VIII. KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV ALAN ÖĞRETMENLERİN GÖREV SÜRELERİNİN, ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ TUTUMLARI VE YENİ MESLEK TERCİHLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev sürelerini araştırmanın yanı sıra, görev sürelerinin mesleki tutum durumları ve yeni meslek tercihleri üzerine etkisini incelemek de büyük önem taşımaktadır. Çünkü meslek içerisinde geçen süre ve bu süre ile doğru orantılı olarak artış gösteren yaşantılar, mesleğe yönelik algı ve tutum üzerinde yoğun bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında incelediğimiz köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev sürelerinin, öğretmenlerin mesleki tutum durumları ve yeni meslek tercihleri üzerine etkisi de araştırıldı.

VIII.1. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi

Bu bölümde, köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev sürelerinin, öğretmenlik dışında yeni meslek seçimleri üzerine etkisi ele alındı. Bu araştırma ve inceleme sonucunda elde edilen bulgular ise tablo 70'de yer almaktadır. Tabloda yer alan bulgular incelendiğinde 1-5 yılları arasında değişen görev sürelerine sahip öğretmenler ile 30 yıl ve daha fazla süredir görev alan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini yapmaktan dolayı memnun oldukları gerçeğinin dikkatleri çektiği görülecektir.

Tablo 70'te görüldüğü gibi 1-5 yılları arasında görev alan öğretmenlerin yüzde 70,4'ü, kendilerine tekrar seçme şansı verilseydi yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenlerin ise yüzde

35'e yakınının 1-5 yılları arasında değişen görev sürelerine sahip olan öğretmenler olduğu görülmektedir. 30 yıl ve daha fazla görev süresine sahip yani emekliliği yaklaşmış ve emekliliği bekleyen öğretmenler de yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. 6-10 yılları arasında görev alan öğretmenlerin yüzde 48,5'i, 11-15 yılları arasında görev alan öğretmenlerin yüzde 34,3'ü de yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir.

Tablo 70: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin Yeni Meslek Tercihleri Üzerine Etkisi

			Öğretmenlerin Görev Süresi							Toplam	
			1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	25-30	30 v +		
Yeni Meslek Seçimi	Yine öğretmen	Frekans	20	16	12	9	4	0	1	62	
		% Yeni meslek seçimi	32,3%	25,8%	19,4%	14,5%	6,5%	,0%	1,6%	100,0%	
		% Görev süresi	71,4%	48,5%	34,3%	60,0%	100,0%	,0%	100,0%	53,0%	
	Başka	Frekans	8	17	23	6	0	1	0	55	
		% Yeni meslek seçimi	14,5%	30,9%	41,8%	10,9%	,0%	1,8%	,0%	100,0%	
		% Görev süresi	28,6%	51,5%	65,7%	40,0%	,0%	100,0%	,0%	47,0%	
	Toplam		Frekans	28	33	35	15	4	1	1	117
			% Yeni meslek seçimi	23,9%	28,2%	29,9%	12,8%	3,4%	,9%	,9%	100,0%
			% Görev süresi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
			Value	Approx. Sig.							
Nominal by Nominal	Phi		,356								,021
	Cramer's V		,356								,021
N of Valid Cases			117								

Tabloda yer alan bulgular, öğretmenlerin görev sürelerinin yeni meslek tercihleri üzerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. İstatistikî bulgular da, bu saptamayı destekler doğrultudadır.

VIII.2. Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

Bu araştırma kapsamında incelediğimiz köy ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin görev sürelerinin mesleki tatmin durumları üzerine etkisi de incelendi. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular tablo 71’de yer almaktadır.

Tablo 71: Köy ilköğretim Okullarında Görev Alan Öğretmenlerin Görev Sürelerinin, Mesleki Tatmin Durumları Üzerine Etkisi

			Öğretmenlerin Görev Süresi								Toplam
			Cevap yok	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	25-30	30 v+	
Öğretmenlerin Mesleki Tatmin Durumları	Çok memnun	Frekans	0	11	6	7	5	3	0	1	33
		%	,0%	33,3	18,2	21,2	15,2	9,1%	,0%	3,0%	100,0
		Mesleki tatmini		%	%	%	%				%
	Memnun	% Görev süresi	,0%	37,9	18,2	17,9	33,3	75,0	,0%	100,0%	26,8%
				%	%	%	%	%			
		Frekans	0	15	15	18	4	1	1	0	54
	Memnun değil	%	,0%	27,8	27,8	33,3	7,4%	1,9%	1,9%	,0%	100,0
		Mesleki tatmini		%	%	%					%
		% Görev süresi	,0%	51,7	45,5	46,2	26,7	25,0	100,0	,0%	43,9%
	Fikrim yok		%	%	%	%	%	%	%		
		Frekans	1	0	0	3	1	0	0	0	5
		%	20,0%	,0%	,0%	60,0	20,0	,0%	,0%	,0%	100,0
Memnun değil	Mesleki tatmini				%	%				%	
	% Görev süresi	100,0	,0%	,0%	7,7%	6,7%	,0%	,0%	,0%	4,1%	
		%									
Memnun değil	Frekans	0	2	9	8	4	0	0	0	23	
	%	,0%	8,7	39,1	34,8	17,4	,0%	,0%	,0%	100,0	
	Mesleki tatmini		%	%	%	%				%	

		% Görev süresi	,0%	6,9 %	27,3 %	20,5 %	26,7 %	,0%	,0%	,0%	18,7%
	Hiç memnun değil	Frekans	0	1	3	3	1	0	0	0	8
		% Meslek tatmini	,0%	12,5 %	37,5 %	37,5 %	12,5 %	,0%	,0%	,0%	100,0 %
		% Görev süresi	,0%	3,4 %	9,1%	7,7%	6,7%	,0%	,0%	,0%	6,5%
Toplam		Frekans	1	29	33	39	15	4	1	1	123
		% Meslek tatmini	,8%	23,6 %	26,8 %	31,7 %	12,2 %	3,3%	,8%	,8%	100,0 %
		% Görev süresi	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
			Value		Approx. Sig.						
Nominal by Nominal	Phi		,615		,015						
	Cramer's V		,308		,015						
N of Valid Cases			123								

Tablo 71’de yer alan bulgular incelendiğinde, 21-25 yılları arasında görev süresine sahip olan öğretmenlerin oldukça dikkat çektiği görülmektedir. Çünkü bu grupta yer alan öğretmenlerin yüzde 75’i öğretmenlik mesleğini yapmaktan dolayı çok memnun olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular, tablo 70’te 21-25 yılları arasında görev alan öğretmenlere dair elde edilen bulgular ile birlikte değerlendirildiğinde, bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine dair oldukça önemli bir durum açığa çıkmaktadır. Çünkü tablo 71’de 21-25 yılları arasında değişen sürelerde görev alan öğretmenlerin yüzde 100’ü tekrar bir seçme şansı verilseydi yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. Bu grupta yer alan öğretmenlerin yüzde 75’inin çok memnun olduğunu ve yüzde 25’inin memnun olduğunu ifade etmesinin yanı sıra yüzde 100’ünün yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmesi bu araştırmanın güvenilir ve geçerli olduğunun önemli bir göstergesidir.

Tabloya bakıldığında dikkat çeken diğerk bir nokta ise 30 yıl ve üzerinde görev alan öğretmenler, yani emekliliğı yaklaşan öğretmenlerdir. Görüldüğü gibi bu grupta yer alan öğretmenlerin tamamı öğretmenlik mesleğini yapmaktan dolayı çok memnun olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra çok memnun olduğunu ifade eden öğretmenler arasında en büyük çoğunluğu, 1-5 yılları arasında görev alan genç öğretmenler oluşturmaktadır. İstatistikî bulgular da, görev süresi ile meslek tatmini arasında, oldukça anlamlı ve pozitif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada köy ilkokul ve ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin sosyolojik profilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırılmıştır. Bu araştırma kapsamında görüşülen öğretmenlerin büyük çoğunluğunun cinsiyeti kadındır. 41 yaş ve yukarısında yer alan öğretmenlerin sayısı oldukça azdır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu eski ve köklü üniversitelerden mezun olmuştur. Bunun yanı sıra öğretmenlerin son mezun oldukları okullarda ülkemizin eski ve köklü üniversiteleridir. Öğretmenlerin yüzde 96,7'si devlet üniversitelerinden, yüzde 98,4'ü ise devlet liselerinden mezun olmuştur. Vakıf üniversitelerinden ve özel liselerden mezun olan öğretmenlerin oranı oldukça düşüktür. Yüzde 80 civarında öğretmen evlidir ve dul olan öğretmenlerin oranı yok denecek kadar azdır. Öğretmenlerin yüzde 50'ye yakını kendi mesleği içerisinde yer alan bireylerle evlilik yapmıştır. Yani öğretmen eşlerinin büyük çoğunluğunun mesleği öğretmenliktir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun babası ilkokul mezunudur. Babası ilkokul mezunu olan öğretmenlerin oranı yüzde 50'ye yakındır. Bunun yanı sıra babası üniversite mezunu olan öğretmenlerin varlığı da söz konusudur, ancak bunların oranı yüzde 20 bile değildir. Üniversite mezunu olan öğretmen babalarının büyük çoğunluğu eğitim fakültesi ya da eğitim enstitüsünden mezun olmuştur. Öte yandan, yarıdan fazlasının babası çiftçi, işçi, emekli işçi, küçük esnaf, marangoz, inşaat ustası, kaynakçı ya da demircidir. Babası öğretmen olanların oranı yüzde 10 civarındadır. Öğretmenlerin yüzde 90'a yakınının annesi ev hanımı olup hiçbir işte çalışmamaktadır. Annesi öğretmen olanların oranı ise yüzde 5'i bile bulmamaktadır.

Öğretmenlerin yüzde 50'ye yakınının doğum yeri Mersin'dir. Öğretmen babalarının ise yüzde 40'a yakınının doğum yeri Mersin'dir. Kır ve kent olma özelliği bakımından doğum yerleri incelendiğinde ise öğretmenlerin yüzde 70'e yakınının, öğretmen babalarının ise yüzde 25'e yakınının kent ortamında doğduğu görülür. Bu durum, öğretmenlerin ailelerinin kırdan kente doğru yaşanan göç dalgası içerisinde yer aldığını göstermektedir. Öğretmenlerin yüzde 80'e yakını ailelerinin, sosyo-ekonomik anlamda orta ve ortanın altı tabakalarda bulunan aileler olarak tanımlamışlardır. Ortanın üstü ya da üst sınıf ailelerden geldiklerini ifade eden öğretmenlerin oranı ise yüzde 20 bile değildir. Sosyo- kültürel anlamda ise alt, orta ve ortanın altı tabakalara mensup aile çocukları olduğunu ifade eden öğretmenlerin oranı yüzde 60 civarındadır. Ortanın üstü ve üst sınıf ailelerden geldiğini ifade eden öğretmenlerin oranı ise yüzde 40'a yakındır. Bu durum, öğretmenlerin ailelerinin sosyo-kültürel anlamdaki toplumsal konumlarının, sosyo-ekonomik anlamdaki toplumsal konumlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Öte yandan öğretmenlerin yüzde 80'e yakını kadının geleneksel rollerine geri dönmesine karşı çıkıp, kadının çalışma hayatı içerisinde yerini alması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Kardeş sayısı temelinde öğretmenlerin aile büyüklüğünün araştırılması sonucunda ise geniş ailelerde doğan öğretmenlerle çekirdek ailelerde doğan öğretmenlerin oranlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yüzde 80'e yakını aile planlamasını desteklemektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun aile planlamasını desteklemesi ve kadının geleneksel rollerine geri dönmesine karşı olduğu sonucu göz önüne alındığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun geleneksel bakış açısının içerisinde sıkışıp kalmadığı ve modern toplumun birer üyesi olmakla birlikte, öncüleri de oldukları söylenebilir.

Bu araştırma kapsamında incelenen öğretmenlerin yüzde 60'a yakını köy ilkokullarında görev almaktadır. Yüzde 40 civarı öğretmen ise köy ortaokullarında görev almaktadır. Köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlerin büyük çoğunluğu 1-15 yılları arasında görev süresine sahip olan genç ve taze öğretmenlerdir. 16 ve 16 yıldan fazla görev süresine sahip olan deneyimli öğretmenlerin oranı ise yüzde 20'nin altındadır ve oldukça düşüktür. Bu durum uzun yılları geride bırakmış deneyimli, köy ilkokul ve ortaokullarında görev alan öğretmenlerin sayısının oldukça az olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun branşı sınıf öğretmenliğidir. Branşı sınıf öğretmenliği olan öğretmenlerin oranı yüzde 50 civarındadır. Öğretmenlerin branşlarını seçmelerine etki eden çeşitli etkenlerin varlığı söz konusudur. Branş seçmelerine etki eden en önemli etken iş imkânı ve iş güvencesidir. Öğretmenlerin meslek seçimlerine etki eden en önemli etkenlerin başında ise meslek sevgisiyle birlikte, çocuk ve insan sevgisinin var olduğu görülür. Ancak meslek seçimlerine etki eden en önemli etkenler bunlar olsa da, bu sebeplerin etkisiyle öğretmenlik mesleğini seçen öğretmenlerin oranı yüzde 30'un altındadır ve oldukça düşüktür. Öğretmenlerin meslek seçimlerine etki eden en önemli etkenlerin üçüncü sırada yer alanı ise ekonomik şartların ve hayat şartlarının etkisidir. Tüm bunlardan yola çıkarak öğretmenlerin branşlarını ve mesleklerini ilgi, istek ve yeteneklerini göz ardı ederek öğretmenlik mesleğini seçmiş oldukları söylenebilir. Bu durum, ülkemizde yaşanan işsizlik sorunundan dolayı gençlerin işsizlik kaygısı yaşayarak öğretmenlik mesleğini seçtiklerinin en önemli göstergelerinden biridir. Bunun yanı sıra sosyo-ekonomik anlamda üst tabakalarda bulunan aile çocukları olan öğretmenlerin oldukça az olduğu; öğretmenlerin genelinin orta tabakalarda yer alan aile çocukları olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, ülkemizin aydınlık yarınlarının emekçileri olan öğretmenlerimizin meslek seçimlerine etki eden etkenler daha net bir şekilde anlaşılacaktır.

Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin, gençlik yıllarındaki meslek ideallerini incelediğimizde, ideali öğretmenlik mesleği olan öğretmenlerin oranının yüzde 30 civarında olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin yarısının bile ideali olan meslek dalı içerisinde yer almadığını göstermektedir. Gençlik yıllarındaki meslek idealine yönelik elde edilen bu sonuç, öğretmenlerin mesleklerini ve branşlarını seçmelerine etki eden etkenler ile tezat bir durum yaratmamakta, aksine bunlarla örtüşmektedir. Bu da bu araştırma da kullanılan ölçme aracının geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Öte yandan öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini seçmekten dolayı ne derecede memnun oldukları konusunun elde edilen sonuçla, yüzde 70 civarında öğretmenin memnun ya da çok memnun olduğu görülmektedir. Bu sonuç oldukça iç açıcıdır. Çünkü öğretmenler, çeşitli zorunluluklardan dolayı öğretmenlik mesleğini seçmiş olsalar da, öğretmenlerin yarısından fazlası içinde bulunduğu durumu kabullenip işini severek yapmakta ve ülkemizin geleceği olan gençliğin yetişmesi adına mücadele vermektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yarısından fazlası kendilerine tekrar bir seçme şansı verilseydi yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir. Bu sonuç, gençlik yıllarında ideali öğretmenlik mesleği olan öğretmenlerin oranıyla birlikte değerlendirildiğinde yeni ve önemli bir sonuç daha ortaya çıkmaktadır. İdeali öğretmenlik mesleği olan öğretmenlerin oranı yüzde 30 civarında, yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenlerin oranı ise yüzde 50 civarındadır. Buradaki yüzde 20 civarındaki fark, yüzde 20 civarında öğretmen çeşitli zorunluluklardan dolayı öğretmenlik mesleğini seçmiş olsa da, bunların mesleki memnuniyet durumlarının yüksek olduğunu ve mesleklerini severek icra ettikleri göstermektedir.

Öte yandan, Arslan (2007-a: 297)'ın Tokat ilinde yaptığı araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu araştırma kapsamında incelenen öğretmenlerin yarıdan fazlası, meslek sevgisinin dışında nedenlerden dolayı öğretmenlik mesleğini seçmiştir. Ancak, Tokat ilköğretim okullarında görev alan öğretmenlerin mesleksel memnuniyeti son derece yüksek çıkmıştır. Bu durum, bazı zorunluluklardan dolayı öğretmenlik mesleğini seçmiş olsalar da öğretmenlerin, mesleklerini icra ederken yaptıkları işi sevmeye ve ondan tatmin olmaya başladıklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin yüzde 70'ten fazlası, mesleki açıdan yeni bir seçme şansları olsa yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade etmiştir.

Öğretmenlik mesleği, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından çeşitli zorunluluklardan dolayı seçilen bir meslek olsa da günümüzde bu konuya dair çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. 19. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar arasında öğretmen adaylarının meslek seçimlerine yönelik kararlar da yer almaktadır. Öğretmen adaylarının meslek seçimlerinde, adayların bilişsel boyutunun yanı sıra duyuşsal ve psikomotor özelliklerini de temel alan çoklu değerlendirme sistemlerini içeren bir modelin oluşturulması yönündeki önergede kabul edilerek tavsiye kararına dönüştürülmüştür. Ancak alınan bu karar, henüz uygulamaya geçmemiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014).

Öğretmenlerin mezun olduğu bölümler incelendiğinde ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim ya da fen edebiyat fakültelerinden mezun olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak az da olsa geçmişte uygulanan yanlış eğitim politikalarının bir sonucu olarak işletme, ekonometri, hungoroloji, endüstri mühendisliği, sanat tarihi, grafik tasarım ve ziraat mühendisliği gibi ilköğretim öğretmenlik mesleği ile uzaktan yakından ilgisi olmayan bölümlerden mezun olan öğretmenlerin varlığı da söz konusudur. Bu durum,

yanlış eğitim politikalarının ürünü olarak öğretmenlik mesleği içerisinde yer alan öğretmenlerin tam anlamıyla eremediğini ve eğitim sistemi içerisinde az da olsa varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Öte yandan öğretmenlerin yüzde 40'a yakınının yöneticilik deneyimi vardır. Ancak 16-20 yılları arasında değişen yöneticilik deneyimine sahip olan deneyimli yönetici diye tanımlanabilecek öğretmenlerin sayısı yok denecek kadar azdır.

Öte yandan öğretmenlerin, öğretmenlik dışında çalışmak istediği meslek alanlarının en başında tıp yer almaktadır. Bunun yanı sıra mühendislik, ticaret, gazetecilik, radyo, televizyon ve hukuk alanları da öğretmenler arasında prestij sahibi meslek alanları içerisinde sayılabilir. Öğretmenlerin, öğretmenlik dışında çalışmak istediği meslek dalları arasında yer alan en prestijli meslek ise doktorluk mesleğidir. Öğretmenlerin, öğretmenlik dışında çalışmak istedikleri meslek dallarında çalışmak istemelerine etki eden çok çeşitli etkenlerin varlığı söz konusudur. Bu etkenlerin en başında ilgi, meslek sevgisi ve yüksek maddi kazanç elde etme isteği yer almaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki yeri ve önemine dair görüşlerini ortaya koyarken öğretmenlerin yüzde 60'a yakını, öğretmenlik mesleğinin toplum içerisinde değersizleştiiğini ifade etmiştir. Öğretmenlik mesleğinin hak ettiği değeri görmediğini ya da saygınlığını yitirdiğini düşünen yüzde 10'dan fazla öğretmenin varlığı da söz konusudur. Ancak hal böyle olsa da; 19. Milli Eğitim Şurası'nda, öğretmenlik mesleğinin hak ettiği sosyal ve mesleki itibarının artırılması bağlamında yasal bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu gündeme getirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014).

Öğretmenlerin görev aldığı okulların sorunları araştırıldığında da oldukça önemli bulgularla karşılaşılır. Öncelikli sorunların en başında okulun kente uzak olması yer alır. Ortaya çıkan bu sonuç, ülkemizde köyleri kalkındırmak ve köydeki yaşam şartlarını

iyileştirmek adına çeşitli gelişmeler yaşanıyor olsa da, köylerde yaşayan insanların halen köy yerleşim yerlerinin sahip olduğu özelliklerinden dolayı çeşitli sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra öğretmenler, “kente uzaklık” yanıtını vererek bile köy ve kent yerleşim birimlerinin ayrımını yapmaktadır. Öğretmenler, okulun önem sırasına göre ikinci sırada yer alan sorunlarının başında ise veli desteği ve ilgisinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Öte yandan eğitimcilerin gözünden Türk milli eğitim sisteminin sorunlarını açığa çıkarmak, ülkemizin geleceği açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında incelenen öğretmenlerin Türk milli eğitim sisteminin sorunlarına dair görüşleri de araştırıldı. Öğretmenlerin yüzde 60’a yakını eğitim programlarının çok sık değişmesinin, eğitim politikalarında sürekliliğin olmamasının, eğitim sisteminin kendisinin ve Türk eğitim sistemi üzerinde siyasi etkinin yoğun bir şekilde var olmasının, Türk eğitim sisteminin başta gelen sorunları olduğuna vurgu yapmışlardır. Bunlara ek olarak öğretmenlerin yarısından fazlası Türk eğitim sistemi içerisinde son yıllarda yer uygulamaya konulan 4+4+4 uygulamasına karşı çıkmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ülkemizde ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin öncelikli sorunlarının en başında ekonomik sorunlarının yer aldığı görüşüne sahiptir. Bunun yanı sıra öğretmenler; veli bilinçsizliği ve ilgisizliği, atamalardaki adaletsizlik, özlük hakları, öğretmenlerin statü erozyonu, tayin olma zorluğu gibi sorunların ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin en önemli sorunlarının arasında yer aldığını ifade etmiştir.

Ülkemizde öğretmenlerin genel olarak yaşadığı temel sorunların neler olduğu konusunda ise öğretmenlerin önemli bir kısmı yine ekonomik sorunlara atıf yapmaktadır.

Bu görüşe sahip olan öğretmenlerin oranı yüzde 40'a yakındır. Bunun yanı sıra önemsenmeme, sosyal statü erozyonu, atama ve atanma sorunları, hak ettiği ilgi ve saygıyı görememeleri, kendini yenileyememe ve statikleşme de ülkemizde öğretmenlerin genel olarak yaşadığı temel sorunlar arasında ifade edilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun görev yaptıkları ilçelerin temel sorunlarının başında ulaşım sorunlarının var olduğu görülmektedir. Bu görüşe sahip olan öğretmenlerin oranı yüzde 25'e yakındır.

Öğretmenlerin medeni durumlarının, cinsiyet ve yaş özelliklerinin yanı sıra öğretmenlerin babalarının sosyo-ekonomik statülerinin ve görev sürelerinin öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine etkisinin araştırıldığında ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

1. Cinsiyeti kadın olan öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeyi erkek öğretmenlere oranla daha yüksektir.
2. 30 yaş ve altında yer alan mesleğe yeni atılmış genç ve taze öğretmenlerle 46 yaş ve yukarısında yer alan emekliliği yaklaştırmış deneyimli öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeyleri diğer yaş grupları içerisinde yer alan öğretmenlere oranla daha yüksektir.
3. Evli öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeyleri, bekâr öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeylerine göre daha yüksektir.
4. Sosyo-ekonomik anlamda babası orta tabakada yer alan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumları, babası üst tabakalarda yer alan öğretmenlere göre daha yüksektir.
5. 1-5 yılları ile 30 yıl ve yukarısında görev yapmış öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeyleri, diğer yıllardaki görev sürelerine sahip olan öğretmenlere oranla daha yüksektir.

Öğretmenlerin cinsiyet ve yaş özelliklerinin yanı sıra öğretmenlerin babalarının sosyo-ekonomik statülerinin ve görev sürelerinin, öğretmenlerin yeni bir seçme şansı

verildiğinde öğretmenlik mesleğini yeniden seçip seçmemeleri üzerine etkisinin incelenmesi sonucunda ise ortaya çıkan sonuçlar ise şunlardır:

1. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında, cinsiyeti kadın olan öğretmenlerin oranı erkek öğretmenlerin oranına göre daha yüksektir. Bu durum kadın öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeylerinin erkek öğretmenlere oranla daha yüksek olduğuna dair ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir.
2. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında, 30 yaş ve altında bulunan öğretmenler ile 46 yaş yukarısında bulunan öğretmenlerin oranı diğer yaş gruplarında yer alan öğretmenlere oranla daha yüksektir. Bu durum, mesleğe yeni atılmış genç öğretmenler ile emekliliği yaklaşmış deneyimli öğretmenlerin mesleki memnuniyet düzeylerinin, diğer yaş gruplarında yer alan öğretmenlere oranla daha yüksek olduğuna dair elde edilen sonucu kanıtlar niteliktedir.
3. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında babası sosyo-ekonomik anlamda orta tabakada yer alan öğretmenlerin oranı, babası üst tabakalarda yer alan öğretmenlerin oranına göre daha yüksektir. Ortaya çıkan bu sonuç; sosyo-ekonomik anlamda babası orta tabakada yer alan öğretmenlerin mesleki memnuniyet durumlarının, babası üst tabakalarda yer alan öğretmenlere göre daha yüksektir sonucuyla tutarlılık göstermektedir.
4. Yine öğretmenlik mesleğini seçeceğini ifade eden öğretmenler arasında 1-5 yılları arasında ve 30 yıl ve daha yukarısında yer alan yıllarda görev alan öğretmenlerin oranı, diğer yıllardaki görev sürelerine sahip olan öğretmenlere oranla daha yüksektir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, S. (1994). *Eğitim sosyolojisi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Akın, L., Özaydın, N. & Aslan, D. (2006). Türkiye’de evli erkeklerin aile planlaması yöntemlerini kullanmalarını etkileyen faktörler. *Gülhane Tıp Dergisi*, 48, 63-69.
- Akpınar, B. (2010). Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen, öğrencinin ve velinin rolü, *Eğitim- Bir- Sen Dergisi*, 6-16, 16-20.
- Arslan, D. A. (2012). *Sosyoloji ve yöntem yazıları*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- Arslan, D. A. (2011). *Uygulamalı köy sosyolojisi: Kırsal yapı ve dinamikleri ile 17 yıl öncesi ve sonrası Ankara Kavaközü*. Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Arslan, D. A. (2007-a) İlköğretim Öğretmenlerinin Sorunları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. (ss. 292-298). 3. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. Adana.
- Arslan, D. A. (2007-b). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Toplumsal Profillerinin Sosyolojik Analizi. (ss. 576-572). 3. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. Adana.
- Arslan, D. A. (2007-c). Yarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyolojik Analizi: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Toplumsal Kimliklerinin İncelenmesi. (ss. 716-721). 3. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Adana.

- Arslan, D. A. (2007-d). Yarının Türk öğretmenleri: İlköğretim öğretmen adaylarının sosyolojik profilleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences) - Sociology*, 4(2), 1–17.
- Aslan, K. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 16-30.
- Arvasi, S. A. (2008). *Eğitim sosyolojisi*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- Ata, B. (Ed.). (2013). *Emile Durkheim: Üçüncü Fransa Cumhuriyeti'nde öğretmenlerin eğitimcisi ve eğitim görüşleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bakır, K. (2012). *Demokratik eğitim: John Dewey' in eğitim felsefesi Üzerine*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cafoğlu, Z. (Ed.). (2010). *Eğitim bilimine giriş: Temel kavramlar*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Coşkun, N. (1984). *Türk milli eğitim sisteminde yönetim teşkilatı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, 2(2), 28-34.
- Çelikkaya, H. (1998). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi (pedagojik formasyon amaçlı)*. Bursa: Alfa Yayınları.

- Çelikten, M. , Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Dizbay, S. (2010). *Ortaöğretim kurumlarında okul- aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Dewey, J. (2012). *Okul ve toplum* (Çev. Başman, A.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları. (Özgün çalışma 1929).
- Doğan, S. (2010). *Okul müdürlerinin okul kültürünü geliştirme düzeyleri (İstanbul-Kağıthane İlçesi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Doğan, İ. (2012). *Eğitim sosyoloji*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Duru, B. & Alkan, A. (2002). *20. Yüzyıl kenti*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Erdoğan, İ. (2010). *Eğitim ve okul yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Erden, M. (2012). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş Basımevi.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni Dergisi*, 2(6), 14-17.
- Gündüz, A. (2009). *Yönetim sürecinde yöneticilerin sergilediği davranışların çalışanların motivasyonuna etkisi: Eğitim kurumlarında bir uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

- Gürsel, M. (2013). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi: Kavramlar, süreçler ve uygulamalar*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- İpek, C. (2011). Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (SBS) üzerindeki etkisi, *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 69-79.
- Kırıştı, A. (2013). *Yönetim sürecinde yöneticilerin sergilediği davranışların çalışanların motivasyonuna etkisi: Eğitim kurumlarında bir uygulama (Kadıköy örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kızıлтаş, E. (2009). *Okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5-6 yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kiriş, H. M. (2005). *Kent ve köy ayrımının seçmen davranışlarının şekillenmesine etkisi Isparta kenti ve köyleri örnekölay araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Kurbanoğlu, S. S. (1993). Sistem yaklaşımı ve kütüphanecilik bilimi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 7(1), 33- 40.
- Kuzu, N. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki etkisi ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlere ilişkin etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). 19. Milli Eğitim Şurasında kabul edilen kararlar, 21 Ocak 2015 tarihinde <http://www.mebpersonel.com/meb/19-milli-egitim-surasinda-kabul-edilen-kararlar-tam-metin-h154424.html> adresinden alınmıştır.

Limon, B. (2012). Kültürel değişim sürecinde popüler kültür ve kitsch kavramı. *İdil Dergisi, 1(3)*,106-115.

Sünbül, A. M. (2005). *Öğretmenin dünyası*. Ankara: Mikro Yayınları.

Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler, *T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim- Kültür ve Araştırma Dergisi, 4(14)*, 7-31.

Tezcan, M. (2012). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Topçu, F. (2007). *Türk eğitim sisteminin tarihsel gelişimi ile yabancı okullarının bu sistem üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Topses, M. D. (2011). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Turgut, M. (2010). *Türkiye 'de Aile Değerleri Araştırması*, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Türkkahraman, M. & Şahin, K. (2010). Kadın ve kariyer, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,2(1)*, 75-78.

Uluğ, F. (1995). İlköğretimde okul-çevre ilişkileri, *Gazi Üniv. End. Sant. Eğt. Fak. Dergisi*, 3, 181-196.

Yalanız, Y. (2011). *Milli Görüş Partileri'nin eğitim ve kültür programları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yalçınkaya, M. (2002). Açık sistem teorisi ve okula uygulanması. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22-(2), 103- 116.

Yavuzer, H. (2009). *Evlilik Okulu: Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi

EK-1

KÖY İLKOKUL VE ORTAOKULLARINDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SOSYOLOJİK PROFİLLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI: MERSİN ÖRNEĞİ

Bu araştırma, Doç. Dr. D. Ali ARSLAN yöneticiliğinde, Mersin Üniversitesi Sosyoloji Anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Zehra SÖZER tarafından gerçekleştirilecek olan, **“Köy İlkokul ve Ortaokullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sosyolojik Profilleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Mersin Örneği”** konulu sosyolojik araştırma için hazırlanmıştır. Çalışma tamamen bilimsel amaçlı olup

Sonuçlar: Mersin ili kırsal ilköğretim okulları ve öğretmenlerinin sorunlarının belirlenmesi; bu sorunlara çözüm yollarının üretilmesi; ulusal ve uluslararası kaynaklardan yararlanarak, belirlenen sorunların çözümüne yönelik projelerin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Araştırmada bilimsel ahlak ilkelerine hassasiyetle uyulacaktır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler araştırmacıda saklı kalacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu, araştırmanın niteliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, ankette bulunan sorulara doğru yanıt vermenizi rica eder, işbirliğiniz için teşekkür ederiz.

1) Cinsiyetiniz?

() 1. Bayan () 2. Bay

2) Yaşınız?

3) Medeni haliniz?

() 1. Evli

() 2. Herhangi bir nedenle eşinden ayrılmış ya da eşi sağ değil

() 3. Bekâr ↓ **Lütfen 7. Soru'ya geçiniz.**

4) Evlilik yaşınızı (birden fazla evlenmiş iseniz, ilk evliliğinizdeki yaşınızı) yazar mısınız?

.....

5) Evlendiğinizde eşiniz kaç yaşındaydı?

.....

6) Eşinizin mesleğini yazar mısınız?

.....

7) Kaç kardeşsiniz? (Siz ve Üveyler dahil)

.....

8) Son mezun olduğunuz okulu yazar mısınız?

.....

9) Mezun olduğunuz okullarla ilgili olarak aşağıdaki boşlukları doldurur musunuz?

Okulun Adı **Okulun Türü (Devlet/Özel)**

Lise

Üniversite

10) Babanızın en son mezun olduğu okulu yazar mısınız?

.....

11) Babanızın görmüş olduğu eğitim türünü (meslek okulu ya da üniversite mezunu ise) yazar mısınız?

.....

12) Babanızın mesleği nedir?

.....

13) Annenizin mesleği nedir?

.....

14) Nerede doğdunuz?

Şehrin Adı:

() 1. Kırsal kesim

() 2. Şehir merkezi

15) Babanızın doğum yeri neresi?

Şehrin Adı:

() 1. Kırsal kesim

() 2. Şehir merkezi

16) Babanızın sosyal-ekonomik konumunu nasıl tanımlarsınız?

() 1. Üst düzey () 2. Ortanın üstü () 3. Orta () 4. Ortanın altı () 5. Alt

17) Babanızın toplum içindeki sosyo-kültürel konumunu nasıl tanımlarsınız?

() 1. Üst düzey () 2. Ortanın üstü () 3. Orta () 4. Ortanın altı () 5. Alt

18) Şu an çalışmakta olduğunuz okulun adını yazar mısınız?

.....

19) Toplam kaç yıldır (satajer, vekil, sözleşmeli, ... Dâhil) öğretmenlik yapmaktasınız?

.....

20) Şu an görev yapmakta olduğunuz branşı yazar mısınız?

.....

21) Şu an çalışmakta olduğunuz branşı seçmenizde etkili olan faktörler nelerdir? Lütfen önem sırasını belirterek yazınız?

1.

2.

3.

22) Öğretmenlik mesleğini seçmenizde etkili olan faktörler nelerdir? Lütfen önem sırasını belirterek yazınız?

- 1.
- 2.
- 3.

23) İlk gençlik yıllarında, idealinizdeki meslek hangisi idi?

.....

24) Öğretmenlik mesleğini seçmiş olmaktan ne ölçüde memnunsunuz?

() 1. Çok memnunum () 2. Memnunum () 3. Fikrim Yok () 4. Memnun değilim () 5.

Hiç memnun değilim

25) Yeni bir seçme şansınız olsaydı:

() 1. Yine öğretmenlik mesleğini tercih ederdim **↓ Lütfen 27. Soruya Geçiniz**

() 2. Başka bir meslek alanında çalışmak isterdim

26) Hangi meslek alanında çalışmak isterdiniz?

.....

27) En son eğitim gördüğünüz kurumunun adını ve (varsa) bölümü yazar mısınız?

.....

28) Meslek hayatınız boyunca hiç eğitim yöneticiliği (okul müdürü, müdür yardımcılığı)

yaptınız mı?

1. Evet ➔ Toplam kaç yıl
2. Hayır

29) Öğretmen olmasaydınız, şu an çalışmak isteyeceğiniz ilk 3 meslek tercihinizi yazarmısınız?

Meslek: **Nedeni (En önemli):**

1. →
2. →
3. →

30) Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yeri ve önemi ile ilgili düşüncelerinizi birkaç cümle ile özetler misiniz?

.....

31) Sizce ülkemizde, toplumun genelini ilgilendiren sosyal, ekonomik ve siyasi kararların alınmasında en çok etkili olan toplumsal gruplar aşağıdakilerden hangileridir? (Önem sırasını yazarak 4 tanesini işaretler misiniz?)

1. Sendikalar
2. Politikacılar
3. Askerler
4. İşadamları ve iş dünyası
5. Üniversiteler ve bilim insanları
6. Üst düzey bürokratlar
7. Medya (basın/yayın)
8. Yüksek yargı organları
9. Tarikat şeyhleri ve tarikatlar
10. Başka (lütfen yazınız)

32) Aşağıdaki düşünceyle ilgili görüşünüz nedir?

“ Kadın toplumdaki geleneksel rollerine geri dönmelidir: Kadının temel toplumsal görevi analık ve eşliktir...”

() 1. Tamamen katılıyorum () 2. Katılıyorum () 3. Fikrim yok () 4. Karşıyım () 5.

Tamamen karşıyım

33) Görev yapmakta olduğunuz okulunuzun en temel 3 sorunu nelerdir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.

2.

3.

34) Türk milli eğitim sisteminin en temel 3 sorunu hangileridir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.

2.

3.

35) İlköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin en temel 3 sorunu hangileridir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.

2.

3.

36) Türkiye’de öğretmenlerin genel olarak en temel sorunları nelerdir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.

2.

3.

37) Yaşadığınız-görev yaptığınız ilçenin en önemli 3 sorunu hangileridir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.
2.
3.

38) Ülkemizin en temel 3 sorunu hangileridir (lütfen önem sırasına göre yazınız)?

1.
2.
3.

39) “Eğitim sistemimizde uygulanmaya başlanan, 4+4+4 yeni yapılanma” ile ilgili fikriniz nedir?

Açıklama (isterseniz):

- () 1. Tamamen destekliyorum
- () 2. Destekliyorum
- () 3. Fikrim yok
- () 4. Karşıyım
- () 5. Tamamen karşıyım

40) “**Aile planlaması**” ile ilgili fikriniz nedir?

- () 1 Tamamen destekliyorum () 2 Destekliyorum () 3Fikrim yok () 4 Karşıyım () 5Tamamen karşıyım

41) Kişisel ilgileriniz ve hobileriniz nelerdir?

.....

42) Genellikle hangi günlük gazeteyi/gazeteleri okursunuz?

.....

43) Genellikle hangi televizyon kanallarını izlersiniz?

.....

44) Genellikle hangi televizyon programlarını izlersiniz?

.....

Sorularınıza gösterdiğiniz ilgi ve duyarlılıktan dolayı Teşekkür ederiz...

Yukarıda belirtilen konuların dışında eklemek/vurgulamak istedikleriniz (Varsa):

.....